

San Mateo

Īxū'nāpap Jesucristo

Lc. 3:23-38

¹ Huā'mā' lista ū'tza' Īxū'nāpap Jesucristo ē xla' Īxū'nātā'nat David ē nā Abraham.

² Abraham ixtāta' Isaac ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Jacob ē ū'tza' ixtāta'ca'n Judá ē ixtā'timīn.

³ Judá ixtāta'ca'n Fares ē Zara ixuanī't ē ixtzī'ca'n ixuanican Tamar. Fares ixtāta' Esrom ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Aram.

⁴ Aram ixtāta' Aminadab ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Naasón tī ixtāta' Salmón.

⁵ Salmón ixtāta' Booz ixuanī't ē ixtzī' Booz ū'tza' Rahab. Booz ixtāta' Obed ixuanī't ē ixtzī' Obed ixuanican Rut. Obed ixtāta' Isaí ixuanī't.

⁶ Isaí ixtāta' rey David ixuanī't. Rey David ē puscāt tī pūla ixpuscāt Urías ixuanī't, xla'ca'n ixtāta'ca'n Salomón ixtahuanī't.

⁷ Salomón ixtāta' Roboam ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Abías tī ixtāta' Asa.

⁸ Asa ixtāta' Josafat ixuanī't ē Josafat ixtāta' Joram ē ū'tza' ixtāta' Uzías.

⁹ Uzías ixtāta' Jotam ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Acaz ē ū'tza' ixtāta' Ezequías.

¹⁰ Ezequías ixtāta' Manasés ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Amón tī ixtāta' Josías.

¹¹ Josías ixtāta'ca'n Jeconías ē ixtā'timīn ixuanī't ē a'cxni' ixcāchī'canī't ē cālē'nca israelitas nac tī'ya't jā huanican Babilonia.

¹² A'cxni' cālē'ncanī'ttza' a'cxni' Jeconías ixka'lhī ixka'hua'cha Salatiel ē ū'tza' ixtāta' Zorobabel ixuanī't.

13 Zorobabel ixtāta' Abiud ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Eliaquim tī ixtāta' Azor.

14 Azor ixtāta' Sadoc ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Aquim tī ixtāta' Eliud.

15 Eliud ixtāta' Eleazar ixuanī't ē ū'tza' ixtāta' Matán tī ixtāta' Jacob.

16 Jacob ixtāta' ixuanī't José tī ixkōlu' María. Tzamā' María, xla' ixtzī' Jesús ixuanī't, ū'tza' tī huanican Cristo.

17 Chuntza' ixlīkelhacāujtā'ti' ī'xū'nātā'natna' Abraham a'cxni' tahuī'lh David. Ixlīkelhacāujtā'ti' ī'xū'nātā'natna' David a'cxni' ixcālē'ncanī't israelitas nac tī'ya't jā huanican Babilonia. Ixlīkelhacāujtā'ti' ī'xū'nātā'natna' huampala a'cxni' lacatuncuhuī'lh Cristo.

Chī lacatuncuhuī'lh Jesucristo

Lc. 2:1-7

18 A'cxni' tahuī'lh Jesucristo, chuntza' a'kspulalh. Ixtzī' ixuanican María ē xla' ixtā'lacāxlanī'ttza' natā'tamakaxtoka José. A'cxni' jāna'j ixā'tatā'tahuī'la a'cxni' María ixlīka'lhīni'ntza' ixlītlī'hui'qui Espíritu Santo.

19 A'cxni' José ca'tzīlh María ixka'lhīni'ntza', xla' ixmakxtekcu'tun. Tzeya chi'xcu' ixuanī't ē ū'tza' jā ixlīmālacapū'cu'tun na ixlacatīnca'n tachi'xcuhuī't ē jā ixmāmāxani'cu'tun. Xmān tzē'k ixmakxtekcu'tun.

20 A'cxni' José ixlacapāstacmā'lh huā'mā' a'cxni' lakahuāna'lh ē tasu'yuni'lh chā'tin ángel tī macamilh Māpa'ksīni' Dios ē xla' huanilh:

—José, hui'x tī ī'xū'nātā'nat David, jā catilīmā'xa'na' natā'tamakaxtoka María. Ū'tza' līka'lhīni'lh Espíritu Santo.

²¹ Naka'lhī ī'ska'ta' ka'hua'cha ē nahui'li'ni'ya' ixtacuhuīni' Jesús. Xla' nacāmakapūtaxtū ixtachi'xcuhuī't ē ū'tza' nalīmāpācuhuīcan Jesús —huanilh ángel.

²² Pō'ktu huā'mā' tū a'kspulalh namākentaxtū chī huanli ixa'kchihuīna' Māpa'ksīni' Dios. Chuntza' tzo'kli:

²³ Tzu'ma'jāt naka'lhīni'n ē naka'lhī ixka'hua'cha ē namāpācuhuīcan Emanuel.

(Huā'mā' tacuhuīni' huanicu'tun: Dios quincātā'hui'lan.)

²⁴ A'cxni' lakahuanli José, tlhualh ixlīpō'ktu tū māpa'ksīlh ixángel Māpa'ksīni' ē tā'tamakaxtokli María.

²⁵ Jā xa'malh hasta a'cxni' xla' tahuī'lh ī'ska'ta' ixlīmaksāsti'. Hui'li'ni'lh ixtacuhuīni' Jesús.

2

A'cxni' tamilh magos

¹ A'cxni' Herodes rey ixuanī't nac ti'ya't jā huanican Judea a'cxni' Jesús lacatuncuhuī'lh a'ntza'. Lacatuncuhuī'lh nac cā'lacchicni' jā huanican Belén. Tachā'lh magos nac cā'lacchicni' jā huanican Jerusalén ē xlaca'n makat tamincha' na ixtankēn

² ē takelhasqui'nīlh:

—¿Jāchu huī'lh ixpuxcu'ca'n israelitas tī tahuī'lh'tza'? Quina'n iclaktzī'nī'tauj a'ktin sta'cu na ixtankēn. Ū'tza' quincāmāsu'yuni'n palh tahuī'lh'tza'. Ū'tza' iclīmiujtza' huā'tzā' na'iclaktaquilhpūtayāuj.

³ A'cxni' kexmatli huā'mā' tachihuīn, rey Herodes ixlī'a'ktuyumā'lh ē nā chuntza'

ixlīpō'ktuca'n xalanī'n nac Jerusalén nā
ixtalī'a'ktuyumā'nalh.

⁴ Rey cāmāta'satīnīni'lh ē cāmākēstokli
ixlīpō'ktuca'n xanapuxcu'nu' pālejni' israelitas ē
tī ixtamāsu'yu līmāpa'ksīn. Cākelhasqui'nīca jāchu
natahui'la Cristo

⁵ ē takelhtīni'lh:

—Natahui'la nac Belén xala' nac estado Judea.
Chuntza' tzo'kli a'kchihuīna':

⁶ Belén xala' nac ti'ya't jā huanican Judá, masqui
xamacsti'na'j na ixpu'nanca'n municipios
nac huā'tzā' ti'ya't, ā'chulā' ixlacasqui'nca.
Nalacatuncuhuī'yācha' a'ntza' chā'tin māpa'ksīni'.
Xla' nacāmaktaka'lha quintachi'xcuhuī't tī
cāhuanican israelitas.

⁷ Herodes lakatzē'k cāmāta'satīnīni'lh magos ē
cākelhasqui'nīlh jā'cxni' tasu'yulh sta'cu ē tūyā quil-
htamacuj ē tūyā mālhcuyu'.

⁸ Cāmacā'lh nac Belén ē cāhuanilh:

—Capinchipitit ē naputzayā'tit palh ixlīcāna'
lacetuncuhuī'lh ska'ta'. A'cxni' namacla'yā'tit,
naquilāmāca'tzīnīyāuj. Nā quit tzē na'ica'n
na'iclaktaquilhpūta —chuntza' cāhuanilh.

⁹ A'cxni' cātā'chihuīna'nkō'lh, magos ta'a'lh.
Sta'cu tū ixtalaktzī'nī't ixtankēn, ū'tza' cāpūlani'lh
ē cāmāsu'yuni'lh tej hasta tāyalh tālmā'n jā ixuī'lh
ska'ta'.

¹⁰ A'cxni' magos talaktzī'lh chī tāyalh sta'cu,
tapāxuhualh xlaca'n.

¹¹ A'cxni' tatanūlh nac chic, talaktzī'lh
ska'ta' ē María tī ixtzī'. Tatatzokostani'lh ē
talaktaquilhpūtalh ē tamakapāxuīlh ska'ta'.
Tamakxcutli tū ixtalē'ni' ē tamaxquī'lh oro ē
siyentzu ē perfume tū huanican mirra.

12 Ā'līstān tataspi'tli lacatin nac tej. Ixtalakahuāna'nī't ē chuntza' cālīmāca'tzīnīca jā catatētaxtulh a'ntza' na ixchic Herodes.

A'cxni' tatzā'lalh nac Egipto

13 A'cxni' ixta'a'nī'ttza' magos, José lakahuāna'lh ē tasu'yuni'lh chā'tin ángel tī macamilh Māpa'ksīni' Dios. Ángel huanilh:

—Catāqui'. Cacālī'pi ska'ta' ē ixtzī' ē catzā'la'tit nac país jā huanican Egipto. A'ntza' natachokoyā'tit hasta a'cxni' na'icmāca'tzīnīyān. Herodes naputza ska'ta' ē namaknīcu'tun.

14 José tāqui'lh a'cxni' tzi'sajcus ixuanī't ē a'lh. Cālē'lh ska'ta' ē ixtzī'. Ta'a'lh nac ti'ya't jā huanican Egipto.

15 A'ntza' tatachokolh hasta a'cxni' nīlh Herodes. Chuntza' a'kspulalh namākentaxtū tū Māpa'ksīni' Dios ixuanī't ixa'kchihuīna'. Chuntza' huanli: “Ixuī'lh nac Egipto quiSka'ta' ē a'ntza' icta'sani'lh.”

Herodes cāmāmaknīni'lh lacstīn

16 A'cxni' Herodes ca'tzīlh ixta'a'kskāhuī'nī't magos, xla' sītzī'lh. Māpa'ksīni'lh cacāmaknīca lacstīn tī ka'hua'cha. Cāmāmaknīni'nkō'lh ixlīpō'ktuca'n lacstīn tī xaka'hua'cha xalanī'n nac Belén ē ixlacatzuna'j cā'lacchicni'. Cāmāmaknīni'lh ixlīpō'ktuca'n tī jāna'j ixtaka'lhī a'ktu' cā'ta. Chuntza' māpa'ksīlh ixpālacata ixtlahuanī'ttza' hua'chi a'ktu' cā'ta a'cxni' ixlacatuncuhuī'nī't ska'ta' chī tahananli magos.

17 Chuntza' mākentaxtūlh tū tzo'kli a'kchihuīna' tī ixuanican Jeremías. Chuntza' tzo'kli:

18 Kexmatcan chī calhuanacan nac cā'lacchicni' jā huanican Ramá ē ta'sacan. Raquel ū'tza' tī cālakcalhuamā'lh ixlacstīn.

Jāla ixmāko'xamixīcan ixpālacata ixtanīnī'ttza'.
Chuntza' tzo'kli.

¹⁹ A'cxni' ixnīnī'ttza' Herodes, José lakahuāna'mpālh a'ntza' jā ixuī'lh nac Egipto. Tasu'yuni'lh chā'tin ángel tī macamilh Māpa'ksīni' Dios ē huanilh:

²⁰ —Catāqui' ē calī'pi ska'ta' ē ixtzī'. Cataspi'ttit nac ti'ya't jā huanican Israel. Tanīlhtza' xlaça'n tī ixtamaknīcu'tun ska'ta' —huanli ángel.

²¹ José tāquī'lh ē a'lh ē lē'lh ska'ta' ē ixtzī' hasta nac Israel.

²² Arquelao ixlakxoko ixtāta' Herodes ixuanī't ē ixmāpa'ksīni'mā'lh jā huanican Judea. A'cxni' José ca'tzīlh huā'mā', ixjicua'n ē jā ixa'ncu'tun a'ntza'. Lakahuāna'mpālh ē ū'tza' talī'a'lh nac ti'ya't jā huanican Galilea.

²³ A'cxni' tachā'lh a'ntza' nac Galilea, ta'a'lh nac cā'lacchicni' jā huanican Nazaret ē a'ntza' tatahuī'lh. Chuntza' a'kspulalh namākentaxtū tū tahuanli a'kchihuīna'nī'n. Tahuanli: “Jesús namāpācuhiican nazareno.”

3

Juan Mā'kpaxīni' a'kchihuīna'nli nac cā'tzaya'nca ti'ya't

Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28

¹ Huā'mā' quilhtamacuj milh nac cā'tzaya'nca ti'ya't nac Judea Juan tī ixmā'kpaxīni'n. Ixa'kchihuīna'mā'lh

² ē ixcāhuani tachi'xcuhi't:

—Calakpalī'tit mintalacapāstacni'ca'n ē camakx-tektit tū jā tze ixpālacata talācatzuna'jīmā'lh a'cxni' Dios namāpa'ksīni'nkō'.

³ A'kchihuīna' Isaías tzo'kli chī tachi'xcuhuī't naltalakpalī ixtalacapāstacni'ca'n ē nata'a'ka'ī'. Tzo'kli ixpālacata huā'mā' Juan jā huan chuntza':

A'ntza' jā cā'tzaya'nca ti'ya't, nakexmatcan catihuālh tī palha' nachihuīna'n ē nahuan:

“Cacāxtlahua'tit tej ixpālacata mimā'lh Māpa'ksīni'. Camālakstu'nctit tej.”

⁴ Ixlu'xu' huā'mā' Juan līcāxtlahualh ixchi'xit camello ē ixlīchī'can ko'xka' ixuanī't. Xla' ixua'xtu'qui' ē xaxcān ta'xcāt xala' nac cā'qui'huī'n.

⁵ Tachi'xcuhuī't xalanī'n nac cā'lacchicni' Jerusalén tamilh takexmata. Nā lhūhua' tachi'xcuhuī't xalanī'n calhāxcuhuālh nac estado Judea ē xalanī'n lacatzuna'j xaka'tla' nac xcān Jordán nā tamilh takexmata.

⁶ A'cxni' takelhtasu'yuni'lh Dios ixcuentaca'n, Juan cāmā'kpaxīlh chā'tunu' nac ka'tla' xcān Jordán.

⁷ Lhūhua' fariseos ē ixpālejni' israelitas tamilh ta'a'kpaxa. A'cxni' Juan cālaktzī'lh, cālacaquilhnīlh ē cāhuanilh:

—¡Hui'xina'n tlahua'pā'na'ntit a'ktu' milacanca'n! ¿Tīchu cāhuanin natzā'la'ni'yā'tit ixtasītzi' Dios tū mimā'lh?

⁸ Catlahua'tit tū tze ē ū'tza' nalītasu'yu ixlīcāna' lakpalīnī'ta'ntittza' mintalacapāstacni'ca'n.

⁹ Jā catihuantit mē'cstuca'n: “Quina'n ī'xū'nātā'natna' Abraham. Ū'tza' iclīpāhuanāuj ē jā icjīcua'ni'yāuj ixtasītzi' Dios.” Jā chuntza' ixua'ntit. Quit iccāhuaniyān Dios tzē nacālakpalī huā'mā' chihuixni' ē natala ī'xū'nātā'natna' Abraham.

¹⁰ Hua'chi xacacanī'ttza' ā'chaj ē natzucucan natancā'can qui'hui'. Catūhuālh qui'hui' tū jā

māstā' ixtahua'ca't xatze, ū'tza' natancā'can ē nalhcuyucan. Tachi'xcuhui't tī jā tatasu'yu palh ta'a'ka'i', xlaca'n hua'chi qui'hui' tū jā tahua'ca'.

¹¹ Ixlīcāna' quit iccālīmā'kpaxīyān xcān. Ū'tza' nalītasu'yu chī līlīpuhuanā'tit tū jā tze tū tlahuanī'ta'ntit. Tī namin ā'līstān, xla' makapitzīn hui'xina'n nacātalīmā'kpaxīyān Espīritu Santo ē ā'makapitzīn huampala nacātalīmā'kpaxīyān macscut. Xla' ā'chulā' xaka'tla' ē jā quit. Quit jāla icmālakchā'nī chī xla'. Quit jā minī'ni' nūn na'icxcutni' ixlikechī'can ixcaclhi'.

¹² Xla' hua'chi chā'tin chi'xcu' tī chi'panī'ttza' ixlīmālakosūn ē nalacsu'nu trigo tū tlahuacan harina. Xalīcha'nat trigo namānū jā māqui'can ē xapa'lhma' nalhcuyu nac macscut tū jāla catimāmixīlh —cāhuanilh.

Jesús a'kpaxli

Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22

¹³ Ā'līstān Jesús taxtulh nac estado Galilea ē lakchā'lh Juan jā ixmā'kpaxīni'mā'lh na ixquiltūn ka'tla' xcān jā huanican Jordán. Jesús milh a'kpaxa.

¹⁴ Ē Juan jā ixmā'kpaxīcu'tun Jesús ē huanilh:

—Hui'x minī'ni' naquimā'kpaxī'ya' ē jā ixlacasqui'nca quit na'icmā'kpaxīyān.

¹⁵ Jesús kelhtīlh:

—Chuhua'j calalh chuntza' chī ic-squi'ni'yān. Chuntza' quincāmini'ni'yān ē ū'tza' nalītluhuakō'yāuj tū Dios māpa'ksīlh.

Juan kexmatni'lh ē tlahualh tū huanilh.

¹⁶ Jesús, a'cxni' mā'kpaxīca, tacutli nac xcān. Xamaktin talaqui'lh nac a'kapūn ē Jesús laktzī'lh

Espíritu Santo. Ixtasu'yu hua'chi tantzasnān. Yujchi na ixlachtza' Jesús.

¹⁷ Kexmatca a'ktin tachihuīn nac a'kapūn ē huanli:

—Ū'tza' huā'mā' quiSka'ta' tī laktza' icpāxquī' ē xla' quimakapāxūī.

4

Skāhuī'ni' ixlīlaktzī'ncu'tun Jesús

Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13

¹ Palaj tunca Espíritu Santo lē'lh Jesús nac cā'tzaya'nca ti'ya't. Skāhuī'ni' tī huanican Satanás ixlīlaktzī'ncu'tun palh tzē na'a'kskāhuī' Jesús.

² A'ntza' tu'pu'xam quilhtamacuj Jesús jā huā'yalh pō'ktu quilhtamacuj ē pō'ktu tzi'sa ē ixtzi'ncsa.

³ Skāhuī'ni' laktalacatzuna'jīlh Jesús ē huanilh:

—Palh hui'x ī'Ska'ta' Dios, cacāmāpa'ksi' tzamā' chihuixni' pāntzīn catahuanli.

⁴ Jesús kelhtīlh:

—Tatzō'kni' na ixtachihuīn Dios: “Jā xmān pāntzīn catilīlatamā'lh chā'tin chi'xcu' nac cā'quilhtamacuj. Nā ixlacasqui'nca cuenta natlahuacan ixtachihuīn Dios.”

⁵ Palaj tunca skāhuī'ni' lē'lh Jesús nac Jerusalén jā nā māpācuhuīcan cā'lacchicni' xaticua'lanātlahua. Māhua'ca'lh na ixa'kspūn xaka'tla' templo

⁶ ē huanica:

—Palh hui'x ī'Ska'ta' Dios, cayujti nac ti'ya't. Tatzō'kni' na ixtachihuīn Dios: Dios nacāmāpa'ksi' ixángeles natamaktaka'lhān. Natamā'kaquī'yān ē chuntza' nūn kentin mintujan catitakāhuī' nac chihuix.

⁷ Jesús kelhtīlh:

—Nā chuntza' tatzokni' na ixtachihuīn Dios: “Jā tililaktzī'na' miMāpa'ksīni' Dios.”

⁸ Skāhuī'ni' lē'mpālh a'ktin nac sipej tālh mā'n. A'ntza' māsu'yuni'kō'lh ixlīka'tla' cā'quilhtamacuj ē chī tzēhuānī't īxuanī't.

⁹ Skāhuī'ni' huanilh:

—Pō'ktu huā'mā' na'icmaxquī'yān xmān naquintatzokostani'ya' ē naquilaktaquilhpūtaya' —huanica Jesús.

¹⁰ Jesús kelhtīni'lh:

—īCaquintapānu'ni', Skāhuī'ni'! Tatzokni' na ixtachihuīn Dios: “Natatzokostani'ya' ē nalaktaquilhpūtaya' miMāpa'ksīni' Dios ē natlahua'ya' xmān tū xla' lacasqui'n.”

¹¹ Palaj tunca skāhuī'ni' a'kxtekui'līlh. Ē makapitzīn ángeles tamilh ē tamaktaka'lhli Jesús.

Jesús tzuculh a'kchihuīna'n nac estado Galilea
Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15

¹² Jesús a'cxni' māca'tzīnīca chī ixchī'canī't Juan, palaj tunca a'lh nac estado Galilea

¹³ ē jā tachokolh nac Nazaret. A'lh tahui'la nac cā'lacchicni' Capernaum ixlacatzuna'j na ixquilhtūn xcān. Nā huā'mā' ti'ya't ixmāpācuhuīcan ixti'ya'tca'n Zabulón ē Neftalí.

¹⁴ Huā'mā' tū a'kspulalh mākentaxtūlh tū tzo'kli a'kchihuīna' Isaías na ixtachihuīn Dios. Chuntza' tzo'kli:

¹⁵ Ti'ya't jā māpācuhuīcan Zabulón ē jā māpācuhuīcan Neftalí, a'ntza' tētaxtu tej tū mā'lh hasta nac mar.

Nā a'ntza' ixtuntacut nac xcān Jordán nac estado Galilea ē ū'tza' jā tahui'lāna'lh tī jā israelitas.

16 Tachi'xcuhuī't hua'chi ixtahui'lāna'lh jā
cā'pucsua' ē chuhua'j talaktzī'lh a'ktin
xaka'tla' taxkaket.

Xlaca'n hua'chi ixtanīmā'nalh ē cā'skē'k
ixtahui'lāna'lh.

Chuhua'j talaktzī'lh chī xkaka.

Chuntza' tzo'kli Isaías.

17 Palaj tunca Jesús tzuculh
a'kchihuīna'ntā'kchoko ē huanli:

—Calilīpuhuanitit tū jā tze tlahuanī'ta'ntit
ē calakpali'tit mintalacapāstacni'ca'n. Tala-
catzuna'jīmā'lhtza' a'cxni' Dios namāpa'ksīni'nkō'.

Jesús cālacsacli kelhatā'ti' chī'pāna'nī'n squī'ti'

Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11

18 A'cxni' Jesús ixlatlā'huan na ixquilhtūn
xaka'tla' xcān tū huanican lago Galilea, cālaktzī'lh
chā'tu' chī'xcuhuī'n tī lītā'timīn ixtahuanī't. Chā'tin
Šimón ixuanican ē ixlī'a'ktu' ixtacuhuīni' Pedro.
A'chā'tin Andrés ixuanican. Xlaca'n chī'pāna'nī'n
squī'ti' ixtahuanī't ē ixtamojōmā'nalh nac xcān
ixpūtayanca'n tū pūchi'pacan squī'ti'.

19 Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—Caquilātā'a'uj ē na'iccāmāsu'yuni'yān chī
nacālīmā'a'ka'ī'nī'yā'tit tachi'xcuhuī't ixtachihuīn
Dios.

20 Palaj tunca tamakxtekli ixpūtayanca'n ē
tatā'a'lh Jesús.

21 A'cxni' a'lh ā'lacatin, cālaktzī'lh ā'chā'tu' huam-
pala lītā'timīn. Xlaca'n ixcamana' Zebedeo ix-
tahuanī't ē ixtacuhuīni' chā'tin Jacobo ē ā'chā'tin
Juan. Ixtatā'hui'lāna'lh ixtāta'ca'n nac barco ē
ixtalacachī'mā'nalh tū pūchi'pacan squī'ti'. Jesús
cāmāta'satīnīni'lh.

²² Xamaktin xlaça'n tatacutli nac barco ē ta'a'kxtekui'lilh ixtāta'ca'n ē ta'a'lh tastālani'lh Jesús.

Jesús cāmāsu'yuni'lh lhūhua' tachi'xcuhuī't

Lc. 6:17-19

²³ Jesús ixtlā'huamā'lh calhāxcuhuālh nac estado Galilea ē ixcāmāsu'yuni'mā'lh tachi'xcuhuī't na ixtemploca'n israelitas nac a'katunu' cā'lacchicni'. Ixcāmāsu'yuni'mā'lh chī nala jā Dios māpa'ksīni'nkō' ē ixcāmātzeyimā'lh ixlīpō'ktuca'n kempālhūhua' ta'jatāt tū ixcāpasani't tachi'xcuhuī't.

²⁴ Calhāxcuhuālh nac ti'ya't jā huanican Siria cāmāca'tzīnīca ixpālacata Jesús. Cālīmini'ca ixlīpō'ktuca'n ta'jatatlanī'n. Cālīmini'ca tī ixtapātīmā'nalī catūxcuhuālh ta'jatāt ē catūxcuhuālh taca'tzanajuāt. Cālīmini'ca tī ixtaka'lhī jā tzeya ū'nī'n ē tī ixpaxnīni'n ē tī ixtalū'ntū'nunī't. Jesús cāmātzeyīkō'lh.

²⁵ Līlhūhua' xalanī'n nac estado Galilea tastālani'lh ē nā xalanī'n nac Decápolis ē Jerusalén. Nā tastālani'lh xalanī'n nac estado Judea ē xalanī'n nac ti'ya't ixtuntacut nac xcān Jordán.

5

Jesús a'kchiuīna'nli na ixlacapūn sipej

¹ A'cxni' Jesús cālaktzī'lh tamīlh lhūhua' tachi'xcuhuī't, xla' tā'cxtulh na ixlacapūn sipej ē a'ntza' tahuī'lh. Ī'scujnu'nī'n palaj tunca talītamacsti'li'lh.

² Jesús tzuculh cāmāsu'yuni'.

Tī ixlīcāna' tapāxuhua

Lc. 6:20-23

Chuntza' Jesús cāhuanilh:

3 —Masqui pūhua'nā'tit xmān tzē nalīmakapāxui'yā'tit Dios palh xla' nacāmaktāyayān, ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit. Dios cālakalhu'manān masqui jā tze hui'xina'n. Nalīpāxuhua'yā'tit ixpālacata Dios cāmāpa'ksīmā'n.

4 'Masqui līlīpuhuanā'tit mincuentaca'n ē tū jā tze nac cā'quilhtamacuj, ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit. Dios nacāmāko'xamāka'tlī'yān.

5 'Ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit hui'xina'n tī jā ka'tla' limakca'tziyā'tit. Ixlīpō'ktu ti'ya't milaca'n nahuan.

6 'Ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit hui'xina'n tī lactze huancu'tunā'tit na ixlacatīn Dios ē chuntza' makca'tziyā'tit hua'chī tī tzi'ncsa putza ixtahua'. Dios nacāmaktāyayān ē chuntza' lactze nalītaxtuyā'tit.

7 'Ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit hui'xina'n tī cālakalhu'manā'tit ā'makapitzīn. Nā Dios nacālakalhu'manān.

8 'Ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit hui'xina'n tī xmān a'ktīn mintalacapāstacni'ca'n ē ū'tza' chī tzē nalīmakapāxui'yā'tit Dios. Nalīpāxuhua'yā'tit ixpālacata nac a'kapūn nalaktzī'nā'tit Dios calacan.

9 'Ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit hui'xina'n tī cāmāko'xamixī'yā'tit tachi'xcuui't tī talāsītzi'ni'. Nalīpāxuhua'yā'tit ixpālacata nacātamāpācuui'yān ixlacstīn Dios.

10 'Ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit hui'xina'n masqui pātīni'mpā'na'ntit xmān ixpālacata tlaha'pā'na'ntit ixtalacasqui'nīn Dios. Dios cāmāpa'ksīmā'n ē ū'tza' nalīpāxuhua'yā'tit.

11 'Ka'lhī'yā'tit tū nalīpāxuhua'yā'tit hui'xina'n a'cxni' tachi'xcuui't cātalakapalayān ē

cātamātakāhuī'yān ē cātalīmālacsu'yuyān
kempālhūhua' tū jā ixlīcāna'. Capāxuhua'tit
a'cxni' cātatlahuani'yān chuntza' xmān ixpālacata
quilāstālani'uj.

¹² Capāxuhua'tit. Nac a'kapūn māquī'canī't tū
milaca'n nahuan ē ū'tza' tū lhūhua' ixtapalh.
Nā lacxtim cāmakapātīnīnca ixa'kchihuīna'nī'n Dios
xalanī'n makāstza'.

Matzat ē pūcās

Mr. 9:50; Lc. 14:34-35

¹³ Jesús cāhuanipālh:

—Hui'xina'n hui'lā'na'ntit nac cā'quilhtamacuj
nacāmāsu'yuni'yā'tit tachi'xcuui't chī tze
natalīhuan. Ū'tza' hua'chi matzat tū lītlahuacan
quinī't ē ū'tza' tze nalīhuan ē jā napu'csan.
Pālh matzat jātza' sko'kō'xni'n, ¿chī tze
nalīmāsko'kō'nuncan? Jātza' tze catihuanli. Xmān
namaka'ncañ ē nalacchi'ntacan.

¹⁴ Nā hui'xina'n hui'lā'na'ntit nac cā'quilhtamacuj
nacāmāsu'yuni'yā'tit tachi'xcuui't chī
natalīlatā'kchoko. Hui'xina'n hua'chi pūcās tū
māxkakēni' ixlīpō'ktu nac cā'quilhtamacuj. A'ktin
cā'lacchicni' tālhmā'n nac sipej jā catimātzē'kca.

¹⁵ Ē nūn catimāpasīca pūcās ē palaj tunca
nalīmā'kchahuacan catūhuālh. Ā'chulā' tze
māhua'ca'can tālhmā'n ē chuntza' tze nacāmāxkakē
ixlīpō'ktuca'n tī tatanūmā'nal nac chic.

¹⁶ Chuntza' hui'xina'n tzej natalā'kchokoyā'tit na
ixlaca'tīnca'n tachi'xcuui't ē chuntza' xlaca'n
natamakapāxui quinTāta'ca'n nac a'kapūn
ixpālacata xatze tū tlhua'pā'na'ntit.

Jesús māsu'yulh ixpālacata līmāpa'ksīn

¹⁷ Jesús cāhuanipālh:

—Jā capuhua'ntit icminī't na'icmālakspūtū līmāpa'ksīn tū maxquī'ca Moisés ē tū tatzō'kli a'kchihuīna'nī'n. Jā ū'tza' iclīminī't. Quit icminī't namākentaxtū.

¹⁸ Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Lihuan tahui'lāna'lhcus a'kapūn ē ti'ya't, jā catixapaca nūn macsti'na'j tzamā' līmāpa'ksīn. Jā tū catixapaca a'cxni' jāna'j namākentaxtūkō'can ixlīpō'ktu tū nala.

¹⁹ Chuntza' palh catīhuālh namākēnū macsti'na'j tū māpa'ksī līmāpa'ksīn ixpālacata lacpuhuan jā ixlacasqui'nca ē palh chuntza' nacāmāsu'yuni' ā'makapitzīn, xla' xastancu nalītaxtu jā Dios māpa'ksīni'nkō'. Palh catīhuālh nakexmatni' līmāpa'ksīn ē nā nacāmāsu'yuni' ā'makapitzīn chī xlaca'n natalexmatni', xla' ixlacasqui'nca jā Dios māpa'ksīni'nkō'.

²⁰ Chuntza' iccāhuaniyān ixlacasqui'nca natlahua'yā'tit tū ixlīcāna' ixtalacasqui'nīn Dios. Palh jā tasu'yu ā'chulā' xatze hui'xina'n ē jā xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē fariseos, hui'xina'n jā catitanū'tit jā Dios māpa'ksīni'nkō'.

Jesús māsu'yulh ixpālacata tasītzī'

Lc. 12:57-59

²¹ Jesús cāhuanipālh:

—Hui'xina'n kexpa'tnī'ta'ntittza' chī cāhuanica xalanī'n makāstza': “Jā catimaknī'ni'. Palh catīhuālh namaknīni'n naputzāna'nīcan ē xla' naxokonuni' Dios.”

²² Quit iccāhuaniyān palh catīhuālh xmān nasītzī'ni' ā'chā'tin, naputzāna'nīcan ē xla' naxokonuni' Dios. Catīhuālh tī nalakapala ā'chā'tin nā xla' naxokonuni' Dios. Catīhuālh tī

cachīhuālh nahuani ā'chā'tin: “Lhkenti hui'x”, xla'tzē nalhcuyucan nac pūpātīn.

²³ 'Chuntza' a'cxni' lī'pimpā't tū nalakahui'līya' Dios ē palh nalacapāstaca chī tlahuani'nī'ta' tū jā tze ā'chā'tin,

²⁴ namakxteka'chi nac pūmacamāstā'n tū ixlakahui'līya' Dios. Pūla napina' namāko'xami'xī'ya' ā'chā'tin ē ā'līstān nataspi'ta nalakahui'līya' tū ixlī'pimpā't.

²⁵ 'Palh catīhuālh mālacapū'yān ē lē'ncu'tunān nac pūchihuīn, calacapāstacti chī palaj nalītalācāxla'ya' līhuan pimpā'na'ntit nac tej. Palh jā chuntza' natlahua'ya', a'cxni' minchā'tu'ca'n nachipinā'tittza', nalē'nān na ixlcatīn juez. Ū'tza' nalīmacamaxquī'yān policía ē xlaca'n natachī'yān ē natamānūyān nac pūlāchī'n.

²⁶ Icuaniyān jā nataxtuyāchi hasta a'cxni' nax-okokō'ya' ixlīpō'ktu tū laclīpina'.

Jesús māsu'yulh ixpālacata tī taputza ixtā'lāpāxquī'nca'n

²⁷ Jesús cāhuanipālh:

—Hui'xina'n kexpa'tnī'ta'ntittza' chī ixuancan xapūla: “Jā catika'lhī' mintā'lāpāxquī'n.”

²⁸ Quit iccāhuaniyān catīxcuhuālh tī nalaktzī'n chā'tin puscāt ē napuhuan natā'lhtatacu'tun, ū'tza' lacxtim hua'chi ixtā'lhtatanī'ttza' ixpālacata chuntza' lacapāstaca.

²⁹ 'Palh milakastapun na milacapekcāna'j nalaktzī'n catīhuālh ē ū'tza' nalīmātlahuīyān tū jā tze, namāxtuya' ē namaka'na'. Jā tze palh napina' nac pūpātīn ixpālacata milakastapun. Ā'chulā' tze ī'sputnī'n milakastapun ē namakapūtāxtūca'na'.

³⁰ Palh mimacapekcāna'j natlahua tū jā tze, cacā'yuju' ē cama'ka'. Jā tze palh napina' nac pūpātīn ixpālacata mimacan. Ā'chulā' tze ī'sputni'n mimacan ē namakapūtaxtūca'na'.

*Jesús māsu'yulh ixpālacata makxtekan puscāt
Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18*

³¹ Jesús cāhuanipālh:

—Nā pūla ixuancan: “Catīhuālh tī namakxteka ixpuscāt ixlacasqui'nca naxapacan nac registro.”

³² Quit iccāhuaniyān palh puscāt jā ka'lhī ixtā'lāpāxqui'n a'cxni' naxapacan nac registro, ū'tza' jā tze quīlītaxtulh. Puscāt a'cxni' natamakaxtokpala, ū'tza' nahuanican ka'lhī ixtā'lāpāxqui'n. Chi'xcu' tī natā'tamakaxtoka tzamā' puscāt, nā xla' tzaj ixtā'lāpāxqui'n nahuan.

Jesús māsu'yulh ixpālacata chī tahuan tū ixlīcāna'

³³ Jesús cāhuanipālh:

—Nā kexpa'tnī'ta'ntittza' chī ixcāhuanican xamakāstza': “A'cxni' ixlīcāna' hua'na' natlahua'ya' catūhuālh, Dios laktzī'mā'n ē ixlacasqui'nca namākentaxtūya'.”

³⁴ Quit iccāhuaniyān jā catihua'ntit: “Por Dios”, ixpālacata catūhuālh. Makapitzīn tahuan: “Por los cielos”, a'cxni' tacāxtlahua catūhuālh. Chuntza' jā tze. A'kapūn, a'ntza' jā Dios huī'lh.

³⁵ Ā'makapitzīn tahuan: “Por la tierra.” Chuntza' jā tze. Tī'ya't hua'chī jā Dios cāmājaxī ixtujan. Ā'makapitzīn huampala tahuan: “Por Jerusalén.” Chuntza' jā tze. Jerusalén, ū'tza' ixcā'lacchicni' Dios tī ā'chulā' xaka'tla'.

³⁶ Ā'makapitzīn huampala tahuān: “Por mi cabeza.” Chuntza' jā tze. Xmān Dios ca'tzī jā'cxni' napu'n ixa'ksasatca'n.

³⁷ Ixlicāna' calalh a'cxni' nahua'nā'tit “tze” o “jā tze.” Chuntza' jā ixlacasqui'nca ā'catūhuālh nahuampalayā'tit. Tzamā' ā'makapitzīn tachihuīn nacāquiltaxtuyān ixpālacata skāhuī'ni'.

Jesús māsu'yulh chī nacāmālakxokonī

Lc. 6:29-30

³⁸ Jesús cāhuanipālh:

—Hui'xina'n kexpa'tnī'ta'ntittza' chī pūla ixuāncan: “Palh namātakāhuī'ya' ixlakastapun ā'chā'tin, nā hui'x nalīxoko'nu'na' milakastapun. Nalīxoko'nu'na' mintatzan ixtatzan ā'chā'tin tū māyujū'ni'nī'ta'.”

³⁹ Quit iccāhuaniyān: Jā catimālakxokonī'tit tī cātlahuani'nī'ta'n tū jā tze. Palh catīhuālh nalacala'sān na milacapīn, natamakxteka' nalacala'sān ā'lacapī kentin.

⁴⁰ Palh catīhuālh ixmālacapū'n ē namaktīcu'tunān milu'xu', nā natamakxteka' nalē'n minchamarra.

⁴¹ Palh catīhuālh ī'sāmācu'quī'ni' ixtacu'ca' a'ktin kilómetro, nacu'ca'pala'ya' ā'chuntza' ā'a'ktin kilómetro.

⁴² A'cxni' catīhuālh nasqui'ni'yān catūhuālh, namaxquī'ya' ē jā xmān catitalakspi'tni' catīhuālh tī maksācua'cu'tunān.

Jesús māsu'yulh chī napāxquī'yā'
mintā'lāquiclhaktzi'

Lc. 6:27-28, 32-36

⁴³ Jesús cāhuanipālh:

—Nā kexpa'tnī'ta'ntittza' chī pūla ixuancan: “Nacāpāxquī'ya' minamigos ē jā ixlacasqui'nca nacāpāxquī'ya' mintā'lāquiclhaktzi'.”

⁴⁴ Quit iccāhuaniyān: Cacāpāxquī'tit mintā'lāquiclhaktzi'ca'n ē casqui'ni'tit Dios cacāsicua'lanātlahualh xluca'n tī cātaquiclhaktzī'nān. Cacāmaktāya'tit xluca'n tī jā cātalaktzī'ncu'tunān ē catā'chihuīna'tit Dios ixpālacataca'n xluca'n tī cātalakapalayān ē cātamakapātīnīnān.

⁴⁵ Chuntza' lītasu'yu hui'xina'n ixlacstīn quinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn. Dios hui'līnī't chī'chini' ē lacxtim talaktzī'n chī'chini' ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't, masqui tī tze ē tī jā tze. Dios macamin xcān ixpālacata ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't tī takexmata ē masqui tī jā takexmatcu'tun.

⁴⁶ Palh xmān nacāpāxquī'yā'tit xluca'n tī cātapāxquī'yān, ¿tīchu cuenta natlahua huā'mā? Chuntza' tatlahua catīxcuhuālh ā'makapitzīn tī jā tze hua'chī mātā'jīni'nī'n.

⁴⁷ Palh xmān mintā'macchicca'n cātā'chihuīna'nā'tit, ¿ē tze tū tlahua'nī'ta'ntit? Xluca'n tī jā tastālani' ixtej Dios nā chuntza' tatlahua.

⁴⁸ Ixlacasqui'nca hui'xina'n lactze nahuanā'tit lacxtim chī quinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn.

6

Jesús māsu'yulh ixpālacata xatze tū tlahuacan

¹ Jesús cāhuanipālh:

—Palh natlahua'yā'tit tū tze o namaktāya'yā'tit ā'chā'tin ē ū'tza' nalīmākentaxtūyā'tit ixtalacasqui'nīn Dios, tzē'k natlahua'yā'tit. Jā

catitlahua'tit cā'lhūhua'lacatīn ixpālacata
 lacasqui'nā'tit nacātalaktzī'nān. Palh
 cā'lhūhua'lacatīn natlahua'yā'tit, quinTāta'ca'n
 xala' nac a'kapūn jā tū caticāmaxquī'n.

² Chuntza' a'cxni' nacāmaktāya'yā'tit tī
 tamaclacasqui'n, jā caticāhua'ni'tit ā'makapitzīn
 tū tlahua'pā'na'ntit. Xlaca'n tī tatlahua a'ktu'
 ixlacanca'n tatlahua tū tze nac cā'tejen ē na
 ixtemploca'n israelitas. Chuntza' tatlahua
 ixpālacata tachi'xcuhuī't nacāmāka'tlī'. Ixlicāna'
 tū iccāhuaniyān. A'cxni' cālaktzī'ncan, ū'tza' hua'chi
 ixtatlajca'n tū natamaktīni'n.

³ Hui'xina'n, a'cxni' nacāmaktāya'yā'tit tī
 tamaclacasqui'n, jā catimakxtektit jā tī chā'tin
 naca'tzī chī cāmaktāya'yā'tit.

⁴ Ā'chulā' tze tzē'k nacāmaktāya'yā'tit.
 QuinTāta'ca'n nalaktzī'n tū tzē'k tlahua'yā'tit ē
 xla' nacāmmaxquī'yān mintatlajca'n.

Jesús māsu'yulh chī nalī'orarlīcan

Lc. 11:2-4

⁵ Jesús cāhuanipālh:

—Makatunu' na'orarlīni'yā'tit Dios, jā
 catitlahua'tit chī tatlahua xlaca'n tī tatlahua
 a'ktu' ixlacanca'n. Xlaca'n tatāya na ixtemploca'n
 israelitas ē nac cā'tejen jā nacālaktzī'ncan a'cxni'
 ta'orarlīmā'nalh. Ixlicāna' tū iccāhuaniyān.
 A'cxni' cālaktzī'ncan, ū'tza' hua'chi ixtatlajca'n
 tū natamaktīni'n.

⁶ A'cxni' hui'xina'n na'orarlīyā'tit, catanū'tit na
 minchicca'n ē camālacchahua'tit ē mina'cstuca'n
 na'orarlīyā'tit ē natā'chihuīna'nā'tit quinTāta'ca'n
 a'ntza' jā jā tī nalaktzī'nān. QuinTāta'ca'n xala' nac

a'kapūn nalaktzī'n tū tzē'k natlahua'yā'tit ē xla' nacāmaxquī'yān mintatlajca'n.

7 'Calacapāstactit a'cxni' natlahua'yā'tit minoracionca'n, ē jā maklhūhua' cahua'mpala'tit. Chuntza' tatlaha tzamā' tī jā talakapasa Dios. Tapuhuan Dios nacākexmata ixpālacata lhūhua' tachihuīn.

8 Jā catila'tit chī xlaca'n. QuinTāta'ca'n nac a'kapūn ca'tzītza' tū hui'xina'n maclacasqui'nā'tit a'cxni' jāna'j squi'ni'yā'tit.

9 Chuntza' natā'chihuīna'nā'tit Dios: QuinTāta'ca'n tī hui'lachi nac a'kapūn, calakachi'xcuhuī'ca'.

10 Camilh a'cxni' natzucuya' nacāmāpa'ksī'kō'ya'. Catlahuaca mintalacasqui'nīn huā'tzā' nac cā'ti'ya'tna' chuntza' chī nac a'kapūn.

11 Caquilāmaxquī'uj chuhua'j quilīhua'tca'n tū ic-maclacasqui'nāuj.

12 Caquilāmātza'nkēna'ni'uj tū iccāmaklaclē'nān chuntza' chī iccāmātza'nkēna'ni'yāuj ū'tunu'n tī quincātamaklaclē'nān.

13 Jā camakxtekti tū naquincā'a'kspulayān naquincāmātlahuīyān tū jā tze.

Xmān hui'x xaMāpa'ksīni' ē mila' ixlīpō'ktu lītli'hui'qui ē ixlīpō'ktuca'n nata-makapāxuiyān pō'ktu quilhtamacuj.

Amén.

14 'Palh hui'xina'n nacāmātza'nkēna'ni'yā'tit ā'makapitzīn tī cātatlahuani'yān tū jā tze, nā quinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn nā nacāmātza'nkēna'ni'yān tū tlahuanī'ta'ntit tū jā tze.

15 Palh hui'xina'n jā nacāmātza'nkēna'ni'yā'tit ā'makapitzīn, jā caticāmātza'nkēna'ni'n mincuentaca'n quinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn.

Jesús māsu'yulh ixpālacata chī jā tihuā'yan

16 Jesús cāhuanipālh:

—A'cxni' jā catihuā'ya'ntit pō'ktu quilhtamacuj ixpālacata orarlīni'cu'tunā'tit Dios, jā catila'tit chī xlaca'n tī tatlaha a'ktu' ixlacanca'n. Xlaca'n ta'a'cpūtahua'ca' lhca'ca'n ē jā talakacha'ka'n. Nacālaktzī'ncan ē ū'tza' nalīca'tzīcan jā tahuā'yan. Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Xlaca'n taka'lhītza' ixtatlajca'n a'cxni' tasu'yu jā tahuā'yalh.

17 Hui'xina'n jā catitlahua'tit chuntza'. A'cxni' jā huā'ya'nā'tit pō'ktu quilhtamacuj ē na'orarlīyā'tit, calakacha'ka'ntit ē tzej calacxqui'ttit miya'jca'n

18 ē chuntza' jā catica'tzīca palh jā huā'ya'nā'tit. Xmān quinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn naca'tzī tū tzē'k tlahua'yā'tit ē xla' nacāmaxqui'yān mintatljca'n.

Jesús māsu'yulh ixpālacata tū quilaca'n nahuan nac a'kapūn

Lc. 12:33-34

19 Jesús cāhuanipālh:

—Jā catilacasqui'ntit lhūhua' tumīn ē catūhuālh xala' nac huā'mā' cā'quilhtamacuj. Tzī'ya' ē xumpepe tzē natamālakspūtū tū xala' nac cā'quilhtamacuj. Tzē naka'lhancan mintumīnca'n.

20 Ā'chulā' tze calacasqui'ntit tū milaca'n nahuan nac a'kapūn. A'ntza' tzī'ya' ē xumpepe jāla catitamālakspūtūlh ē jāla catitatanūlh ka'lhāna'nī'n.

21 Pō'ktu quilhtamacuj lacapāstaclacapinā'tit jā huī'lh tū ā'chulā' cālīmacuani'yān.

Jesús māsu'yulh ixpālacata tū pūmāxkakē quimacni'ca'n

Lc. 11:34-36

²² Jesús cāhuanipālh:

—Milakastapunca'n hua'chi a'ktin tū māxkakē mimacni'ca'n. Palh jā tampi'lhīni'nā'tit ē palh laktzī'nā'tit tū tamaclacasqui'n ā'makapitzīn, ū'tza' hua'chi tze milakastapunca'n ē hua'chi pō'ktu taxkaket na mimacni'ca'n.

²³ Palh xmān laktzī'nā'tit tū maclacasqui'nā'tit hui'xina'n mina'estuca'n, lactampi'lhīn lītuxtuyā'tit. Ū'tza' hua'chi jā tze milakastapunca'n ē hua'chi pō'ktu cā'pucsua' na mimacni'ca'n. Palh jā tze ixmāxkakēni' mimacni'ca'n, ā'chulā' cā'pucsua' nahuan. A'ntza' jā cā'pucsua' jā tasu'yucan jā pe'a'ncan.

Jesús māsu'yulh ixpālacata chā'tu' patrón

Lc. 16:13

²⁴ Jesús cāhuanipālh:

—Chā'tin chi'xcu' jāla chu lacxtim catitā'scuji chā'tu' ixpatrón. Napāxqui' chā'tin ē jā catilaktzī'ncu'tunlī ā'chā'tin. Nakexmatni' chā'tin ē nalakmaka'n ā'chā'tin. Nā chuntza' hui'xina'n jāla nalīpāhua'nā'tit Dios palh nalīpāhua'nā'tit mintumīnca'n.

Jesús māsu'yulh chī Dios cāmaktaka'lha ixlacstīn

Lc. 12:22-31

²⁵ Jesús cāhuanipālh:

—Ū'tza' iccālīhuaniyān chuhua'j. Jā tili'a'ktuyunā'tit tū nahua'yā'tit ē chī nalīlatahui'layā'tit. Jā tili'a'ktuyunā'tit tū nalīlhakā'nā'tit. Dios cāmaxqui'yān milīhua'tca'n

ē mimacni'ca'n tū tzē nalīscujā'tit, ē ā'chulā' nacāmaxquī'yān tū namaclacasquī'nā'tit.

26 Cuenta cacātlahua'tit spūnī'n tū takosnū'n. Xlaca'n jā tacha'nāna'n, nūn tamakalanāna'n ē jā taka'lhī ixpūcuxi'ca'n. QuinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn cāmāhuī'. Hui'xina'n ā'chulā' mintapalhca'n ē jā spūnī'n.

27 ¿Tīchu na milacpu'na'i'tātca'n tzē natahui'la ā'chulā' makās xmān ixpālacata nali'a'ktuyunā'tit?

28 ¿Tū ixpālacata cālī'a'ktuyunā'tit milu'xu'ca'n tū nalhakā'yā'tit? Camaksca'ttit xa'nat chī natalīstaca nac cā'tacuxtu. Jā tascuja ē jā tatza'pa' ixlu'xu'ca'n.

29 Tzēhuanī't tastaca masqui jā tū tatlahua. Iccāhuaniyān rey Salomón jāla cāmālakchā'nī ixlītzēhuanī't xa'nat ē xla' rico ixuanī't.

30 A'nan pa'lhma' nac cā'tacuxtu tū tzēhuanī't. Lakalī tū'xama'n nacā'i'can ē nacālhcuyucan. Dios cāmaktaka'lha ē cāmakastaca pa'lhma' tū palaj nascāca ē ā'chulā' tzej nacāmaktaka'lhān hui'xina'n. ¿Tū ixpālacata jā a'ka'ī'yā'tit huā'mā'?

31 Chuntza' jā tili'a'ktuyunā'tit ē jā catihuantit: “¿Tūchu nahua'yāuj? ¿Tūchu nalīko'tnūnāuj? ¿Chī na'iclīlhakā'nanāuj?”

32 Tachi'xcu'huī't xalanī'n nac cā'quilhtamacuj pō'ktu quilhtamacuj chuntza' tahuan ē pō'ktu quilhtamacuj chuntza' tapuhuan. Hui'xina'n ka'lhī'yā'tit chā'tin minTāta'ca'n nac a'kapūn ē xla' tzej ca'tzī tū maclacasquī'nā'tit lakalīyān.

33 Xatze caputzatit pūla chī nacālīmāpa'ksikō'yān Dios ē nā caputzatit chī nalīmakapāxuhuī'yā'tit Dios. Xla' nacāmaxquī'yān ixlīpō'ktu tū maclacasquī'nā'tit.

34 Jā catitamakchuyī'tit chuhua'j tū nacā'a'kspulayān lakalī. Chuntza' jāla tzej scuja'tit huā'mā' quilhtamacuj. Ixlīlakalī nali'a'ktuyunātit.

7

*Jesús māsu'yulh jā tze cā'a'ksa'ncan ā'makapitzīn
Lc. 6:37-38, 41-42*

¹ Jesús cāhuanipālh:

—Jā caticāputzāna'ni'yā'tit ā'makapitzīn ē Dios jā nacāputzāna'ni'yān.

² Chuntza' chī hui'xina'n cāputzāna'ni'yā'tit ā'makapitzīn, chu lacxtim Dios nacāputzāna'ni'yān. Palh hui'xina'n nalāmātza'nkēna'ni'yā'tit, nā Dios nacāmātza'nkēna'ni'yān.

³ ¿Chī tzē nalaktzī'na' macsti'na'j pa'lhxtum na ixlakastapun mintā'tin palh tanūmā'lh hua'chi a'ktin qui'hui' na milakastapun?

⁴ Palh jā pūla namāxtuya' qui'hui' na milakastapun, jāla catima'xtuni' pa'lhxtum na ixlakastapun mintā'tin.

⁵ ¡A'kskāhuī'nīnā'tit! Palh hui'x tlahua'ya' tū jā tze, jāla cati'a'ksa'nti ā'chā'tin tī tlahua tū jā tze. Ixlacasqui'nca cuenta natlahua'ya' pūla chī latā'kchokoya' hui'x ē chuntza' tzē namaktāya'ya' ā'chā'tin tzej natalā'kchoko.

⁶ 'A'nan tachi'xcuhuī't tī ixtāyatca'n jā tze ixtalacapāstacni'ca'n. Palh xlaca'n jā tunca takexmatcu'tun ixtachihuīn Dios, jā caticāmāsu'yuni'tit. Xmān natasītzi' ē nacātatuscu'tunān hua'chi chichi' tū xcana'n. Xatasicua'lanātlahua ixtachihuīn Dios. Palh tachi'xcuhuī't jā takexmatcu'tun, jā caticāmāsu'yuni'tit xlaca'n. Jā catitalakachi'xcuhuī'lh ixtachihuīn Dios.

Xlaca'n hua'chi lakatin pa'xni' tū nalacchi'nta tū tapalaxla'.

Jesús māsu'yulh chī nalīsqi'ni'yāuj Dios

Lc. 11:9-13; 6:31

⁷ Jesús cāhuanipālh:

—Casqui'ni'tit Dios ē xla' nacāmaxquī'yān. Caputzatit tū Dios cāmaxquī'cu'tunān ē namacla'yā'tit. Camacasā'na'ntit nac mākelhcha ē nacātamālaquī'ni'yān.

⁸ Chuntza' tī nasqui'ni' Dios, ū'tza' namaktīni'n ē tī naputza tū Dios namaxquī', xla' namacla. Tī namacasā'na'n nac mākelhcha, namālaquī'ni'can.

⁹ 'Hui'xina'n ka'lhī'yā'tit mincamana'ca'n. Palh chā'tin minka'hua'cha nasqui'ni'yān pāntzīn, ¿ē namaxquī'ya' a'ktin chihuix?

¹⁰ Palh nasqui'ni'yān squī'ti', ¿ē namaxquī'ya' lūhua'?

¹¹ Hui'xina'n masqui jā tzej ca'tzīyā'tit, tzē nacāmaxquī'yā'tit talakalhu'mān milacstīnca'n. Ā'chulā' minTātaca'n tī hui'lacha' nac a'kapūn nacāmaxquī' tū xatze tī tasqui'ni'.

¹² 'Chuntza' cacātlahua'ni'tit ā'makapitzīn chuntza' chī lacasqui'nā'tit xlaca'n nacātatlahuani'yān. Ū'tza' huā'mā' tū huanicu'tun ixlīmāpa'ksīn Moisés ē ū'tza' ixtamāsu'yunca'n a'kchihuīna'nī'n chī tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios.

Jesús māsu'yulh ixpālacata xapītzuna'j mākelhcha

Lc. 13:24

¹³ Jesús cāhuanipālh:

—A'nan a'ktu' mākelhcha ē kentu' tej. Natanū'yā'tit nac xapītzuna'j mākelhcha jā mā'lh

pītzuna'j tej. Pīka'tla' mā'lh tej tū a'n nac pūpātīn ē pīka'tla' xamākelhcha. Līlhūhua' tī natatanūyācha'.

¹⁴ Pītzuna'j tej a'n nac a'kapūn jā natahui'layāuj pō'ktu quilhtamacuj. Jīcslīhua' a'ncan. Nā pītzuna'j xamākelhcha. Jā a'nan lhūhua' tī natamacla ē natatanūyācha'.

*Jesús māsu'yulh ixpālacata chī līlakapascan
ixtahua'ca't qui'hui'*

Lc. 6:43-44

¹⁵ Jesús cāhuanipālh:

—Cuenta catlahua'tit tī tahuan palh ixa'kchihuīna'nī'n Dios ē xmān ta'a'kskāhuī'nin. Xlaca'n hua'chi lobo tū taputzamā'nalh ixlīhua'tca'n ē talhakā'nani't hua'chi purecu'.

¹⁶ Tzē nacālīlakapasā'tit chī natalatā'kchoko. Jāla cāpu'xcan uvas nac cā'htucū'n ē jā tī cāpu'xa higos nac lhtucū' qui'hui'.

¹⁷ Chuntza' xatze qui'hui' namāstā' xatze ixtahua'ca't ē tzēhuanī't. Tū jā tze qui'hui' jā tze ixtahua'ca't.

¹⁸ Xatze qui'hui' jā catimāstā'lh ixtahua'ca't tū jā tze. Ē tū jā tze qui'hui' jāla catimāstā'lh xatze ixtahua'ca't.

¹⁹ Palh qui'hui' jā namāstā' xatze ixtahua'ca't, nacā'can ē nalhcuyucan.

²⁰ Chuntza' hui'xina'n nacālīlakapasā'tit a'kchihuīna'nī'n tī ta'a'kskāhuī'nin. Xlaca'n jā tzej talatā'kchoko.

*Jesús māsu'yulh ixpālacata tī natatanū jā Dios
māpa'ksīni'nkō'*

Lc. 13:25-27

²¹ Jesús cāhuanipālh:

—Lhūhua' a'nan tī naquintamāpācuhi: “QuiMāpa'ksīni'.” Ū'tza' jā huanicu'tun natatanū jā Dios māpa'ksīni'nkō'. Xmān tzē natatanūyācha' xla'ca'n tī tatlahua ixtalacasqui'nīn quinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn.

²² A'cxni' namin ā'xmān quilhtamacuj, līlhūhua' naquintahuani: “QuiMāpa'ksīni'ca'n, quina'n iclīmāsu'yūj ixtachihuīn Dios milītlī'hui'qui. Nā milītlī'hui'qui iccālīmāxtūj jā tzeya ū'nī'n. Nā lhūhua' lī'a'cnīn iccālītlahuáj milītlī'hui'qui”, natahuan.

²³ Palaj tunca na'iccāhuan: “Jā iccālakapasān. Caquilātapānūni'uj. Hui'xina'n tlahua'yā'tit tū jā tze.”

Jesús māsu'yulh ixpālacata tī takexmatni' ē tī jā takexmatni'

Lc. 6:47-49; Mr. 1:22

²⁴ Jesús cāhuanipālh:

—Chuntza' tī quinkekxmata ē natlahua tū icmāsu'yu, xla' tzej tlā'huan na ixtej Dios ē natāyani' masqui napātīni'n. Chuntza' nala hua'chi chā'tin chi'xcu' tī pūlh mā'n yāhualh xatantūn ixchic.

²⁵ Masqui milh lhūhua' xcān ē palha' ū'ni' sno'kli chic, tāyani'lh ē jā maka'a'nīlh.

²⁶ Tī quinkekxmata ē jā natlahua tū icmāsu'yu, xla' jāla catitāyani'lh. Chuntza' nala hua'chi chā'tin chi'xcu' tī xalhkēnti ixuanī't ē jā pūlh mā'n yāhualh xatantūn.

²⁷ A'cxni' lalh xcān ē milh palha' ū'ni' tū sno'kli chic, jā tāyani'lh. Maka'a'nīlh ē laclakō'lh.

²⁸ A'cxni' Jesús cāhuanikō'lh tzamā', tachi'xcuhuī't talī'a'cnīlh tzamā' tamāsu'yun.

²⁹ Xla' cāmāsu'yuni'lh hua'chi tī ka'lhī līmāpa'ksīn, ē jā hua'chi xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. Xlaca'n xmān ixtamāsu'yu tū tamaksca'tli.

8

Jesús mātzeyīlh chā'tin tī ixmasni'mā'lh ixquinīt
Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16

¹ A'cxni' Jesús lacyujli nac sipej, lhūhua' tachi'xcuui't tastālani'lh.

² Laktalacatzuna'jīlh chā'tin ta'jatatlani'. Ixka'lhī ta'jatāt tū huanican lepra ē ū'tza' tū māmasī quinquinītca'n. Ta'jatatlani' tatzokostani'lh Jesús ē huanilh:

—Māpa'ksīni', palh hui'x lacasqui'na', tzē naquimātzeyī'ya'.

³ Palaj tunca Jesús xa'malh ē huanilh:

—Chuntza' quit iclacasqui'n. Catzeya'nti.

A'cxni' huanli huā'mā', tapānūni'lh ixta'jatāt. Tzetza' ixuanī't.

⁴ Jesús huanilh:

—Catamaktaka'lhti ē jā tī chā'tin tihua'ni'ya'. Xmān calakpi ixpālejca'n israelitas ē camā'su'yuni' mimacni'. Xla' nalaktzī'n palh tzeyanī'ta'tza'. Nalīlakatāyana'na' chuntza' chī māpa'ksīni'lh Moisés. Chuntza' nataca'tzī tachi'xcuui't tzeyanī'ta'tza'.

Jesús mātzeyīlh ixtasācua' chā'tin capitán xala' nac
Roma

Lc. 7:1-10

⁵ A'cxni' Jesús tanūlh nac cā'lacchicni' Capernaum, laktalacatzuna'jīlh chā'tin ixcapitanca'n soldados romanos. Squi'ni'lh camaktāyalh

⁶ ē huanilh:

—Māpa'ksīni', ta'jatatla quintasācua' ē mā'lh na quinchic. Xcāhuī'huanani't ē pātīni'mā'lh.

⁷ Jesús huanilh:

—Na'ica'n na'icmātzeyī.

⁸ Capitán kelhtīlh:

—Māpa'ksīni', hui'x ka'lhī'ya' līmāpa'ksīn ē jā minī'ni' natanū'ya' na quinchic. Xmān namāpa'ksī'ya' ē natzeyan quintasācua'.

⁹ Ā'nā quit quintamāpa'ksī xanapuxcu'nu' ē nā quit iccāmāpa'ksī quisoldados. A'cxni' na'icuanī chā'tin soldado ca'a'lh, xla' na'a'n. A'cxni' na'icuanī ā'chā'tin camīlh, xla' namin. A'cxni' na'icuanī quintasācua' catlahualh catūhuālh, xla' natlahua tū icuanī.

¹⁰ A'cxni' Jesús kexmatli huā'mā' tachihuīn, lī'a'cnīlh. Cāhuanilh tī ixtastālani'tēlha:

—Ixlicāna' tū iccāhuanīyān. Jā iclakapasa jā tī chā'tin israelita tī quina'ka'ī'ni' chī huā'mā' chī'xcu'.

¹¹ Nā iccāhuanīyān natamin lhūhua' xalanī'n ixtankēn ē nā lhūhua' xalanī'n na ixlītā'cnun. Xlaca'n, masqui jā israelitas, xlaca'n nacātā'huā'yan Abraham ē Isaac ē Jacob jā Dios māpa'ksīni'nkō'.

¹² Ā'makapitzīn masqui israelitas, xlaca'n nacāmacā'ncan nac kēpūn a'ntza' jā cā'pucsua'. A'ntza' natacalhuan ē natalāxcā ixtatzanca'n.

¹³ Palaj tunca Jesús huanilh capitán:

—Capit na minchic. Chuntza' chī a'ka'ī'nī'ta', chuntza' natlahuanī'ca'na'.

Tzamā' puntzuna' mātzeyīlh ixtasācua'.

*Jesús mātzeyīlh ixpuhuiti' Simón Pedro
Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39*

14 Jesús a'lh na ixchic Pedro ē a'ntza' laktzī'lh ixpuhuiti'. Ixmacscutlamā'lh ē ixmā'lh.

15 Jesús xa'mani'lh ixmacan ē tapānūni'lh macscut. Tā'kaquī'lh tzamā' puscāt ē tzuculh cāmāhuī'.

Jesús cāmātzeyīlh lhūhua' ta'jatatlanī'n

Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41

16 A'cxni' ī'smalanka'namā'lhtza', cālīmini'ca Jesús lhūhua' tī ixtaka'lhī jā tzeyā ū'nī'n. Xla' xmān māpa'ksīlh ē chuntza' cāmāxtulh jā tzeyā ū'nī'n. Nā cāmātzeyīlh lhūhua' ta'jatatlanī'n.

17 Ū'tza' huā'mā' a'kspulalh ē mākentaxtūlh chī a'kchihuīna'nli profeta Isaías a'cxni' huanli huā'mā': “Xla' māpānūlh quinta'jatatca'n quina'n ē nā chī ī'xlajua'nanāuj.”

Tī titastālani'cu'tunli Jesús

Lc. 9:57-62

18 A'cxni' Jesús cālaktzī'lh lhūhua' tachi'xcuhui't tī ixtalītamacsti'li'mā'nalh, māpa'ksīlh ē lē'nca ixtuntacut ka'tla' xcān nac barco.

19 Chā'tin xamākelhtahua'kē'ni' līmāpa'ksīn laktalacatzuna'jīlh Jesús ē huanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni', ictā'a'ncu'tunān calhāxcuhuālh jā napina'.

20 Jesús kelhtīlh:

—Tanquihui' taka'lhī ixlhu'cu'ca'n ē spūnī'n taka'lhī ixmāsekca'n. Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē quit jā icka'lhī quinchic jā na'iclhata.

21 Ā'chā'tin tī ī'scujni' ixuanī't, xla' huanilh:

—Māpa'ksīni', caquimakxtekti na'ictahui'la na quinchic hasta a'cxni' namā'cnūcan quintāta'.

22 Jesús kelhtīlh:

—Caquistāla'ni'. Xlaca'n tī jā ta'a'ka'ī' tzē natamā'cnū mintāta'.

Jesús cāmāca'csnīlh ū'ni' ē mar

Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25

²³ Palaj tunca Jesús tojōlh a'ktin nac barco ē tatā'tojōlh ī'scujnu'nī'n.

²⁴ A'cxni' ixtatacutmā'nalh, xamaktin tzuculh palha' ū'nun ē ixlītatzumamā'lhtza' xcān barco. Jesús ī'lhtatamā'lh.

²⁵ Palaj tunca ta'a'lh tamālakahuānīlh ē tahuanih:

—¡Māpa'ksīni', caquilāmakapūtāxtūj!
¡Tā'ktzīmā'naujtza'!

²⁶ Jesús cākelhtīlh:

—¿Tū ixpālacata jicua'nā'tit? ¡jā tzej a'ka'ī'yā'tit!

Palaj tunca tā'kaquī'lh ē cālacaquilhnīlh ū'ni' ē mar. Chuntza' ca'cslalh.

²⁷ Chī'xcuhūī'n talī'a'cnīlh ē tahuani:

—¿Tichūyā chī'xcu' xla'? ¡Hasta tzē cāmāpa'ksī ū'ni' ē mar ē takexmatni'!

Chā'tu' chī'xcuhūī'n xalanī'n nac Gadara tī ixtaka'lhī jā tzeya ū'nī'n

Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39

²⁸ Ixtuntacut nac xcān ixuī'lh a'ktin ti'ya't jā huanican Gadara. A'cxni' Jesús chā'lh a'ntza', tatalacatzuna'jīlh chā'tu' chī'xcuhūī'n tī ixtahuī'lāna'ncha' nac lhu'cu'. Ixchā'tu'ca'n ixtaka'lhī jā tzeya ū'nī'n ē ixtachuyā ē ixtamekē'klhana'n. Jā tī chā'tin ixtatētāxtucu'tun a'ntza' ixpālacataca'n tzamā' chā'tu'.

²⁹ Tatzuculh tata'sa ē tahuani:

—Icca'tzīyāuj hui'x ī'Ska'ta' Dios. ¿Ē mincuenta tū iclahuamā'nāuj? ¿Ē ta't naquilāmakapātīnīnāuj

a'cxni' jāna'j lakchā'n quilhtamacuj tū
lilhcanancanī't?

³⁰ Jā makat a'ntza' ixtahuā'yamā'nalh lhūhua'
pa'xnī'n.

³¹ Jā tzeza ū'nī'n tasqui'ni'lh Jesús:

—Palh naquilāmāxtuyāuj na ixpūlacni'ca'n
chi'xcuui'n, caquilāmakxtekui na'ictanūyāuj na
ixpūlacni'ca'n tzamā' pa'xnī'n.

³² Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—Capintittza'.

Jā tzeza ū'nī'n cāpūlactaxtulh chi'xcuui'n ē
tapūlactajōlh na ixpūlacni'ca'n lhūhua' pa'xnī'n.
Palaj tunca lhūhua' pa'xnī'n tatu'jnuntēlha ta'a'lh
nac cā'lacatampān ē tatorjōcha' nac xcān ē a'ntza'
tajicsua'kō'lh.

³³ Chi'xcuui'n tī ixtamaktaka'lh mā'nalh lhūhua'
pa'xnī'n, xlaca'n tajicua'nli ē tatu'jnulh nac
cā'lacchicni'. A'cxni' tachā'lh, tahuankō'lh ixlīpō'ktu
tū cā'a'kspulalh chi'xcuui'n tī ixtaka'lhī jā tzeza
ū'ni'.

³⁴ Palaj tunca ixlīpō'ktuca'n xalanī'n tzamā'
cā'lacchicni' talaka'lh Jesús jā ixuī'lh. A'cxni'
tachā'lh a'ntza', tasqui'ni'lh Jesús cataxtulh na
ixti'ya'tca'n.

9

Jesús mātzeyīlh chā'tin tī ī'xcāhuī'huananī't

Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26

¹ Palaj tunca Jesús tojōlh a'ktin nac barco ē a'lh
ixtuntacut nac xcān ē chā'lh nac Capernaum jā nā
ixcā'lacchicni'.

² Līmini'cancha' chā'tin chi'xcu' tī
ī'xcāhuī'huananī't ē tī ixmā'lh na ixtalajni'. A'cxni'

Jesús laktzī'lh chī ixta'a'ka'ī'ni' ixlītlī'hui'qui, xla' huanilh ta'jatatlani':

—Catahui'xcāni', quinka'hua'cha. Quit icmātza'nkēna'ni'kō'yān mincuenta.

³Palaj tunca makapitzīn xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn tapuhuanli: “Huā'mā' chī'xcu' mālakhā'nīmā'lh Dios. Nūn tī chā'tin chī'xcu' tzē naquincāmātza'nkēna'ni'yān quincuentaca'n, xmān Dios.”

⁴Jesús ixca'tzī chī ixtapuhuamā'nalh ē ū'tza' cālīhuanilh:

—¿Tū ixpālacata puhua'nā'tit chuntza' na milīstacna'ca'n?

⁵Icuanilhtza'ta'jatatlani': “Icmātza'nkēna'ni'kō'yān mincuenta.” Jā tū tasu'yu masquī mātza'nkēna'ni'catza'. Palh xa'icuanilh: “Catā'kaqui' ē casmī'li' mipūtama' ē catlā'hua'nti”, chuntza' ixlītasu'yulh palh ixlīcāna' tzeyanli.

⁶Quit Chī'xcu' xala' Tālmā'n. Chuhua'j na'iccālīmāsu'yuni'yān chī icka'lhī līmāpa'ksīn huā'tzā' nac cā'quilhtamacuj ē tzē na'iccāmātza'nkēna'ni' ixcuentaca'n tachi'xcuhuī't.

Palaj tunca Jesús huanilh chī'xcu' tī ī'xcāhuī'huananī't:

—Catā'kaqui' ē casmī'li' mipūtama' ē capit na minchic.

⁷Palaj tunca chī'xcu' tā'kaqui'lh ē lē'lh ixpūtama' ē a'lh na ixchic.

⁸Tachi'xcuhuī't, a'cxni' talaktzī'lh huā'mā', tajicua'nli. Tamakapāxuīlh Dios tī ixcāmaxquī'nī't huā'mā' līmāpa'ksīn chī'xcuhuī'n.

Mateo tzuculh stālani' Jesús
Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32

9 A'cxni' Jesús ixtaxtumā'lh a'ntza', laktzī'lh chā'tin chi'xcu' tī ixuanican Mateo. Xla' ixuī'lh jā ixmātā'jīni'ncan līxokot ē huanica:

—Caquistāla'ni'.

Palaj tunca Mateo tāyalh ē stālani'lh.

10 A'cxni' Jesús ixuā'yamā'lh na ixchic Mateo, tachā'lh lhūhua' mātā'jīni'nī'n ē ā'makapitzīn tī jā tzeya chi'xcu'huī'n. Ixlīpō'ktuca'n ixcātā'huā'yamā'lh Jesús ē ī'scujnu'nī'n.

11 A'cxni' makapitzīn fariseos talaktzī'lh huā'mā', xla'cā'n takelhasqui'nīlh ī'scujnu'nī'n Jesús:

—¿Tū ixpālacata mimākelhtahua'kē'ni'ca'n cātā'huā'yan mātā'jīni'nī'n ē ā'makapitzīn tī jā tzeya chi'xcu'huī'n?

12 Jesús kexmatli huā'mā' tachihuīn ē cāhuanilh:

—Xlaca'n tī jā tata'jatatla jā tamaclacasqui'n doctor. Xmān ta'jatatlani' tamaclacasqui'n.

13 Capintit ē casca'ttit tū huanicu'tun huā'mā' tū tzo'kcanī't na ixtachihuīn Dios: “Quit ā'chulā' iclacasqui'n nacālakahu'ma'nā'tit ā'makapitzīn. Jā iclacasqui'n naquilālakahui'liyāuj animalh.” Chuntza' tzo'kcanī't. Quit jā icmilh iccāputza tī tapuhuan xlaca'n lactze. Icmilh iccāputza tachi'xcu'huī't tī taca'tzī jā lactze xlaca'n ē chuntza' natalakpalī ixtalacapāstacni'ca'n.

Kelhasqui'nīca Jesús ixpālacata chī jā tihuā'yan

Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39

14 Ā'līstān tī ixtastālani' Juan Mā'kpaxīni', xlaca'n talakmilh Jesús. Takelhasqui'nīlh:

—Quina'n ē fariseos maklhūhua' jā icuā'yanāuj pō'ktu quilhtamacuj ixpālacata Dios. ¿Tū ixpālacata miscujnu'nī'n pō'ktu quilhtamacuj tahuā'yan?

15 Jesús cākelhtīlh:

—ĴĒ natalīpuhuan tī cā'invitarlīcan jā tamakax-tokmā'ca? Līhuan cātā'lahuī'lhcus squi'nīni', jā talīpuhuan. Namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' nalē'ncan squi'nīni' ē a'cxni' natalīpuhuan ē jā catitahuā'yalh ixamigos. (A'cxni' Jesús cāhuanilh huā'mā', ixa'cstu ixlīchihuīna'mā'ca.)

16 Jesús cāhuanipālh:

—Jā tī nasita xasāsti' lu'xu' nalīlactza'pa' tū xamasni'tza'. Xasāsti' lu'xu' natā'timī ē ā'chulā' naxtī'ta xamasni'.

17 Xaxcān uva tū jā xaxcu'ta jā tī chā'tin catipūmojōlh xamasni' ixko'xka' purecu'. Namojōcan xasāsti' nac ko'xka' ē a'cxni' naxcu'tan, jā catipankli ko'xka'. Chuntza' jā pāxcat catihuanli ko'xka' ē jā catitaxtuni'lh xaxcān uva —cāhuanilh Jesús. (Ū'tza' huā'mā' līchihuīna'mā'lh ixtamāsu'yunca'n israelitas ē ixtamāsu'yun Jesús tū xasāsti'.)

Ixtzu'ma'jāt Jairo ē puscāt tī xa'malh ixlu'xu' Jesús

Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56

18 Līhuan Jesús ixcāhuanimā'lh huā'mā', chā'lh chā'tin xapuxcu' israelitas. Xla' tatzokostani'lh na ixlacatīn Jesús ē huanilh:

—Nīlhcus quintzu'ma'jāt. Masqui nīlhtza', palh hui'x napina' ē namacaxa'ma'ya', xla' nalacastālancuana'n.

19 Jesús tāyalh ē tā'a'lh chi'xcu'. Nā ī'scujnu'nī'n nā tatā'a'lh.

20 Palaj tunca milh chā'tin puscāt tī ixta'jatatla. Ixka'lhītza' a'kcāujtu' cā'ta jāla ixcāsni' ixka'lhni'.

Laktalacatzuna'jilh ixchakēn Jesús ē xa'mani'lh ixquilhtūn ixlu'xu'.

²¹ Puhuanli chuntza': "Xmān ca'icxa'mani'lh ixlu'xu' ē na'ictzeyan", puhuanli.

²² Jesús talakspi'tli ē laktzī'lh puscāt ē huanilh:

—Catahui'xcāni', quintzu'ma'jāt. Tzeyanī'ta'tza' ixpālacata a'ka'ī'nī'ta'.

Xlītza'la tzeyanli tunca.

²³ A'cxni' Jesús chā'lh na ixchic xapuxcu' israelitas, cālaktzī'lh músicos tī natatā'a'n a'cxni' namā'cnūcan. Tachi'xcuhuī't ixtata'samā'nalh.

²⁴ Jesús cāhuanilh:

—Catapānū'tit huā'tzā'. Tzu'ma'jāt jā nīnī't. Xmān lhtatamā'lh.

Xlaca'n talīlitzī'nli.

²⁵ A'cxni' Jesús cāmāxtukō'lh tachi'xcuhuī't, xla' tanūlh jā ixmā'lh tzu'ma'jāt ē macachi'palh. Tzu'ma'jāt tā'kaquī'lh.

²⁶ Calhāxcuhuālh ixā'tun tamacni' a'kahuanli tū a'kspulalh tzu'ma'jāt.

Jesús cāmātzeyīlh chā'tu' lakatzī'nī'n

²⁷ A'cxni' Jesús ixtaxtumā'lh a'ntza', tatzuculh tastālani' chā'tu' lakatzī'nī'n. Palha' tahuanilh:

—¡Caquilālakalhu'manui, hui'x tī ixtā'nat David!

²⁸ A'cxni' Jesús tanūlh nac chic, lakatzī'nī'n tata-lacatzuna'jilh. Xla' cākelhasqui'nīlh:

—¿Ē a'ka'ī'yā'tit tzē na'iccāmālacahuānīyān?

Takelhtīlh:

—Chuntza' ica'ka'ī'yāuj, Māpa'ksīni'.

²⁹ Palaj tunca Jesús cāxa'mani'lh ixlakastapunca'n ē cāhuanilh:

—Calalh chuntza' chī a'ka'ī'yā'tit.

30 Tatzeyalh ixlakastapunca'n ē talacahuāna'lh. Palaj tunca Jesús cāmāpa'ksilh:

—Tzē'k caca'tzītit ē jā tī chā'tin namāca'tzīnī'yā'tit.

31 Masqui chuntza' cāhuanica, a'cxni' tataxtulh xluca'n tatzuculh tahuani chā'tin chā'tin tū cātlahuani'lh Jesús. Ū'tza' talīca'tzīkō'lh calhāxcuhuālh nac huā'mā' ti'ya't.

Jesús mātzeyīlh kō'ko'

32 A'cxni' jāna'j ixtataxtu tī lakatzī'nī'n ixtahuanī't, a'cxni' līmini'ca Jesús chā'tin kō'ko'. Kō'ko' ixka'lhī jā tzeyā ū'ni'.

33 A'cxni' Jesús māxtulh jā tzeyā ū'ni', palaj tunca tzuculh chihuīna'n kō'ko'. Tachi'xcuhuī't talī'a'cnīlh ē tahuani:

—Jā maktin iclaktzī'nī'tauj ixtā'chuntza' huā'mā' na quinti'ya'tca'n israelitas.

34 Fariseos, xluca'n ixtahuan:

—Huā'mā' chī'xcu' ka'lhī ixlīmāpa'ksīn tī xapuxcu' jā tzeyā ū'nī'n. Ū'tza' cālīmāxtulh jā tzeyā ū'ni'.

Jesús cālakalhu'manli tachi'xcuhuī't

35 Jesús ixtētāxtutēlha a'katunu' nac cā'lacchicni' ē ranchujnu'. Ixtētānūtēlha a'katunu' na ixtemploca'n israelitas ē ixmāsu'yu. Ixcā'a'kchihuīna'ni' chī nala jā Dios māpa'ksīni'nkō'. Nā ixcāmātzeyī catūhuālh ta'jatāt ē taca'tzanajuāt.

36 A'cxni' cālaktzī'lh tachi'xcuhuī't, cālakalhu'manli ixpālacata ixcālī'a'ktuyumā'lh ē ixtaxlajuanani'. Cālaktzī'lh hua'chi purecu' tī jā ixtaka'lhī ixmaktaka'lhna'ca'n.

37 Jesús cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Ixlicāna' lhūhua' a'nan tī ta'a'ka'ī'cu'tun. Xlaca'n ixtā'chuntza' jā sputacus tasācua'n tī nata'ī'nin ē lhūhua' lanānī't.

³⁸ Ū'tza' nalīsqui'ni'yā'tit Dios cacāmacamilh chi'xcu'huī'n tī nacāmāsu'yuni' xatze tachihuīn tī a'ka'ī'cu'tun —cāhuanilh.

10

Jesús cālacsacli kelhacāujtu' ī'scujnu'nī'n

Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16

¹ Xlītza'la Jesús cāmāta'satīnīni'lh kelhacāujtu' ī'scujnu'nī'n. Cāmaxquī'lh līmāpa'ksīn natamāxtu jā tzeya ū'nī'n ē nacāmātzeyī catūhuālh ta'jatāt ē taca'tzanajuāt.

² Tzamā' kelhacāujtu' ī'scujnu'nī'n ē xlaca'n tī cāmāpacu'huīcan apóstoles. Xapūla, xla' Simón tī ixlī'a'ktu' ixtacu'huīni' Pedro, ē ī'stancu Andrés; ē nā Jacobo ē Juan tī ixka'hua'chan Zebedeo;

³ ē nā Felipe ē Bartolomé ē Tomás ē Mateo tī mātā'jīni' ixuanī't; ē nā Jacobo tī ixka'hua'cha Alfeo; ē Lebeo tī ixmāpācu'huīcan Tadeo;

⁴ ē nā Simón tī ixtapa'ksīni' partido cananista; ē nā Judas Iscariote tī ā'līstān macamāstā'lh Jesús.

Jesús cāmāpa'ksīlh kelhacāujtu' natalīmāsu'yu ix-tachihuīn Dios

Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6

⁵ A'cxni' Jesús cāmācā'lh tzamā' kelhacāujtu', xla' chuntza' cāmāpa'ksīlh ē cāhuanilh:

—Jā catipintit timāsu'yu'yā'tit jā tahuī'lāna'ncha' xlaca'n tī jā israelitas ē jā titanū'yā'tit na ixcā'lacchicni'ca'n samaritanos.

⁶ Napinā'tit nacāmāsu'yuni'yā'tit xalanī'n nac Israel. Xlaca'n hua'chi purecu' tī tatza'nkānī't.

7 Capintit ē na'a'kchihuīna'nā'tit chuntza': "Talacatzuna'jīmā'lhtza' a'cxni' natasu'yu chī Dios nacāmāpa'ksīni'nkō'."

8 Cacāmātzeyī'tit ta'jatatlanī'n ē cacāmālacastālanuanī'tit nīnī'n. Cacāmātzeyī'tit leproso tī cāmasni'mā'nalh ixquinītca'n ē cacāmāxtutit jā tzeya ū'nī'n. Hui'xina'n jā xokonī'ta'ntit huā'mā' lītli'hui'qui tū iccāmaxquī'yān ē chuntza' jā caticāmātā'jī'tit a'cxni' nacālīmātzeyī'yā'tit quilītli'hui'qui.

9 'Jā camojō'tit tumīn ixla' oro nūn ixla' plata nūn ixla' cobre na mimbolsaca'n a'cxni' napinā'tit.

10 Jā calī'pintit mimorralhca'n nūn pūtu' milu'xu'ca'n. Xmān nalī'pinā'tit milu'xu'ca'n tū lhakā'nī'ta'ntit. Jā nalī'pinā'tit nūn cacłhi' nūn mimpāla'cca'n. Tī māsu'yumā'lh ixtachihuīn Dios maclacasqui'n namāhuī'can jā māsu'yumā'lh.

11 'A'cxni' nachipinā'tit a'ktin nac cā'lacchicni' o a'ktin nac rancho, naputzayā'tit chā'tin tzeya chī'xcu' tī nacāmānūyān na ixchic. Natachokoyā'chipitit hasta a'cxni' nataxtuyā'tit tzamā' nac cā'lacchicni'.

12 A'cxni' natanū'yā'tit nac chic, nacāhuaniyā'tit: "Dios cacāsicua'lanātlahualh tī tahuī'lāna'lh huā'tzā' nac chic."

13 Palh cā'tapāxuhuān cātamānūyān na ixchicca'n, Dios nacāsicua'lanātlahua ē nā hui'xina'n. Palh jā cātamānūcu'tunān na ixchicca'n, xlaca'n jā caticāsicua'lanātlahuaca.

14 Palh jā cātamānūyān a'ktin nac chic o a'ktin nac cā'lacchicni', ē palh jā cātakexmatni'yān, palaj tunca cataxtutit. A'cxni' nataxtuyā'tit, catincxtit mintujanca'n ē nayuja po'kxni'.

Chuntza' nalīmāsu'yu'yā'tit xlanca'n natalē'n cuenta
ixpālacata jā takexmatcu'tunli.

¹⁵ Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. A'cxni' namin quil-
htamacuj ē Dios nacāputzāna'nīkō', xlanca'n nat-
apātīni'n. Dios ā'chulā' nacālakalhu'man xlanca'n
xalanī'n nac Sodoma ē Gomorra ē jā xalanī'n
tzamā' cā'lacchicni' tī jā takexmatcu'tun —huanli
Jesús.

Cāputzastālani'can tī ta'a'ka'īni' Cristo

¹⁶ Jesús cāhuanipālh:

—¡Cuenta catlahua'tit! Quit iccāmacā'nān ē
nalītaxtuyā'tit hua'chi purecu' na ixpu'nanca'n lo-
bos. Skalalh cahuantit hua'chi lūhua'. Cala'tit
hua'chi tantzasnān tū ca'csua'.

¹⁷ Catamaktaka'lhtit. Chi'xcuhuī'n
nacātamacamaxquī'cu'tunān māpa'ksīni'nī'n ē
nacātatucsān na ixtemploca'n israelitas.

¹⁸ Nacātamālacapū'yān na ixlalatīnca'n
gobernadores ē reyes xmān quimpālacata.
Chuntza' tzē nacāhuani'yā'tit xatze tachihuīn ē
nā nacāhuani'yā'tit tī jā israelitas.

¹⁹ Jā catilī'a'ktuyuntit chī nalītamaktāyayā'tit ē
chī nacākelhtīyā'tit a'cxni' nacāmacamaxquī'yān
māpa'ksīni'nī'n. A'cxni' nachipinā'tit a'ntza', Dios
nacāmāca'tzīnīyān tū nacāhuani'yā'tit xlanca'n.

²⁰ Jā xmān mintachihuīnca'n tū nachi-
huīna'nā'tit. Espiritu Santo, ū'tza' tī
nacāmāchihuīnīyān.

²¹ 'Chi'xcuhuī'n natamacamāstā' ixtā'timīnca'n
nacāmāknīcan ē xanatātana' natamacamāstā' ixca-
mana'ca'n. Ka'hua'chan natatā'lāquiclhaktzī'n ix-
natātana'ca'n ē natamāmāknīnīni'n.

22 Ixlīpō'ktuca'n tachi'xcu huī't
 nacātaquiclhaktzī'nān ixpālacata
 quilātapa'ksīni'yāuj quit. Tī tzancs natatāya ē jā
 natataxtutāya na quītej masqui tapātīni'mā'nalh,
 ū'tunu'n nacāmaka pūtāxtūcan.

23 'A'cxni' nacātaputzastālani'yān a'ktin nac
 cā'lacchicni', cataxtutit ē capintit ā'lacatin. Ixlīcāna'
 tū iccāhuaniyān. Jā catitētāxtukō'tit ixlīpō'ktuca'n
 ixcā'lacchicni'ca'n israelitas namāsu'yuyā'tit
 quintachihuīn a'cxni' namimpala Chi'xcu' xala'
 Tālmā'n.

24 'Ā'chulā' ixlacasqui'nca xamākelhtahua'kē'ni' ē
 jā tī sca'tmā'lh. Ā'chulā' ixlacasqui'nca patrón ē jā
 tasācua'.

25 Līpāxuhua tī sca'tmā'lh ē tzē namālakchā'nī
 ixmākelhtahua'kē'ni' ē nā tasācua' tī tzē
 namālakchā'nī ixpatrón. Palh lakapalacani'ttza'
 tī māpa'ksīni'n nac chic ē mēpācu huīcanī'ttza'
 Beelzebú, ā'chulā' nacālakapalacan ā'makapitzīn
 xalanī'n nac huā'mā' chic —cāhuanilh Jesús.
 (Tū huanli Jesús ixlīchihuīna'mā'lh xla' ē nā
 ī'scu jnu'nī'n.)

Tīchu najicua'ni'can

Lc. 12:2-9

26 Jesús cāhuanipālh:

—Chuntza' jā caticājicua'ni'tit tachi'xcu huī't.
 Ixlīpō'ktu tū tatzē'knī't, ū'tza' nalaktzī'ncan. Tū
 tatzē'knī'cus, naca'tzīkō'can.

27 Tū quit iccāhuaniyān xmān hui'xina'n,
 ū'tza' nacāhuaniyā'tit cā'lhūhua'lacatin. Tū quit
 tzē'k iccāhuaniyān, ū'tza' palha' nahuanā'tit
 calhāxcu huālh.

28 Jā caticājicua'ni'tit chi'xcuui'n tī tzē natamaknī mimacni'ca'n ē jāla tamāpa'ksī milīstacna'ca'n. Najicua'ni'yā'tit Dios tī tzē nacāmālakspūtū mimacni'ca'n ē milīstacna'ca'n nac pūpātīn.

29 ¿Chī nalīstā'can xalacstīn spūnī'n? Stā'can tantu' ē jā tapalaxla'. QuinTāta'ca'n nac a'kapūn cuenta natlahua a'cxni' minācha' a'ktin xalacstīn spūnī'n.

30 Hui'xina'n hasta miya'jca'n cātapūlhekeni'nī'ta'n kenatunu'.

31 Ū'tza' jā tilījicua'nā'tit. Hui'xina'n ā'chulā' tapalaxla' ē jā xalacstīn spūnī'n —huanli Jesús.

Tī natahuan cā'lhūhua'lacatīn tā'tapa'ksī Cristo

Lc. 12:8-9

32 Jesús cāhuanipāl'h:

—Catīxcuui'lh tī nahuan na ixlacatīn tachi'xcuui't: “Quit ictapa'ksīni' Cristo”, ē chuntza' nā quit na'icuan na ixlacatīn quinTāta'ca'n nac a'kapūn: “Xla' quintapa'ksīni' quit.”

33 Tī naquinkelhtatzē'ka cā'lhūhua'lacatīn, xlaca'n quit na'iccākelhtatzē'ka a'cxni' natatāya na ixlacatīn quinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn.

Jesús cāmāpāpitzī tachi'xcuui't

Lc. 12:51-53; 14:26-27

34 Jesús cāhuanipāl'h:

—Jā tipuhua'nā'tit palh quit icmilh ixpālacata a'ktin nala ixtalacapāstacni'ca'n tachi'xcuui't ē chuntza' jā talālīsītzī'ni'lh nac cā'quiltamacuj. Jā ū'tza' quintascujūt. Na'iccāmāpāpitziyān.

35 Chī'xcu' natā'lāquiclhaktzī'n ixka'hua'cha. Ē tzu'ma'jāt natā'lāquiclhaktzī'n ixtzī'. Ē nā puscāt natā'lāquiclhaktzī'n ixpuhuiti'.

36 Chā'tin chi'xcu' tā'lāquiclhaktzi' nahuan xalanī'n na ixchic.

37 'Tī ā'chulā' natapāxquī' ixtzī'ca'n o ixtāta'ca'n ē jā quit, xluca'n jā minī'ni' naquintatapa'ksīni' quit. Nā tī ā'chulā' natapāxquī' ixka'hua'chaca'n o ixtzu'ma'jātca'n ē jā quit, xluca'n jā minī'ni' naquintatapa'ksīni' quit.

38 Tī jāla tatāyani' tū nacā'a'kspula quimpālacata, xluca'n jā minī'ni' naquintatapa'ksīni' quit.

39 Tī natataxtutāya na quintej ē jā tapātīni'ncu'tun quimpālacata, xluca'n jā catitaka'lhilh ixlatamatca'n nac a'kapūn. Tī natapātīni'n masqui ixtalīnīlh quimpālacata, xluca'n nacāmakapūtaxtūcan.

Tū natlajacan

Mr. 9:41

40 Jesús cāhuanipālh:

—Palh catīhuālh nata'a'ka'ī'ni' tū hui'xina'n nacāhuani'yā'tit, nā chuntza' nata'a'ka'ī'ni' tū quit icuan. Palh catīhuālh nata'a'ka'ī'ni' tū icuan, nā chuntza' nata'a'ka'ī'ni' tī quimacamilh.

41 Palh catīhuālh natalakachi'xcu'huī' chā'tin a'kchi'huīna' ixpālacata taca'tzī Dios macaminī't, chuntza' ū'tunu'n natatlaja lacxtim hua'chi a'kchi'huīna'. Palh catīhuālh natalakachi'xcu'huī' chā'tin tzeya chi'xcu' xmān ixpālacata tze xla', chuntza' ū'tunu'n lacxtim natatlaja hua'chi tzeya chi'xcu'.

42 Palh chā'tin natā'hua' macsti'na'j xcān xmān ixpālacata quintapa'ksīni' quit ē palh natā'hua'

masqui catīhuālh chi'xcu', Dios naxokoni' xla'
—huanli Jesús.

11

Ī'scujnu'nī'n Juan Mā'kpaxīni' talaka'lh Jesús

Lc. 7:18-35

¹ A'cxni' Jesús cāmāsu'yuni'kō'lh Ī'scujnu'nī'n, taxtulh a'ntza' ē a'lh. Ixtētaxtutēlha ā'makapitzīn cā'lacchicni' lacatzuna'jatna' namāsu'yu ē na'a'kchihuīna'n.

² Juan Mā'kpaxīni' ixtanūmā'lh nac pūlāchī'n. A'cxni' māca'tzīnīca tū ixtlahuamā'lh Jesús, palaj tunca cāmacā'lh chā'tu' Ī'scujnu'nī'n natalaka'n Jesús

³ ē natakelhasqui'nī:

—¿Ē hui'x Cristo tī namin o ixlacasqui'nca na'icka'lhīyāujcus ā'chā'tin?

⁴ Jesús cākelhtīlh:

—Cataspi'ttit ē nahuaniyā'tit Juan tū laktzī'nī'ta'ntit ē tū kexpa'tnī'ta'ntit.

⁵ Nahuaniyā'tit chī lakatzī'nī'n talacahuāna'n ē lū'ntū'nunī'n tatāya ē tatlā'huan. Nā tī ixcāmasni'mā'lh ixquinī'tca'n, xlaca'n tatzeyan. Tī jā ixtakexmata, chuhua'j takexmatatza'. Nā cāmālacastālancuanīcanī't tī ixtanīnī'ttza'. Cāmāsu'yuni'can chī nacālīmakapūtaxtūcan tī talīpuhuahuī'lāna'lh.

⁶ Līpāxuhua tī pō'ktu quilhtamacuj quintalīpāhuamā'nalh —cāhuanilh.

⁷ A'cxni' xlaca'n ixta'a'nī't, Jesús tzuculh cālītā'chihuīna'n tachi'xcuhuī't ixpālacata Juan. Cākelhasqui'nīlh:

—A'cxni' quīla'tit nac cā'tzaya'nca ti'ya't, ¿tīchu ixlaktzī'ncu'tunā'tit? ¿Ē ixlaktzī'ncu'tunā'tit chā'tin chi'xcu' tī hua'chi pūlactin pa'lhma' tū lacachiquilh ū'ni'?

⁸ ¿Tū ixpālacata quīla'tit? Jā quīla'tit nalaktzī'nā'tit chā'tin chi'xcu' tī tzēhuanī't lhakā'nanī't. Hui'xina'n ca'tziyā'tit tī pō'ktu quilhtamacuj tzēhuanī't talhakā'nanī't, xla'ca'n tahuilāna'lh na ixchicca'n reyes.

⁹ ¿Tū ixpālacata quīla'tit nac cā'tzaya'nca ti'ya't? ¿Ē jā quīla'tit nalaktzī'nā'tit chā'tin a'kchihuīna'? Ixlīcāna', ixlaktzī'ncu'tunā'tit chā'tin a'kchihuīna'.

¹⁰ Huā'mā' a'kchihuīna' ixtacuhuīni' Juan. Chuntza' lītatzō'knī't huā'mā' Juan na ixtachihuīn Dios:

Na'icmacā'n quina'kchihuīna' tī napūlani'yān nacāxmāpī' mintej.

¹¹ Ixlīcāna' huā'mā' tū iccāhuaniyān. Na ixlacpu'na'ītātca'n tachi'xcu'huī't jā tī chā'tin a'kchihuīna' ā'chulā' xaka'tla' chī Juan. Masqui xla' ka'tla' a'kchihuīna' ixuanī't, tī ā'chulā' xastancu jā Dios māpa'ksīni'nkō', ā'chulā' ka'tla' xla' ē jā Juan.

¹² 'Hasta a'cxni' tzuculh a'kchihuīna'n Juan Mā'kpaxīni', maklhūhua' titanūcu'tunli jā Dios māpa'ksīni'nkō'. Hua'chi tataquitzimā'nalh natasātanū.

¹³ Ixlīpō'ktuca'n a'kchihuīna'nī'n ix-talīchihuīna'mā'nalh chī namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' Dios namāpa'ksīni'n huā'tzā' nac cā'ti'ya'tna'. Nā chuntza' tatzo'knī' na ixlīmāpa'ksīn Moisés. Talīchihuīna'nli hasta a'cxni' milh Juan.

¹⁴ Masqui jā cati'a'ka'ī'ni'cu'tuntit tū huanli makāstza', huā'mā' Juan ū'tza' a'kchihuīna' Elías

tī ixka'lhīpā'na'ntit.

¹⁵ Cuenta catlahua'tit tū kexpa'tā'tit.

¹⁶ ¿Chī na'iccālīmālakchā'nīyāuj chi'xcuui'n tī tahui'lāna'lh chuhua'j? Hua'chi lacstīn tatasu'yu tī takamāna'mā'nalh nac litamāuj. Cātā'ta'sa ixtā'lacstīn ē tahuani:

¹⁷ “A'cxni' quina'n icmakata'sauj liskoli', hui'xina'n jā lakatītit ē jā tlītit. A'cxni' icpixtlī'uj chī iclīlīpuhuanui', hui'xina'n jā lakatītit ē jā calhua'ntit. ¿Tūchu lacaqui'nā'tit?” tahuani.

¹⁸ Milh Juan ē jā ko'tli ē makatunu' jā huā'yalh pō'ktu quilhtamacuj. Hui'xina'n lē'ksa'nā'tit ē hua'nā'tit palh xla' ka'lhī jā tzeya ū'ni'.

¹⁹ Ā'līstān quit icmilh. Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē icua' xcān ē catūxcuahuālh quimālacnūni'can ē pō'ktu quilhtamacuj icuā'yan. Nā quilālē'ksa'nāuj ē hua'nā'tit palh quit laktza' iclīhuā'yan ē laktza' iclīkō'tnun. Hua'nā'tit quit ixamigoca'n mātā'jīni'nī'n ē tī tatlahua tū jā tze. Tī ta'a'ka'ī', xlaca'n taca'tzī Dios macamilh Juan ē nā quit —huanli Jesús.

Tī jā takexmatni'lh Jesús

Lc. 10:13-15

²⁰ Xlītza'la Jesús tzuculh cālacaquilhnī xalanī'n tzamā' cā'lacchicni' jā tlahuah lhūhua' lī'a'cnīn. Cālacaquilhnīlh tachi'xcuui't ixpālacata jā ixtalakpalīcu'tun ixtalacapāstacni'ca'n. Cāhuanilh:

²¹ —Koxa tila'yā'tit hui'xina'n xalanī'n nac Corazín ē xalanī'n nac Betsaida. Nalīlīpuhuanā'tit ixpālacata jā a'ka'ī'tit. Tlahuacani't lī'a'cnīn na milacpu'na'itātca'n. Palh ixcātlahuaca tzamā' lī'a'cnīn nac cā'lacchicni' Tiro ē nac Sidón, makāstza' ixtalakpalīlh ixtalacapāstacni'ca'n.

Xlaca'n ixtalhakā'lh xapūtze'nke ixlu'xu'ca'n ē iccā'a'cpūmāhua'ca'ca lhca'ca'n ē chuntza'ixtatasu'yulh ixtalīpuhuan ixpālacata ixcuentaca'n.

²² Iccāhuaniyān a'cxni' Dios nacāputzāna'nīkō', hui'xina'n ā'chulā' nacātamakapātīnīnān ē jā xalanī'n nac Tiro ē Sidón.

²³ Hui'xina'n xalanī'n nac Capernaum, ¿ē puhua'nā'tit palh napinā'tit nac a'kapūn ixpālacata tze hui'xina'n? Napinā'tit hasta nac pūpātīn. Palh ixcātlahuacancha'cahuālh lī'a'cnīn nac cā'lacchicni' Sodoma tū cātlahuacani't na milacpu'na'itātca'n, ixtalakpalīh ixtalacapāstacni'ca'n. Chuntza' Dios jā ixmālaksputūlh cā'lacchicni'.

²⁴ Iccāhuaniyān a'cxni' Dios nacāputzāna'nīkō', ā'chulā' nacātamakapātīnīnān hui'xina'n ē jā xlaca'n xalanī'n nac Sodoma ē ā'makapitzīn cā'lacchicni' lacatzuna'j nac Sodoma —huanli Jesús.

Jesús huanli: Cata'ntit ē quit na'iccāmājaxīyān

Lc. 10:21-22

²⁵ Xlītza'la Jesús orarlīh ē huanli:

—QuinTāta', hui'x māpa'ksīni'na' nac a'kapūn ē nac cā'ti'ya'tna'. Icmāxquī'yān tapāxcatca'tzīn ixpālacata cāmāsu'yuni'nī'ta' tī tasca'tcu'tun ū'tza' tū ixcāmātzē'kni'nī'ta' tī lakskalalhna'.

²⁶ Ū'tza' chuntza' chī mintalacapāstacni'.

²⁷ Cāhuanilh tachi'xcuhī't:

—QuinTāta' quimācamāxquī'kō'lh ixlīpō'ktu tū a'nan. Jā tī chā'tin ca'tzī chī huī'lh ī'Ska'ta' Dios, xmān Dios xaTāta'. Jā tī chā'tin ca'tzī chī ixlīDios quinTāta', xmān quit ī'Ska'ta'. Nā nataca'tzī xlaca'n tī na'iccāmāsu'yuni'.

²⁸ Cata'ntit milīpō'ktuca'n hui'xina'n tī makca'tzīyā'tit tzi'nca tū tlahuani'ta'ntit tū jā tze

ē palha' scujpā'na'ntit namakapāxuī'yā'tit Dios. Cata'ntit ē quit na'iccāmājaxīyān.

²⁹ Caquilākexmatni'uj ē caquilāmaksca'tui. Līlacatzucu na'iccāhuanilē'nān ē quit jā ka'tla' icmakca'tzī. Chuntza' jā nacātamāmakchuyīyān.

³⁰ Jā jicslīhua' quintamāsu'yun ē tzē namākentaxtūyā'tit —huanli Jesús.

12

Quilhtamacuj tū pūjaxcan ta'ī'lh tza'ktza' scujnu'nī'n

Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5

¹ Ā'līstān Jesús ixtētatumā'lh nac cā'tacuxtu. Quilhtamacuj tū ixpūjaxcan. Ī'scujnu'nī'n ixtatzi'ncsatza' ē tatzuculh ta'ī' pātin pātu' tza'ktza' ē tahua'lh.

² A'cxni' fariseos talaktzī'lh, tahuanilh Jesús:

—Cala'ktzi'. Tascujmā'nalh miscujnu'nī'n ē chuhua'j quilhtamacuj tū pūjaxcan. Chuntza' jā takexmatni' ixlīmāpa'ksīn Moisés.

³ Jesús cākelhtīlh ē cāhuanilh:

—¿Ē jā likelhtahua'kanī'ta'ntit tū tlhualh David a'ktin quilhtamacuj? Ixtzi'ncsatza' xla' ē tī ixtatā'a'mā'nalh.

⁴ Tatanūlh na ixchic Dios ē tahua'lh pāntzīn tū ixmālacnūni'canī't Dios. Jā minī'ni' ixtahua'lh huā'mā' pāntzīn. Xmān pālejni' tzē natahua'.

⁵ ¿Ē chā jā likelhtahua'kanī'ta'ntit nac līmāpa'ksīn tū tzo'kli Moisés? Pālejni' tī tascuja xaka'tla' nac templo pō'ktu quilhtamacuj tamākentaxtū ixtascujūtca'n. Masqui tatlaha tū jā minī'ni' tlhuan can quilhtamacuj tū pūjaxcan, jā tī chā'tin puhuan

xlaca'n tatlahua tū jā tze. Jā puhuancan xlaca'n jā takexmatni' līmāpa'ksīn.

⁶ Iccāhuaniyān huā'tzā' huī'lh catīhuālh tī ā'chulā' ixlacasqui'nca ē jā xaka'tla' templo.

⁷ Hui'xina'n jā ca'tzīnī'ta'ntit tū huanicu'tun jā tatzō'kni' na ixtachihuīn Dios: “Quit iclacasqui'n nacālakalhu'manā'tit ā'makapitzīn ē jā iclacasqui'n naquilālakahui'liyāuj animalh.” Palh ixca'tzī'tit cahuālh huā'mā' tachihuīn ixpālacata cālakalhu'mancan, jā ixcālīmālacsu'yutit quiscujnu'nī'n tī jā tatlahuamā'nalh tū jā tze.

⁸ Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē tzē na'icmāpa'ksīni'n tū natlahuacan a'cxni' quilhtamacuj tū pūjaxcan.

Chi'xcu' tī ixmacascācni'
Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11

⁹ Xlītza'la Jesús taxtulh a'ntza' ē tanūlh a'ktin na ixtemploca'n israelitas.

¹⁰ Ixui'lh a'ntza' chā'tin chi'xcu' tī ixmacascācni'. Ixputzamā'ca chī nalīmālacsu'yucan Jesús, ē kelhasqui'nīca:

—¿Ē tzē mātzeyīcan ta'jatatlani' quilhtamacuj tū pūjaxcan?

¹¹ Jesús cākelhtīlh:

—Palh hui'xina'n ixka'lhī'tit mimpurecu'ca'n tū ixtojōlh nac pūlmā'n pūlu'cu', ¿ē jā ixtimācu'tutit masqui quilhtamacuj tū pūjaxcan?

¹² Ā'chulā' ixtapalh chā'tin chi'xcu' ē jā lakatin purecu'. Chuntza' tzē tlahuani'can ā'chā'tin tū xatze ē maktāyacan ā'chā'tin masqui quilhtamacuj tū pūjaxcan.

¹³ Palaj tunca huanilh chi'xcu':

—Castu'ncti mimacan.

A'cxni' stu'ncli ixmacan, ixtzeyani'ttza' ē ixtā'chuntza' huanli kentin ixmacan.

¹⁴ Palaj tunca tataxtulh fariseos ē talacapāstacli chī natalīmāmaknīnī'n Jesús.

Isaías tzo'kli tū na'akspula Jesús

¹⁵ A'cxni' Jesús ixca'tzī tū ixtapuhuamā'nalh, ē a'lh ā'lacatin ē līlhūhua' tastālani'lh. Jesús cāmātzeyīkō'lh ta'jatatlanī'n

¹⁶ ē cāmāpa'ksīlh jā catahuanli tīchu xla'.

¹⁷ Chuntza' tlhualh namākentaxtū chī a'kchihuīna'nli profeta Isaías a'cxni' tzo'kli tū huanli Dios:

¹⁸ Huā'mā' quintasācua' tī iclacsacli ē laktza' icpāxquī' ē xla' quimakapāxuī.

QuinEspíritu natā'a'n ē nacāmāsu'yuni' tī jā israeli-tas chī tzej na'icputzāna'nīkō'.

¹⁹ Xla' jā nalacaquilhnīni'n ē jā nata'sa.

Jā palha' nachihuīna'n nac cā'tejen ixpālacata cuenta natlahuacan xla'.

²⁰ Xla' nacāmaktāya tī jā lactli'hui'quin tī hua'chi cha'ncat tū xaxmū'hua.

Jā nacālakmaka'n tī jāna'j tzej ta'a'ka'ī'.

Xlaca'n hua'chi pūcās tū jā tzej māxkakēni'n ē slam slam la.

Nacāmaktāya hasta a'cxni' xla' nacāmāpa'ksīkō' ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuui't nac cā'ti'ya'tna'.

²¹ Tachi'xcuui't nata'a'ka'ī'.

Chuntza' tzo'kli profeta Isaías.

Huanca Jesús ixlīscuja ixlīli'hui'qui skāhu'ni'

Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10

²² Xlītza'la lē'ni'ca Jesús chā'tin chī'xcu' tī lakatzī'n ē kō'ko' ixuanī't ixpālacata ixka'lhī jā tzeyā ū'ni'.

Jesús mātzeyīlh ē tzej ixlaktzī'n ē tzuculh chi-huīna'n.

²³ Ixlīpō'ktuca'n tachi'xcu'huī't talī'a'cnīlh ē tahananli:

—¿Ē ū'tza' huā'mā' ī'xū'nātā'nat David tī xa'icka'lhīmā'nauj?

²⁴ A'cxni' fariseos takexmatli huā'mā' tachihuīn, tahananli:

—Huā'mā' chi'xcu' ka'lhī ixlītlī'hui'qui Beelzebú tī xapuxcu' jā tzeyā ū'nī'n. Ū'tza' cālīmāxtulh jā tzeyā ū'nī'n.

²⁵ Jesús ixca'tzī tū ixtapuhuamā'nalh ē cāhuanilh:

—Palh māpa'ksīni'nī'n tatapāpitzi ē talātucsa, jāla tamāpa'ksīni'n lakmaj. Natalāmālakspūtūkō'. Palh xalanī'n a'ktin cā'lacchicni' o a'ktin familia tatapāpitzi ē talātucsa, jā catitatāyani'lh.

²⁶ Palh ixlītlī'hui'qui xapuxcu' jā tzeyā ū'nī'n tū iclīmāxtu ā'a'ktin jā tzeyā ū'ni', chuntza' talītapāpitzi lītlī'hui'qui. Jā catitatāyani'lh.

²⁷ Hui'xina'n hua'nā'tit quit iccālīmāxtu jā tzeyā ū'nī'n ixlītlī'hui'qui Beelzebú. ¿Tīchu ixlītlī'hui'qui tū talīmāxtu jā tzeyā ū'nī'n xlaca'n tī cātata'pa'ksīni'yān hui'xina'n? Chuntza' xlaca'n tamāsu'yu jā ixlīcāna' tū quilālīmālacsu'yuyāuj.

²⁸ Tū quit iccālīmāxtu jā tzeyā ū'nī'n, ū'tza' ixlītlī'hui'qui Espīritu Santo. Ū'tza' huanicu'tun Dios cāmāsu'yuni'yān chī tzuculhtza' māpa'ksīni'nkō' huā'tzā' nac cā'ti'ya'tna'.

²⁹ Jāla tanūcan namakka'lhāncan catūhuālh na ixchic tli'hui'qui chi'xcu' palh jā pūla nachī'can tzamā' chi'xcu'.

³⁰ Tī jā quintapa'ksīni'cu'tun ū'tza' quiclh quilaktzī'n. Tī jā quintā'scuja, ū'tza' lactlahuana'n.

31 'Ū'tza' iccālīhuaniyān masqui tzē nacāmātza'nkēna'ni'can ixlīpō'ktuca'n ixcuentaca'n tachi'xcuui't ē catūxcuahuālh jā tze tū tahuan, palh catīhuālh nahuan jā tze tū tlahua Espiritu Santo, xla' jāla catimātza'nkēna'ni'ca.

32 Palh catīhuālh cachīhuālh huani Chi'xcu' xala' Tālmā'n, namātza'nkēna'ni'can. Palh catīhuālh nahuan jā tze tū tlahua Espiritu Santo, xla' jā catimātza'nkēna'ni'ca nūn huā'tzā' nac cā'quilhtamacuj ē nūn nac ā'a'ktin cā'quilhtamacuj tū namin —huanli Jesús.

Qui'hui' līlakapascan ixtahua'ca't

Lc. 6:43-45

33 Jesús cāhuanipālh:

—Palh tze qui'hui', namāstā' xatze ixtahua'ca't. Palh jā tze qui'hui', jā catimāstā'lh xatze ixtahua'ca't. Chī māstā' ixtahua'ca't, chuntza' līlakapascan qui'hui'.

34 Hui'xina'n hua'chi lūhua' tū ka'lhī tū laknīcan masqui tzēhuanī't tasu'yu. ¿Chī nacālīquilhtaxtuyān tachihuīn tū tze a'cxni' jā tze mintalacapāstacni'ca'n? Chuntza' chī lacapāstacā'tit, chuntza' nachihuīna'nā'tit.

35 Tze ixtachihuīn chā'tin tzeya chi'xcu' ixpālacata tze ixtalacapāstacni'. Jā tze ixtachihuīn chā'tin jā tzeya chi'xcu' ixpālacata jā tze ixtalacapāstacni'.

36 Iccāhuaniyān namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' Dios nacāputzāna'nīkō'. A'cxni' nala, ixlacasqui'nca ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuui't natahuani Dios tūchu ixpālacata catīhuālh tachihuīn tū tlakaj tahuanli.

³⁷ Chuntza' chī chihuīna'nī'ta'ntit, chuntza' nacātalīputzāna'ni'yān palh lactze o jā lactze hui'xina'n —huanli Jesús.

Tachi'xcuhū't tasqui'nli a'ktin lī'a'cnīn

Mr. 8:12; Lc. 11:29-32

³⁸ Xlītza'la makapitzīn fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn tahuanih Jesús:

—Mākelhtahua'kē'ni', quina'n iclaktzī'ncu'tunāuj a'ktin ka'tla' lī'a'cnīn naquilālīmāsu'yuni'yāuj palh ixlīcāna' Dios macaminī'ta'n.

³⁹ Jesús cākelhtīh:

—Tachi'xcuhū't tī jā tze ē tī jā ta'a'ka'ī'cu'tun, xlaca'n tasqui'n a'ktin ka'tla' lī'a'cnīn. Xmān nacāmāsu'yuni'can lī'a'cnīn chī tū a'kspulalh Jonás.

⁴⁰ A'ktu'tun quilhtamacuj ē a'ktu'tun tzi'sni' Jonás ixtojōmā'lh na ixpūlacni' ka'tla' squi'ti' ē xalakahuan taxtulh. Nā chuntza' quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n nā na'ictojō a'ktu'tun quilhtamacuj ē a'ktu'tun tzi'sni' na ixpūlacni' ti'ya't.

⁴¹ Namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' naputzāna'nīkō'can. A'cxni' nala huā'mā', xlaca'n tī ixtahui'lāna'lh nac cā'lacchicni' jā huanican Nínive natatāya ē nacātamālacsu'yuyān hui'xina'n tī hui'lāna'ntit chuhua'j. Nacātalīmālacsu'yuyān ixpālacata xlaca'n talakpalilh ixtalacapāstacni'ca'n a'cxni' milh Jonás ē lī'a'kchihuīna'nli ixtachihuīn Dios. Hui'xina'n jā lakpalī'tit mintalacapāstacni'ca'n a'cxni' quit ica'kchihuīna'nli. Quit ā'chulā' ixlacasqui'nca ē jā Jonás.

⁴² Nā reina tī ixmāpa'ksīni'n nac Sabá natāya ē nacāmālacsu'yuyān a'cxni' namin quilhtamacuj tū naputzāna'nīkō'can. Nacālīmālacsu'yuyān

ixpālacata xla' kexmatli tū huanli Salomón. Makat ixuanī't ixchic reina ē milh kexmata Salomón. Quit ā'chulā' ixlacasqui'nca ē jā Salomón ē hui'xina'n jā quilākexmatni'cu'tunāuj —huanli Jesús.

Jā tzeya ū'ni' tū quītaspi'tpala

Lc. 11:24-26

⁴³ Jesús cāhuanipāl'h:

—A'cxni' a'ktin jā tzeya ū'ni' nataxtuni' chi'xcu', nalatā'kchoko jā cā'scahuahua ē naputza jā najaxa. A'cxni' jā namacla jā najaxa, napuhuan:

⁴⁴ “Na'ictaspi'tpala jā ictaxtukēni'.” A'cxni' naquītaspi'ta, namacla chi'xcu' hua'chi a'ktin chic jā cā'huan ē tzej pa'lhnanca'nī't, ē jā tī chā'tin huī'lh.

⁴⁵ Palaj tunca na'a'n nacātaya ā'kelhatojon jā tzeya ū'nī'n tī ā'chulā' xalīhua'ca'lh'tza'. Ixlīpō'ktuca'n natatanū natalatahui'la na ixpūlacni' chi'xcu'. Chuntza' ā'chulā' jā tze tzamā' chi'xcu' ē jā a'cxni' ixka'lhī xmān chā'tin jā tzeya ū'ni'. Nā chuntza' nacā'a'kspula xlaca'n tī jā tze ē tahui'lāna'lh chuhua'j.

Ixtzī' ē ixtā'timīn Jesús

Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21

⁴⁶ Jesús ixcātā'chihuīna'mā'lhcus tachi'xcuhuī't a'cxni' tachā'lh ixtzī' ē ixtā'timīn. Ixtalayāna'lh nac kēpūn ē ixtatā'chihuīna'ncu'tun Jesús.

⁴⁷ Huanica Jesús:

—Talayāna'lh mintzī' nac kēpūn ē mintā'timīn ē mat tatā'chihuīna'ncu'tunān.

⁴⁸ Jesús kelhtīlh tī ixmāca'tzīnīnī't:

—¿Ē ca'tzīyā'tit tīchu iccālaktzī'n hua'chi quintzī' ē quintā'timīn?

49 Palaj tunca Jesús cāmacahuanilh ī'scujnu'nī'n ē huanli:

—Tzamā' ū'tunu'n quintzī' ē quintā'timīn.

50 Ixlīpō'ktuca'n tī natatlahua tū lacasqui'n quinTāta' xala' nac a'kapūn, ū'tunu'n quintā'timīn ē quintzī'.

13

Cha'nāna'

Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8

1 Huā'mā' quilhtamacuj Jesús taxtulh nac chic ē a'lh na ixquilhtūn ka'tla' xcān.

2 Lhūhua' tachi'xcuui't tatakēstokli jā ixuī'lh ē Jesús tojōlh a'ktin nac barco ē tahuī'lh. Ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuui't tatachokolh na ixquilhtūn xcān.

3 Palaj tunca cāhuanilh tū lītaca'tzīni'can nacāmāsu'yuni'. Chuntza' cāhuanilh:

—Ixuī'lh chā'tin cha'nāna' ē taxtulh nacha'nāna'n.

4 A'cxni' ixmā'ka'huani'mā'lh ixlīcha'nat, makapitzīn tayujli nac tej. Tamilh spūnī'n ē tasacua'lh.

5 A'makapitzīn tayujli nac cā'chihuixni' jā jā pūlh mā'n ti'ya't. Palaj pu'nli huā'mā' līcha'nat ixpālacata jā pūlh mā'n ti'ya't.

6 A'cxni' chī'chini'lh, xapa'lhma' scācli ē jāla tā'cnūlh ixtankēxē'k ē xneklī.

7 A'makapitzīn līcha'nat huampala tayujli nac cā'lhucū'n. Lhtucu' tastacli ē tamā'ktzī'lh.

8 A'makapitzīn līcha'nat tayujli jā tze nac ti'ya't ē mās'tā'lh ixtahua'ca't. Makapitzīn līcha'nat tamā'stā'lh a'ktin ciento ē ā'makapitzīn

tamāstā'lh tu'tumpu'xam ē ā'makapitzīn tamāstā'lh pu'xamacāuj.

⁹ Palh kexpa'tnī'ta'ntit, cuenta catlahua'tit —huanli Jesús.

Jesús māsu'yulh tū lītaca'tzīni'can

Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10

¹⁰ Palaj tunca ī'scujnu'nī'n talaktalacatzuna'jīlh Jesús ē takelhasqui'nīlh:

—¿Tū ixpālacata pō'ktu quilhtamacuj cālīmāsu'yuni'ya' tachi'xcuhuī't tū lītaca'tzīni'can?

¹¹ Jesús cākelhtīlh:

—Dios cāmāsu'yuni'nī'ta'n hui'xina'n tū tatzē'knī't ixpālacata chī nala ixlīmāpa'ksīn Dios. Xlaca'n jāla catitaca'tzīlh.

¹² Tī nata'a'ka'ī', xlaca'n natasca'ta ē chuntza' natakexmata ē ā'chulā' nata'a'ka'ī'. Tī jā ta'a'ka'ī'cu'tun, xlaca'n jā catitasca'tli ē natapātza'nkā tū ixtaca'tzī.

¹³ Ū'tza' iccālīmāsu'yuni' tū lītaca'tzīni'can. Masqui xlaca'n talaktzī'n, jā taca'tzī tū huanicu'tun tū talaktzī'n. Ē masqui takexmata, jā taca'tzī tū huanicu'tun.

¹⁴ Chuntza' xlaca'n tamākentaxtū chuntza' chī huanli profeta Isaías jā tzo'kli chuntza':

Ixlīcāna' masqui nakexpa'tā'tit, jā catica'tzī'tit.

Masqui nalaktzī'nā'tit, jā cuenta catitlahua'tit.

¹⁵ Tachi'xcuhuī't hua'chi jā taka'lhī ixtalacapāstacni'ca'n ē cā'a'kachi'pacan ē cālakachi'pacan.

Chuntza' jā catitalacahuāna'lh ē jā catitakexmatli ē jāla catitalakpalīlh ixtalacapāstacni'ca'n.

Quit xa'iccāmātza'nkēna'ni'lh ē xa'iccāmātzeyīlh.

Chuntza' tzo'kli Isaías chī Dios huanli.

16 Jesús chihuīna'mpāl̄h:

—Līpāxuhua'yā'tit ixpāl̄acata tzē lacahuāna'nā'tit ē tzē kexpa'tā'tit ē nā tzē naca'tziyā'tit.

17 Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Tzamā' tū laktzī'mpā'na'ntit, ū'tza' ixtalaktzī'ncu'tun lhūhua' a'kchihuīna'nī'n ē lhūhua' tzeya chi'xcuhuī'n ē jā talaktzī'lh. Nā chuntza' tzamā' tū hui'xina'n kexpa'tā'tit, ū'tza' xlaca'n ixtakexmatcu'tun ē jā takexmatli.

Jesús cāhuanilh tū huanicu'tun tū līca'tzīni'can

Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15

18 Jesús cāhuanipāl̄h:

—Chuhua'j cakexpa'ttit tū huanicu'tun tū līca'tzīni'can ixpāl̄acata cha'nāna'.

19 Tī takexmata chī nala a'cxni' Dios namāpa'ksīni'n ē jā cuenta tatlahua, xlaca'n hua'chi līcha'nat tū yujli nac tej. Namin skāhuī'ni' ē nacāmāpātza'nkēnī tū tasca'tli.

20 Līcha'nat tū yujli nac cā'chihuixni', ū'tza' hua'chi tī takexmata ixtachihuīn Dios ē talakatī.

21 Huā'mā' līcha'nat jā ixka'lhī pūlh mā'n ixtankēxē'k ē jā tāyani'lh. Nā chuntza' tachi'xcuhuī't tī jā tzej takexmata, xlaca'n jā makās tatāyani'. A'cxni' tapātī catūhuālh o cāputzastālani'can ixpāl̄acata tū ta'a'ka'ī'lh, jātza' talakatī ē tamakxteka.

22 Līcha'nat tū yujli nac cā'lhtucū'n, ū'tza' tasu'yu hua'chi tī takexmata ē tasca'ta. Masqui takexmata, pō'ktu talacapāstaca chī natalīhuā'yan ē chī lacricujnu' natalīhuan. Ixlīpō'ktu huā'mā' cāmāmakchuyī ē jā cāmāxteka natalacapāstaca tū takexmatli. Jātza' tatasu'yu palh ta'a'ka'ī' ē ū'tza' huā'mā' hua'chi lhtucu' tū cāmā'ktzī'lh līcha'nat.

23 Līcha'nat tū yujli jā xatze ti'ya't, ū'tza' hua'chi tī takexmata xatze tachihuūn ē tzej tasca'tli. Tzej tatasu'yu palh ta'a'ka'ī'. Ixlīpō'ktuca'n taka'lhī tū natalīmakapāxuī Dios ē makapitzīn tzej taca'tzī. Xlaca'n hua'chi līcha'nat tū māstā'lh a'ktin ciento o tu'tumpu'xam o pu'xamācauj ixtahua'ca't —huanli Jesús.

Ixpālacata tū jā xatze līcha'nat

24 Jesús cāhuanipālh tū līca'tzīni'can:

—Chī Dios māpa'ksīni'nkō' nala hua'chi a'cxni' chā'tin chi'xcu' cha'nli līcha'nat na ixcā'tacuxtu.

25 A'ktin cā'tzī'sni' lihuan ī'lhtatamā'lh chi'xcu', ixtā'lāquiclhaktzi' quīmā'ka'huanī'lh tū jā tze līcha'nat.

26 A'cxni' ī'stacamā'lhtza' tacha'nān a'cxni' tasu'yulh tū jā tze ya tacha'nān.

27 Palaj tunca talakmilh ī'scujnu'nī'n chi'xcu' ē takelhasqui'nīlh ixpatronca'n: “¿Ē jā pō'ktu xatze līcha'nat cha'nti na mincā'tacuxtu? ¿Chī līpu'nli huā'mā' tū jā tze ya tacha'nān?”

28 Ixtēcu' cākelhtīlh: “Chā'tin quintā'lāquiclhaktzi' quintlahuanī'lh huā'mā'.” Palaj tunca tasācua'n takelhasqui'nīlh: “¿Ē lacasqui'na' na'ica'nāuj na'iccātampu'lhuyāuj tū jā tze pa'lhma?”

29 Xla' cākelhtīlh: “E'ē. Palhāsā' nacātampu'lhuyā'tit nā xatze tacha'nān.

30 Xatze nacāmakxtekāuj lacxtim catastacli hasta a'cxni' na'ī'can. Na'iccāhuani tasācua'n tī nata'ī' palh pūla natataya tū jā tze pa'lhma' ē natapāchī' pixatunu' nalhcuyucan. Ā'listān nata'ī' xatze tacha'nān ē natamāquī' na quimbodega.”

Xalīcha'nat mostaza

Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19

³¹ Jesús cāhuanipālh tū līca'tzīni'can:

—Chī natalīlhūhua'n tī nata'a'ka'ī'ni' Dios, ū'tza' nala hua'chi a'ktin xalīcha'nat mostaza tū cha'nli chā'tin chi'xcu' na ixti'ya't.

³² Huā'mā' līcha'nat ixlīcāna' ā'chulā' xamacsti'naj ē jā ixlīpō'ktuca'n ā'makapitzīn līcha'nat. A'cxni' nastackō', ka'tla' nahuan hasta ixtā'chuntza' a'katin qui'hui'. Spūnī'n natatlahua ixmāsekca'n na ixpekenī'n.

Levadura

Lc. 13:20-21

³³ Jesús līmāsu'yupālh:

—Chī Dios nalīmāpa'ksīni'n nala hua'chi levadura tū nalītlahua puscāt maktu'tun xatapūlhcān harina ē namakxteka hasta nalaklhtāyakō' ixtasquit.

Jesús līmāsu'yulh tū līca'tzīni'can

Mr. 4:33-34

³⁴ Pō'ktu huā'mā' Jesús cāhuanilh tachi'xcuhuī't ē cālītā'chihuīna'nli tū līca'tzīni'can. Xmān chuntza' ixcā'tā'chihuīna'n.

³⁵ Chuntza' tlhualh ē ū'tza' līmākentaxtūlh tū huanli profeta a'cxni' tzo'kli huā'mā':

Na'iccālītā'chihuīna'nān tū līca'tzīni'can; na'icuan catūhuālh tū tatzē'knī't hasta a'cxni' tzuculh tzamā' cā'quilhtamacuj.

Jesús māsu'yulh ixpālacata jā tze līcha'nat

³⁶ Xlītza'la Jesús cāmakxtekli tachi'xcuhuī't ē xla'tanūlh nac chic. Ī'scuju'nī'n talaktalacatzuna'jīlh ē tahuanih:

—Caquilāhuaniuj tū huanicu'tun tū līca'tzīni'can ixpālacata jā tzeya līcha'nat.

³⁷ Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—Tī cha'nli xatze līcha'nat, ū'tza' Chi'xcu' xala' Tālh mā'n.

³⁸ Ixcā'tacuxtu, ū'tza' tzamā' cā'quilhtamacuj. Xatze līcha'nat hua'chi xlaca'n tī tā'tapa'ksī Dios. Tū jā tze līcha'nat hua'chi xlaca'n tī tā'tapa'ksī skāhuī'ni'.

³⁹ Ixtā'lāquiclhaktzi' patrón tī mā'kahuanīlh jā xatze līcha'nat, ū'tza' skāhuī'ni'. A'cxni' ī'can, ū'tza' huanicu'tun a'cxni' nasputa tzamā' cā'quilhtamacuj. Tasācua'n tī nata'ī' pa'lhma', ū'tunu'n ángeles.

⁴⁰ Chuntza' chī nacātayacan jā tzeya pa'lhma' ē nacālhcuycan, chu lacxtim na'a'kspula a'cxni' nasputa tzamā' cā'quilhtamacuj.

⁴¹ Chi'xcu' xala' Tālh mā'n nacāmāpa'ksī ixángeles nacātaya ixlīpō'ktuca'n tī tatlahua tū jā tze ē ixlīpō'ktuca'n tī tamāsu'yuni' ā'makapitzīn natatlahua tū jā tze. Nacāmāxtukō' jā xla' māpa'ksīni'n

⁴² ē nacāmānū jā nacālhcuycan. A'ntza' natacalhuan ē natalāxca ixtatzanca'n.

⁴³ Xlaca'n tī tatlahua ixlīmāpa'ksīn Dios, xlaca'n natatasu'yu jā Dios māpa'ksīni'nkō'. Tzēhuanī't natatasu'yu hua'chi a'cxni' xkaka chi'chini'. Palh kexpa'tā'tit, cuenta catlahua'tit —huanli Jesús.

Tū līca'tzīni'can ixpālacata tumīn tū ixmā'cnūcanī't

⁴⁴ Jesús cāhuanipālh:

—Tachihuīn ixpālacata chī Dios māpa'ksīni'nkō' tzē nalīmālakchā'nīcan lhūhua' tumīn tū mā'cnūcanī't nac ti'ya't. Namin chā'tin chi'xcu' ē namacla huā'mā' tumīn. Xla' namā'cnūpala jā ixuī'lh. Līpāxuhua na'a'n nastā'kō' ixlīpō'ktu tū ka'lhī ē natamāhua huā'mā' ti'ya't jā mā'cnūca tumīn.

Tū līca'tzīni'can ixpālacata perla tū tapalaxla'

⁴⁵ Jesús cāhuanipālh:

—Nā tachihuīn ixpālacata chī Dios māpa'ksīni'nkō', ū'tza' hua'chī chā'tin tamāhuana' tī cāputzatēlha chihuix xalactze tū huanican perlas.

⁴⁶ A'cxni' namacla a'ktin tū xatze ē tapalaxla', ē nastā'kō' ixlīpō'ktu tū ka'lhī ē na'a'n natamāhua tzamā' perla.

Tū līca'tzīni'can ixpālacata pūtayan tū pūchi'pacan squī'ti'

⁴⁷ Jesús cāhuanipālh:

—Nā chī Dios māpa'ksīni'nkō' ū'tza' hua'chī a'ktin pūtayan tū pūchi'pacan squī'ti' ē tū mojōcan nac mar ē nacāmācutū kempālhūhua' squī'ti'.

⁴⁸ A'cxni' tsuma pūtayan, chī'pana'nī'n squī'ti' natalē'n na ixquilhtūn mar ē a'ntza' natatahui'la natalacsaca squī'ti'. Xatze squī'ti' nacāmojōcan nac morralh ē tū jā xatze, nacāmaka'ncan.

⁴⁹ Chuntza' nala a'cxni' nasputa tzamā' cā'quilhtamacuj. Natataxtu ángeles ē nacālacmāxtu tī jā tze tachi'xcuui't na ixlacpu'na'i'tātca'n xalactze.

⁵⁰ Jā tze tachi'xcuui't nacāmānūcan jā nacālhcuycan ē a'ntza' natacalhuan ē natalāxca ixtatzanca'n —huanli Jesús.

Xasāsti' catūhuālh ka'lhī ixtapalh ē nā xam-akāstza' ka'lhī ixtapalh

⁵¹ Xlītza'la Jesús cākelhasqui'nīlh:

—¿Ē kexpa'tā'tit ixlīpō'ktu huā'mā' tū iccāhuanin? Xlaca'n takelhtīlh:

—Jē, Māpa'ksīni', iccākexmatāuj.

⁵² Palaj tunca cāhuanilh:

—A'cxni' chā'tin xamākelhtahua'kē'ni' līmāpa'ksīn quiscujni' nahuan, xla' nala hua'chi chā'tin ixtēcu' chic. Ē huā'mā' chi'xcu' ka'lhī lhūhua' tū tapalaxla' ē a'cxni' minī'ni' namāxtu catūhuālh xala' makāstza' ē a'cxni' minī'ni' namāxtu catūhuālh tū sāsti'cus. Chuntza' natlahua xamākelhtahua'kē'ni'.

Jesús a'lh nac Nazaret

Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30

⁵³ A'cxni' Jesús cāhuanikō'lh ixlīpō'ktuca'n tū līca'tzīni'can, a'lh ā'lacatin

⁵⁴ ē chā'lh nac Nazaret jā stacli. A'ntza' ixmāsu'yu na ixtemploca'n israelitas. Tī takexmatli talī'a'cnīlh ē talāhuanilh:

—Huā'mā' chi'xcu', ¿jāchu sca'tli huā'mā' tala-capāstacni'? ¿Chī tzē cālītlahua tzamā' lī'a'cnīn?

⁵⁵ Ū'tza' huā'mā' ixka'hua'cha xuacna' ē nā María ixtzī'. Ixtā'timīn cāhuanican Jacobo ē José ē Simón ē Judas.

⁵⁶ Ixlīpō'ktuca'n ixtā'timīn xapuscan nā huā'tzā' tahui'lāna'lh na quincā'lacchicni'ca'n. ¿Jāchu sca'tli ixlīpō'ktu huā'mā'?

⁵⁷ Ū'tza' talisītzī'lh ē talakmaka'lh Jesús. Xla' cāhuanilh:

—Chā'tin a'kchihuīna' nalakachi'xcuhuī'can calhāxcuhuālh jā na'a'n. Xmān xalanī'n na ixchic ē xalanī'n na ixcā'lacchicni' jā talakachi'xcuhuī'cu'tun.

⁵⁸ A'ntza' na ixcā'lacchicni' jā ta'a'kaī'lh ē ū'tza' Jesús jā lhūhua' lītlahualh lī'a'cnīn.

14

Chī nīlh Juan Mā'kpaḡīni'

Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9

¹ Tzamā' quilhtamacuj Herodes gobernador ixuanī't nac estado Galilea. Māca'tzīnīca ixpālacata Jesús.

² Herodes cāhuanilh ixtā'scujnu'nī'n:

—Ū'tza' huā'mā' Juan Mā'kpaxīni'. Lacastālancuana'nī't ixlacpu'na'i'tātca'n nīnī'n. Ū'tza' līka'lhī lītli'hui'qui tū lītlahua lī'a'cnīn.

³ Herodes ixmāstā'nī't līmāpa'ksīn cachi'paca Juan ē calē'nca nac pūlāchī'n nachī'can. Māchi'nīni'lh ixpālacata Herodías tī ixpuscāt ixtā'tin Felipe ixuanī't.

⁴ Juan ixuanimā'lh Herodes:

—Jā minī'ni' chī lī'pina' Herodías hua'chi mimpuscāt.

⁵ Masqui Herodes ixmaknīcu'tun Juan, cājicua'ni'lh tachi'xcuhuī't. Xlaca'n tapuhuanli Juan ixa'kchihuīna' Dios ixuanī't.

⁶ A'cxni' Herodes lakchā'lh ixcā'ta, tlhualh cā'tani'. Ixtzu'ma'jāt Herodías tlīlh na ixlecatīnca'n tī ixcā'invitarlīcanī't. Līmakapāxūilh Herodes

⁷ ē xla' huanilh ixmaxquī'lh tzu'ma'jāt catūxcuhuālh tū nasqui'ni'.

⁸ Palaj tunca xatzī' maxquī'lh talacapāstacni' ē tzu'ma'jāt squi'ni'lh Herodes chuntza':

—Caquima'xqui' chuhua'j ixa'kxāk Juan Mā'kpaxīni'. Calī'ta' a'ktin nac pulātu.

⁹ Ū'tza' līlīpuhuanli Herodes chī ixmālacnūni'nī't tzu'ma'jāt. Tī ixcā'invitarlīcanī't takexmatli tū ixuanicanī't, ē ū'tza' jātza' la lakpalīlh ixtachihuīn. Herodes māpa'ksīni'lh camaxquī'ca.

¹⁰ Chuntza' macā'lh līmāpa'ksīn nac pūlāchī'n ē māmāyujūnīni'lh ixa'kxāk Juan.

11 Palaj tunca līminca a'kxāk a'ktin nac pulātu ē maxquī'ca tzu'ma'jāt ē xla' maxquī'lh ixtzī'.

12 Palaj tunca tamilh ī'scujnu'nī'n Juan ē talē'lh ixmacni' ē tamā'cnūlh. Ā'līstān ta'a'lh tamāca'tzīnī Jesús.

*Jesús cāmāhuī'lh a'kquitzis mil chi'xcuhuī'n
Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14*

13 A'cxni' māca'tzīnīca Jesús, xla' tojōlh a'ktin nac barco ē a'lh ixtuntacut nac xcān jā jā tī ixa'nān. A'cxni' ca'tzīca jā ixa'mā'lh, lhūhua' tachi'xcuhuī't tataxtulh na ixcā'lacchicni' ē tastālani'lh catujan na ixquilhtūn xcān.

14 A'cxni' Jesús taxtulh nac barco, cālaktzī'lh lhūhua' tachi'xcuhuī't ē cālakahu'manli. Cāmātzeyīlh ta'jatatlānī'n tī ixcālīmīnī'canī't.

15 A'cxni' ī'smalanka'namā'lhtza', ī'scujnu'nī'n Jesús talakmilh ē tahuanihl:

—Kōtanūtza' ē huā'tzā' jā nac cā'lacchicni'. Cacāmacapi tachi'xcuhuī't nata'a'n natatamāhua ixlīhua'ca'n nac cā'lacchicni'.

16 Jesús cākelhtīlh:

—Jā ixlacasqui'nca nata'a'n; cacāmāhuī'tit hui'xina'n.

17 Xlaca'n tahuanihl:

—Quina'n jā tū icka'lhīyāuj xmān macquitzis pāntzīn ē tantu' squī'ti'.

18 Jesús cāhuanilh:

—Cacālī'ta'ntit.

19 Palaj tunca cāmāpa'ksīlh catatahui'lalh tachi'xcuhuī't nac cā'seketni'. Palaj tunca Jesús cātayalh macquitzis pāntzīn ē tantu' squī'ti' ē talacayāhualh nac a'kapūn ē maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios. Cāche'keni'lh pāntzīn ē squī'ti'

ē cāmaxquī'lh ī'scujnu'nī'n. Xlaca'n tamāpitzilh na ixpu'nanca'n tachi'xcuhuī't.

²⁰ Ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't tahuā'yalh ē taka'sli. A'cxni' tahuā'yankō'lh, scujnu'nī'n tamākēstokli lhūhua' xalacpitzun hasta tatzumalh pācāujtu' chā'xta tū quītāxtūlh.

²¹ Chi'xcuhuī'n tī tahuā'yalh xlaca'n a'kquitzis mil ē nā tahuā'yalh puscan ē lacstīn.

Jesús kelhtlā'huanli na ixkelhni' xcān

Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21

²² Xlītza'la Jesús cāhuanilh ī'scujnu'nī'n catatojōlh nac barco ē catapūlani'lh ixtuntacut nac mar. Xla' ixcāmacā'mā'lh tachi'xcuhuī't.

²³ A'cxni' ixcāmacā'nkō'nī't, Jesús ixlīmān tā'cxtunu'lh nac sipej na'orarlīni' Dios. A'cxni' tzī'suanli, ixlīmān ixuī'lh a'ntza'

²⁴ līhuan ī'scujnu'nī'n ixtatētatumā'nalh nac xcān nac barco. Ū'nulh ē ixpuput mar ixtatā'kayāhuamā'nalh ē tasno'kli barco.

²⁵ A'cxni' xkakalh, Jesús ixcālaktalacatzuna'jītēlha xlaca'n. Ixkelhtlā'huantēlha xcān.

²⁶ A'cxni' scujnu'nī'n talaktzī'lh chā'tin tī ixkelhtlā'huantēlha xcān, cāmekē'klhalh ē tajicua'ni'lh ē palha' tahananli:

— ¡Lakachuyayāuj!

²⁷ Jesús cāhuanilh:

— Catahuixcāni'tit ē jā cajicua'ntit. Quit tī icmimā'lh.

²⁸ Palaj tunca Pedro huanilh:

— Māpa'ksīni', palh ixlicāna' hui'x, caquihua'ni' ē na'ickelhtlā'huan xcān na'iclapāxtokān.

²⁹ Jesús huanilh:

— Cata't.

Palaj tunca Pedro tacutli nac barco ē tzuculh kelhtlā'huan xcān nalakapāxtoka Jesús.

³⁰ A'cxni' makca'tzīlh palha' ū'ni', jicua'nli ē tzu-culh tā'cnū ē palha' huanli:

—¡Caquimakapūtaxtu, Māpa'ksīni'!

³¹ Palaj tunca Jesús macachi'palh ē huanilh:

—Xmān macsti'na'j a'ka'ī'ya'. ¿Tū ixpālacata jā quilīpāhua'na'?

³² A'cxni' xlaca'n tatojōlh nac barco, ca'cs lalh ū'ni'.

³³ Palaj tunca xlaca'n tī ixtahui'lāna'lh nac barco talaktaquilhpūtalh Jesús ē tahuanihl:

—Ixlicāna' hui'x ī'Ska'ta' Dios.

Jesús cāmātzeyīlh ta'jatatlānī'n xalanī'n nac cā'lacchicni' Genesaret

Mr. 6:53-56

³⁴ Ta'a'lh ixtuntacut nac xcān ē tachā'lh nac ti'ya't jā huanican Genesaret.

³⁵ A'cxni' tachi'xcuhū'it xalanī'n a'ntza' talakapasli Jesús, tamāca'tzīnīni'lh calhāxcuhuālh nac tzamā' ti'ya't. Cālīmini'ca lhūhua' ta'jatatlānī'n jā ixuī'lh Jesús.

³⁶ Tasqui'ni'lh cāmāxtekli xmān ixtaxa'malh ixtampān ixlu'xu'. Tatzeyalh ixlīpō'ktuca'n tī taxa'malh.

15

Tū cālactlahua chi'xcuhū'it

Mr. 7:1-23

¹ Palaj tunca makapitzīn fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn talaktalacatzuna'jīlh Jesús. Ixtaminī'ta'ncha' cā'lacchicni' Jerusalén ē takelhasqui'nīlh:

² —Miscujnu'nī'n, ¿tū ixpālacata jā takexmatni'ixtahui'latca'n quīnapapana'ca'n? Jā tamakacha'ka'n chī ixlacasqui'nca a'cxni'natahuā'yan.

³ Jesús cākelhasqui'nīlh:

—Nā hui'xina'n, ¿tū ixpālacata mākēnu'yā'tit ixlīmāpa'ksīn Dios nacāmākentaxtūyā'tit mintahui'latca'n?

⁴ Dios huanli: “Cacālakachi'xcuhui' mintāta' ē mintzī'.” Nā huanli: “Camaknīca tī cachīhuālh huani ixtāta' o ixtzī'.”

⁵ Hui'xina'n xtum hua'nā'tit. Hui'xina'n māsu'yuyā'tit palh chā'tin chī'xcu' tzē nahuani ixtāta' o ixtzī': “Jāla icmaktāyayān. Ixlīpō'ktu tū icka'lhī icmālacnūni'nī'ttza' Dios.”

⁶ Hui'xina'n māsu'yuyā'tit palh chā'tin chuntza'nahuan, jātza' ixlacasqui'nca xla' namaktāya ixtāta' o ixtzī'. Chuntza' hui'xina'n mākēnu'yā'tit ixlīmāpa'ksīn Dios ē māsu'yuyā'tit ixlacasqui'nca namākentaxtūcan mintahui'latca'n.

⁷ ¡Tlahua'pā'na'ntit a'ktu' milacanca'n! Ixlīcāna' chī cālīchihuīna'ni' hui'xina'n profeta Isaías a'cxni'tzo'kli huā'mā':

⁸ Tzamā' tachi'xcuhuī't xmān tahuan quīntalakachi'xcuhuī'.

Jā talacapāstaca tū iccālīmāpa'ksīlh.

⁹ Jā tū līmacuan chī quīlaktaquīlhputa.

Tū tamāsu'yu, ū'tza' xmān ixtalacapāstacni'ca'n chī'xcuhuī'n.

Chuntza' tzo'kli Isaías chī huanli Dios.

¹⁰ Palaj tunca Jesús cāta'satīnīlh tachi'xcuhuī't ē cāhuanilh:

—Caquīlākexmatni'uj ē caca'tzītīt:

11 Jā ū'tza' tū naquilhtanū chi'xcu' ē chuntza' nalīka'lhī ix cuenta. Tū jā tze tachihuīn tū naquilhtaxtu chi'xcu', ū'tza' nalīka'lhī ix cuenta.

12 Palaj tunca ī'scujnu'nī'n talaktalacatzuna'jīlh ē tahuanilh Jesús:

—¿Ē ca'tzīya' palh cālīmakasītzī'ya' fariseos chī hua'na'?

13 Xla' cākelhtīlh:

—Catūxcuhuālh līcha'nat tū jā cha'nli quinTāta' xala' nac a'kapūn, ū'tza' natampu'lhucan pō'ktu ixtankēxē'k.

14 Cacāmakxtektit fariseos. Xlaca'n hua'chi lakatzī'nī'n tī talē'n ā'makapitzīn lakatzī'nī'n. Palh chā'tin lakatzī'n napekechi'palē'n ixtā'lakatzī'n, ixchā'tu'ca'n natatamakahuasa jā pulhucunu'ncanī't.

15 Palaj tunca Pedro huanilh Jesús:

—Caquilāhuaniuj tū huanicu'tun huā'mā' tū huanti.

16 Jesús huanilh:

—¿Ē jā kexpa'tā'tit nūn hui'xina'n?

17 Ca'tzīyā'tit catūxcuhuālh tū naquincāquilhtanūyān, ū'tza' natojō na quimpūlacni'ca'n ē ā'līstān nataxtu.

18 Tachihuīn tū naquincāquilhtaxtuyān, ū'tza' tū lacapāstacnī'tauj pūla. Ū'tza' nalītasu'yu palh tze quina'n o jā tze.

19 Chuntza' chī lacapāstacna'n chi'xcu', chuntza' natlahua: namaknīni'n, o naka'lhī ixtā'lāpāxquī'n, o naka'lhāna'n, o na'a'kskāhuī'nin, o na'a'ksa'nīni'n.

20 Pō'ktu tzamā' tū jā tze tū tlahua, ū'tza' nalactlahua chi'xcu'. Palh nahuā'yan a'cxni'

jā macacha'ka'nī't chuntza' chī ixtahui'latca'n Fariseos, ū'tza' jātū huanicu'tun.

Puscāt xamini' a'ka'ī'lh Jesús

Mr. 7:24-30

²¹ Jesús taxtulh a'ntza' ē a'lh ā'lacatin jā tahui'lāna'lh a'ktu' cā'lacchicni' tū huanican Tiro ē Sidón.

²² Ixui'lacha' chā'tin puscāt xala' nac tzamā' ti'ya't jā huanican Canaán. Xla' jā israelita ixuanī't. Lakmilh Jesús ē huanilh:

—Māpa'ksīni', hui'x ī'xū'nātā'nat David tī xa'icka'lhīmā'nauj; caquilakalhu'ma'nti. Quintzu'ma'jāt ka'lhī jā tzeya ū'ni' ē palha' pātīni'n.

²³ Jesús jā tū likelhtīlh. Palaj tunca tamilh ī'scuju'nī'n ē tahuanihl:

—Tzamā' puscāt quincāstālani'yān ē ta'satēlha. Cama'capi a'jnanu'.

²⁴ Palaj tunca Jesús huanli:

—Dios quimacaminī't na'iccāmakapūtuxtū xmān tī israelitas.

²⁵ Puscāt laktalacatzuna'jīlh ē tatzokostani'lh Jesús ē huanilh:

—¡Māpa'ksīni', caquimaktāya'!

²⁶ Jesús kelhtīlh:

—Jā minī'ni' maktīcan ixpāntzīnca'n lacstīn ē nacāmaxquī'can līchichīn. (Chuntza' huanilh ixpālacata israelitas jā ixtalakachi'xcuhui' tī jā israelitas ē ixcāmāpācuhui' chichīn.)

²⁷ Xla' huanilh:

—Jē, ixlīcāna', Māpa'ksīni'. Masqui icca'tzītza', chichīn tzē natasacua' tū nayuja na ixmesa ixtēcu'ca'n.

²⁸ Palaj tunca Jesús kelhtīlh:

—Tzej a'ka'ī'ya', puscāt. Calalh chī quisqui'ni'ya'.
Tzamā' puntzuna' palaj tunca tzeyanli
ixtzu'ma'jāt.

Jesús cāmātzeyīlh lhūhua' ta'jatatlanī'n

²⁹ Jesús taxtulh a'ntza' ē tētaxtulh ixquilhtūn lago
Galilea. Ā'listān tā'cxtunu'lh nac sipej ē a'ntza'
tahuī'lh.

³⁰ Līlhūhua' tachā'lh jā ixuī'lh ē talīmini'lh
lū'ntū'nunī'n ē lakatzī'nī'n ē tī kō'ko'n ixtahuanī't
ē tī macastuntu'lu'n ixtahuanī't ē lhūhua'
ā'makapitzīn ta'jatatlanī'n. Cāmāpī'ca nac ti'ya't
lacatzuna'j ixtujan Jesús ē xla' cāmātzeyīlh
ixlīpō'ktuca'n.

³¹ Tachi'xcuhuī't talī'a'cnīlh chī tachihuīna'nli tī
kō'ko' ixtahuanī't ē chī tze tahuanli ixmacanca'n
macastuntu'. E tī ixtalū'ntū'nunī't tzej tatlā'huanli
ē lakatzī'nī'n talacahuāna'lh. Ū'tza' talī'a'cnīlh
tachi'xcuhuī't. Tatzuculh tamakapāxuī Dios tī ix-
Diosca'n israelitas.

Jesús cāmāhuī'lh a'ktā'ti' mil chi'xcuhuī'n

Mr. 8:1-10

³² Palaj tunca Jesús cāta'sani'lh ī'scujnu'nī'n ē
cāhuanilh:

—Iccālakalhu'man tachi'xcuhuī't. Tu'tuma'jtza'
quintatā'lahui'lāna'lh huā'tzā' ē jātza' taka'lhī tū
tahuā'. Palh na'iccāmacā'n na ixchicca'n ē jā
tahuā'yanī't, palhāsā' nataxlajua'nan nac tej.

³³ Palaj tunca ī'scujnu'nī'n tahuanilh:

—¿Chī nalīka'lhīyāuj līhua't tū natalīka'sa?
Lhūhua' tachi'xcuhuī't ē jā tī huī'lh huā'tzā'.

³⁴ Jesús cākelhasqui'nīlh:

—¿Chī maclā't pāntzīn ka'lhī'yā'tit?
Xlaca'n takelhtīlh:

—Mactojon ē makapitzīn xalacstīn squī'ti'.

³⁵ Palaj tunca Jesús cāmāpa'ksīlh catatahui'lalh tachi'xcuui't nac ti'ya't.

³⁶ Xla' cātayalh mactojon pāntzīn ē squī'ti' ē maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios. Palaj tunca cāmāpitzini'lh ē cāmaxquī'lh ī'scujnu'nī'n ē xla'a'n cāmaxquī'lh tachi'xcuui't.

³⁷ Ixlīpō'ktuca'n tahuā'yalh ē talīka'sli. Ā'līstān xalacpītzun tū taquītāxtūlh cāmātzumalh pātojon chā'xta.

³⁸ Tī tahuā'yalh, xla'a'n a'ktā'ti' mil chi'xcuui'n. Nā tahuā'yalh puscan ē lacstīn.

³⁹ Ā'līstān Jesús cāmacā'lh tachi'xcuui't ē tojōlh nac barco ē a'lh nac a'ktin ti'ya't jā huanican Magdala.

16

Fariseos ē saduceos tasqui'nli lī'a'cnīn

Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56

¹ Fariseos ē saduceos talaka'lh Jesús. Ixtalīlaktzī'ncu'tun, ē tasqui'nli a'ktin lī'a'cnīn tū nalītasu'yu Jesús xala' nac a'kapūn.

² Xla' cākelhtīlh:

—A'cxni' tā'cnūmā'lh chi'chini' hui'xina'n hua'nā'tit: “Jā catimilh xcān ixpālacata tzu'tzo'ko a'kapūn.”

³ Palh tzi'saj, hua'nā'tit: “Chuhua'j namin xcān ixpālacata tzu'tzo'ko a'kapūn ē pucsuī'lh.” jHui'xina'n tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n! Tzē namālakchipini'yā'tit palh namin xcān a'cxni' laktzī'nā'tit a'kapūn. Masqui laktzī'nā'tit lī'a'cnīn tū ictlahua, jā a'ka'ī'ni'yā'tit Dios quimacamilh.

4 Tachi'xcuhui't tī tahui'lāna'lh chuhua'j jā tze ē jā ta'a'ka'ī' ē xlaca'n tasqui'n lī'a'cnīn. Jā nacāmāsu'yuni'can lī'a'cnīn; xmān naquina'kspula chuntza' chī a'kspulalh Jonás —huanli Jesús.

Cāmakxtekli ē a'lh.

Jesús cāmāsu'yuni'lh ī'scujnu'nī'n cuenta catatlahualh fariseos

Mr. 8:14-21

5 A'cxni' scujnu'nī'n ta'a'lh ixtuntacut nac xcān, jā talē'lh pāntzīn. Ixtapātza'nkānī't.

6 Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—Cuenta catlahua'tit ixlevaduraca'n fariseos ē saduceos.

7 Scujnu'nī'n talātā'chihuīna'lh ē talāhuanilh:

—Chuntza' huanli ixpālacata jā līmiuj pāntzīn.

8 Jesús ixca'tzī tū ixtalāhuanimā'nalh ē chī xlaca'n jā ixtaca'tzī ixlīchihuīna'mā'lh tū ixtamāsu'yu fariseos. Ū'tza' cālīhuanilh:

—¿Tū ixpālacata lī'a'ktuyunā'tit pāntzīn tū jā līta'ntit? ¿Xmān macsti'na'j a'ka'ī'yā'tit!

9 ¿Ē jāna'j ca'tzīyā'tit? ¿Ē jātza' lacapāstacā'tit macquitzis pāntzīn tū iccāmāpitzini'lh a'kquitzis mil chi'xcuhui'n? ¿Chī pālā't chā'xta cālīmātzumatit xalacpītzun?

10 Calacapāstactit mactojon pāntzīn tū iccāmāpitzini'lh a'ktā'ti' mil chi'xcuhui'n. ¿Chī pālā't chā'xta cālīmātzumatit xalacpītzun?

11 ¿Tū ixpālacata jā ca'tzīyā'tit palh jā pāntzīn xa'iclīchihuīna'mā'lh a'cxni' iccāhuanin cuenta ixtlahua'tit ixlevaduraca'n fariseos ē saduceos?

12 Palaj tunca taca'tzilh Jesús jā ixcāhuaninī't cuenta ixtatlahualh ixlevadura pāntzīn.

Ixcāhuanicu'tun palh cuenta ixtatlahualh
ixtamāsu'yunca'n fariseos ē saduceos.

Pedro līmāsu'yulh Jesús ū'tza' Cristo

Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21

¹³ A'cxni' Jesús chā'lh jā huanican Cesarea Filipino,
cākelhasqui'nīlh ī'scujnu'nī'n:

—Tachi'xcu'huī't, ¿chī tahuan quimpālacata quit
tī Chī'xcu' xala' Tālmā'n?

¹⁴ Xlaca'n takelhtīlh:

—Makapitzīn tahuan mat hui'x Juan Mā'kpaxīni'.
Ā'makapitzīn tahuan mat hui'x Elías. Ā'makapitzīn
tahuampala mat hui'x Jeremías o ā'chā'tin
a'kchihuīna'.

¹⁵ Palaj tunca cākelhasqui'nīlh:

—Ē hui'xina'n ¿chī hua'nā'tit tīchu quit?

¹⁶ Palaj tunca Simón Pedro huanilh:

—Hui'x Cristo tī xa'icka'lhīmā'nauj ē ī'Ska'ta' Dios
xaxlicāna'.

¹⁷ Jesús kelhtīlh:

—Līpāxuhua hui'x, Simón ixka'hua'cha
Jonás. Huā'mā' talacapāstacni' jā tamāsu'yuni'n
chī'xcu'huī'n. Xmān Dios māca'tzīnīn.

¹⁸ Quit icuaniyān hui'x Pedro ē ū'tza'
mintacuhuīni' huanicu'tun “chihuix.” Hui'x
nalaya' hua'chi chihuix tū nalīmātzucucan
quintemplo. Ixlīpō'ktuca'n tī ta'a'ka'ī', jāla
caticāskāhuī'ca; nūn līnīn jāla caticāskāhuī'lh.

¹⁹ Quit na'icmaxquī'yān lītli'huī'qui ē
nacāmāpa'ksī'ya' xlaca'n tī tatapa'ksīni' Dios. Tū
hui'x makxteka tatlahua tī ta'a'ka'ī' huā'tzā' nac
cā'quilhtamacuj, nā nala chuntza' nac a'kapūn. Tū
hui'x jā makxteka tatlahua tī ta'aka'ī' huā'tzā' nac
cā'quilhtamacuj, nā chuntza' calalh nac a'kapūn.

20 Palaj tunca Jesús cāmāpa'ksīlh ī'scujnu'nī'n jā catitahuanilh jā tī chā'tin palh ū'tza' Cristo tī ixka'lhīmā'ca.

Jesús māca'tzīnīni'lh chī nanī

Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27

21 Palaj tunca Jesús tzuculh cāmāsu'yuni' ī'scujnu'nī'n chuntza':

—Ixласqui'nca na'ica'n nac Jerusalén. A'ntza' naquintamakapātīnīn xanapuxcu'nu' xala' nac templo ē xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. Naquintamaknī. Ixli'a'ktu'tun quilhtamacuj na'iclacastālancuana'n.

22 Palaj tunca Pedro lē'lh lacapunchuna'j ē tzu-culh tā'lāhuan ē tzē'k huanilh:

—¡Māpa'ksīni', jā camakxtekli Dios! ¡jā cati'a'kspulan chuntza'!

23 Jesús talakspi'tli ē huanilh Pedro:

—¡Catakēnu'! Hui'x lacapāstacna'na' chuntza' chī skāhuī'ni'. Hui'x quimāmakchu'yī'ya'. Hui'x jā ka'lhī'ya' ixtalacapāstacni' Dios.

24 Palaj tunca Jesús cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Palh catīxcuhuālh quintā'tapa'ksīcu'tun quit, jātza'la catilacapāstacī xmān tū ū'tza' lacasqui'n. Calīhui'līlh natlahua quintalacapāstacni' masqui capātīni'lh chuntza' chī quit na'icpātīni'n ē caquistālani'lh.

25 Tī ta'a'kapūtaxtucu'tun tū natalīpātīni'n quimpālacata, jā catitaka'lhīlh ixlatamatca'n tū jā catilakspu'tli. Tī natapātīni'n masqui catalīnīlh quimpālacata, xlaca'n nataka'lhī ixlatamatca'n tū jā catilakspu'tli.

26 Palh chā'tin chi'xcu' ixtlajakō'lh ixlīpō'ktu xala' nac cā'quilhtamacuj, jā tū līmacuan palh jā ka'lhī ixlatamat tū jā catilakspuṭli. Jā tū a'nan tū xla' tze namāstā' ē naka'lhī ixlatamat tū jā catilakspuṭli.

27 Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē na'icmimpala ē na'icka'lhī ixlīṭli'hui'qui xaTāta' ē na'icxkaka chī xkaka quinTāta' nac a'kapūn. Naquintatā'min quināngeles. A'cxni' na'icmin, chā'tunu' naxoko chuntza' chī tlahuanī't palh tze o jā tze.

28 Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Makapitzīn tī tahui'lāna'lh huā'tzā' chuhua'j ē xlaca'n jā catitanīlh a'cxni' jāna'j naquilaktzī'ncan quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n a'cxni' na'icmimpala na'icmāpa'ksīni'n.

17

Xkakalh Jesús

Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36

1 Ixlīlakachāxan quilhtamacuj Jesús cālē'lh Pedro ē Jacobo ē Juan tī ixtā'tin Jacobo ē tatā'a'lh. Xmān ixkelhatā'ti'ca'n ta'a'lh a'ktin nac sipej tālmā'n ē tatā'cxtulh.

2 A'ntza' talakpalīlh Jesús ē xtum ixtasu'yu na ixlacatīnca'n. Ixlacan Jesús xkakalh hua'chi chī xkaka chi'chini' ē ixlū'xu' stala'nka' huanli hasta xkakalh.

3 Palaj tunca cātasu'yuni'lh Moisés ē Elías tī ixtatā'chihuīna'mā'nalh Jesús.

4 Palaj tunca Pedro huanilh Jesús:

—Māpa'ksīni', xalītze hui'lāna'uj huā'tzā'. Palh lacasqui'na', quina'n na'icyāhuayāuj a'ktu'tun mū'xta'ka'. A'ktin mila' nahuan ē a'ktin ixtla' Elías.

⁵ Ixchihuīna'mā'lhcus Pedro ē milh a'ktin poklhnu' snapapa ē cālītamacsti'li'lh. Takexmatli a'ktin tachihuīn nac poklhnu' ē huanli:

—Ū'tza' huā'mā' quiSka'ta' ē laktza' icpāxquī'. Xla' quimakapāxuī. Čakexpa'ttit tū huan.

⁶ A'cxni' scujnu'nī'n takexmatli huā'mā' tachihuīn, lacataj tatamā'lh ē tajicua'nli.

⁷ Palaj tunca Jesús cālaktalacatzuna'jīlh ē cāxa'malh ē cāhuanilh:

—Catāquī'tit ē jā cajicua'ntit.

⁸ A'cxni' tatāquī'lh ē talaktzī'lh, jā tī chā'tin ixa'nan, xmān Jesús.

⁹ A'cxni' ixtatayujmā'nalh nac sipej, Jesús cāmāpa'ksīlh:

—Jā tī chā'tin catihua'ni'tit tū laktzī'ntitcus. Jā catihua'ntit hasta a'cxni' Chi'xcu' xala' Tālh mā'n nalacastālancuana'n na ixlacpu'na'i'tātca'n nīnī'n.

¹⁰ Palaj tunca scujnu'nī'n takelhasqui'nīlh Jesús:

—¿Tū ixpālacata tahuan xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn palh xapūla namin Elías ē ā'līstān namin Cristo tī Dios namacamin'?

¹¹ Jesús cākelhtīlh:

—Ixlicāna' huā'mā'. Pūla namin Elías ē nalaccāxtlahuakō' ixlīpō'ktu.

¹² Iccāhuaniyān milhtza' tī huanican Elías ē jā tī lakapasli. Chi'xcuhui'n tatlahuani'lh chuntza' chī ixtalacasqui'n. Nā chu chuntza' Chi'xcu' xala' Tālh mā'n namakapātīnīncan —cāhuanilh.

¹³ Palaj tunca scujnu'nī'n taca'tzīlh a'cxni' Jesús huanli ixmini'ttza' Elías, ixlīchihuīna'mā'lh Juan Mā'kpaxīni'.

Jesús mātzeyīlh chā'tin ka'hua'cha tī ixka'lhī jā tzeza ū'ni'

Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43

14 A'cxni' tachā'lh jā ixtahui'lāna'lh tachi'xcuhuī't, chā'tin chi'xcu' laktalacatzuna'jīlh ē tatzokostani'lh Jesús ē huanilh:

15 —Māpa'ksīni', calakalhu'ma'nti quinka'hua'cha. Paxnīni'n ē palha' pātīni'n. Maklhūhua'tza' chi'chinli nac macscut ē tojōlh naç xcān.

16 Iccālimini'lh miscujnu'nī'n ē jāla tamātzeyīlh.

17 Jesús cāhuanilh:

—¡Hui'xina'n tachi'xcuhuī't tī jā tzej lacapāstacna'nā'tit ē jā a'ka'ī'yā'tit! ¿Hasta jā'cxni' na'iccātā'tahui'layān hui'xina'n ē jā nakexpa'tā'tit? ¿Hasta jā'cxni' na'iccātāyani'yān hui'xina'n? Caquilī'ta'ni' ka'hua'cha.

18 Palaj tunca Jesús lacaquilhnīlh jā tzeza ū'ni' ē palaj tunca taxtuni'lh ka'hua'cha. Xamaktin tzezanli.

19 Ā'līstān scujnu'nī'n ixlīmānca'n ix-tatā'chihuīna'mā'nalh Jesús ē takelhasqui'nīlh:

—¿Tū' ixpālacata quina'n jāla icmāxtuni'uj ka'hua'cha jā tzeza ū'ni'?

20 Jesús cākelhtīlh:

—Hui'xina'n jā a'ka'ī'yā'tit. Ū'tza' jāla līmaxtutit. Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Palh lī'a'ka'ī'yā'tit ixlīpō'ktu milīstacna'ca'n masqui tzucupā'na'ntitcus a'ka'ī'yā'tit, tzē ixua'ni'tit huā'mā' sipej: “Catapānu' huā'tzā' ē capit ā'lacatin”, ē sipej natapānū. Jā tū a'nan tū jāla catitlahua'tit palh ixlīcāna' a'ka'ī'yā'tit.

21 Huā'mā' jā tzeyā ū'ni' hua'chi jāla māxtucan. Xmān tzē namāxtucan palh nalīhui'līyā'tit jā cati-huā'ya'ntit ē natlahua'yā'tit oración.

Jesús māca'tzīnīni'mpāl̄h chī nanī

Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45

22 A'cxni' ixtatētaxtumā'nalh nac estado Galilea, Jesús cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē naquimacamāstā'can na ixmacanca'n chī'xcuhuī'n.

23 Xlaca'n naquintamaknī ē ixlī'a'ktu'tun quilhtamacuj na'iclacastālancuana'n —cāhuanilh.

Huā'mā' tachihuīn cālīmakalīpuhuanli.

Chī Jesús līxokolh tū ixla' templo

24 A'cxni' Jesús ē ī'scujnu'nī'n tachā'lh nac cālacchicni' Capernaum, talakmilh Pedro tī ixtamātā'jīni'n nac templo. Takelhasqui'nīlh:

—¿Ē jā xoko tū ixla' templo mimākelhtahua'kē'ni'?

25 Pedro cākelhtīlh:

—Xoko.

Palaj tunca a'cxni' Pedro tanūlh nac chic, Jesús pūla chihuīna'nli ē huanilh:

—¿Chī puhua'na', Simón? Reyes xalanī'n huā'mā' cā'quilhtamacuj, ¿tīchu mātā'jīni'n līxokot? ¿Ē cāmātā'jī tī māpa'ksīni'n o tī māpa'ksīcan?

26 Pedro kelhtīlh:

—Mātā'jīcan tī māpa'ksīcan.

Jesús huanilh:

—Ē jā taxoko xlaca'n tī tatapa'ksīni' rey. QuinTāta' nac a'kapūn hua'chi rey ē quina'n tapa'ksīni'yāuj xla'.

27 Masqui chuntza', jā cāmakasītzi'ncu'tunāuj tī tamātā'jīni'n. Ē capit nac lago ē camojo' minanzuelo. Squi'ti' tū pūla namācutūya', namākelhpitziya' ē namacla'ya a'ktin tumīn. Ū'tza' na'a'cchā'n tū nalīxokocan. Calī'pi ē nalīxoko'ya' chī quinchā'tu'ca'n.

18

Tī ā'chulā' ixlacasqui'nca

Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48

1 Palaj tunca scujnu'nī'n talaktalacatzuna'jīlh Jesús ē takelhasqui'nīlh:

—¿Tīchu ā'chulā' ixlacasqui'nca jā Dios māpa'ksīni'nkō'?

2 Palaj tunca Jesús māta'satīnīni'lh chā'tin a'ctzuna'j ka'hua'cha ē yāhualh na ixlacpu'na'itātca'n

3 ē cāhuanilh:

—Ixlicāna' tū iccāhuaniyān. Palh hui'xina'n jā talakpalī'yā'tit ē nalītaxtuyā'tit hua'chi chā'tin a'ctzuna'j ka'hua'cha, jā catitanū'tit jā Dios māpa'ksīni'nkō'.

4 Chuntza' catīxcuhuāl h tī ā'chulā' ixlacasqui'nca jā Dios māpa'ksīni'nkō', ū'tza' huā'mā' tī jā ka'tla' makca'tzī ē na'a'ka'ī' chī lacstīn ta'a'ka'ī'.

5 Catīxcuhuāl h tī quintapa'ksīni' quit ē ū'tza' nalīpāxqui' chā'tin a'ctzuna'j ka'hua'cha hua'chi huā'yāl h, ū'tza' hua'chi quit quimpāxqui'.

Jesús līmāsu'yul h tī tatlahuani' tū jā tze ā'makpitzīn

Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2

6 Jesús cāhuanipāl h:

—Palh catīhuāl h chihuīna'makasītzi' chā'tin a'ctzuna'j ka'hua'cha tī quina'ka'ī'ni' ē chuntza'

ka'hua'cha nalītlahua tū jā tze, huā'mā' chi'xcu' jā tze. Xatze ixpīxchī'hua'ca'ca a'ktin ka'tla' chihuix ē ixmojōca nac mar jā pūlh mā'n ē najicsua'.

⁷ ¡Koxa tila tachi'xcu hūi't xalanī'n cā'quilhtamacuj ixpālacata jā tze tū hūi'lh! Pō'ktu hūi'lh tū nacāmāmakahuasī tachi'xcu hūi't. ¡Koxa titala xlaca'n tī tamāmakahuasī ā'makapitzīn ē tamātlahūi tū jā tze!

⁸ 'Chuntza' palh mimacan o mintujan nalītlahua'ya tū jā tze, xatze ixmacacā'yuju'ca' o ixtantucā'yuju'ca' ē jā catilītlahua' tū jā tze ixpālacata mimacan o mintujan. Ā'chulā' tze palh naka'lhī'ya' milatamat tū jā catilakspūtlī masqui macastuntu'lu' hūi'x; ē jā tze palh namacapinca'na' nac macscut pō'ktu quilhtamacuj.

⁹ Jā tze palh milakastapun nalaktzī'n catūhuālh ē ū'tza' nalītlahuacu'tuna' tū jā tze. Xatze ixmāxtu ē ixmaka' ē jā ixtlahua' tū jā tze ixpālacata milakastapun. Ā'chulā' tze palh naka'lhī'ya' milatamat tū jā catilakspūtlī masqui lakakentin hūi'x; ē jā tze palh namacapinca'na' nac macscut pō'ktu quilhtamacuj ixpālacata a'ktu' milakastapun —huanli Jesús.

Purecu' tū ixtza'nkānī't
Lc. 15:3-7

¹⁰ Jesús cāhuanipālh:

—Jā catilakmaka' jā tī chā'tin a'ctzuna'j ka'hua'cha. Iccāhuaniyān nac a'kapūn ixángelesca'n lacstīn pō'ktu quilhtamacuj tatāya na ixlacatīn quinTāta' xala' nac a'kapūn.

11 Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē icmilh iccāmakapūtāxtū tī jā ixtaka'lhī ixlātamātcā'n tū jā catilakspūtlī. Xlācā'n hua'chi purecu' tū xatza'nkān ixtahuanī't.

12 ¿Chī puhua'nā'tit? Palh chā'tin chi'xcu' cāka'lhī a'ktin ciento purecu' ē palh lakatin namakatzā'nkā, ¿tū natlahua? Nacāmāxtēka ā'makapitzīn noventa y nueve jā tahuā'yamā'nalh nac cā'seketni'. Na'a'n naputza purecu' tū makatzā'nkānī't.

13 A'cxni' namacla, ixlīcāna' ā'chulā' nalīpāxuhua ixpālacata huā'mā' purecu' tū maclalh ē jā ā'makapitzīn noventa y nueve tū jā tatza'nkālh.

14 MinTāta'ca'n xala' nac a'kapūn nā chuntza' jā lacasqui'n natza'nkā jā tī chā'tin a'ctzuna'j ka'hua'cha. Lacasqui'n nataka'lhī ixlātamātcā tū jā catilakspūtlī —huanli Jesús.

Jesús māsuyulh ixlacasqui'nca natalāmātza'nkēna'ni' lītā'timīn
Lc. 17:3

15 Jesús cāhuanipālh:

—Palh mintā'tin tlahuani'yān tū jā tze, catā'chihuīna' ixlīmān ē namāca'tzīnī'ya'. Palh xla' cuenta tlahua, chuntza' hui'x maktāyanī'ta' ē jātza' natlahuapala tū jā tze.

16 Palh mintā'tin jā cuenta tlahua a'cxni' tā'chihuīna'na', cacāmāta'satīni' ā'chā'tin o chā'tu' tī nacātā'lakpina' ē natakexmata tūchu ixpālacata lītā'chihuīna'na' mintā'tin.

17 Palh jāna'j cuenta tlahua, nacāhuani'ya' tī ta'a'ka'ī' a'cxni' natatakēstoka. Palh chuntza' jā cuenta tlahua, ixlacasqui'nca nalaktzī'na' hua'chi

chā'tin tī jā a'ka'ī'ni' Dios o hua'chi chā'tin mātā'jīni' tī a'kskāhuī'nin.

¹⁸ 'Ixlicana' tū iccāhuaniyān. Tū hui'xina'n jā namakxtekā'tit tū tlahuacan huā'tzā' nac cā'quilhtamacuj, nā chuntza' nahuancan nac a'kapūn. Tū hui'xina'n namakxtekā'tit natlahuacan huā'tzā' nac cā'quilhtamacuj, nā chuntza' nahuancan nac a'kapūn.

¹⁹ 'Nā iccāhuanipalayān palh chā'tu' hui'xina'n huā'tzā' nac ti'ya't ē lacxtim puhua'nā'tit tū nasqui'ni'yā'tit Dios a'cxni' na'orarliyā'tit, quinTāta'ca'n Dios xala' nac a'kapūn nacāmaxqui'yān tū squi'ni'yā'tit.

²⁰ Chuntza' a'ntza' jā natatakēstoka chā'tu' o kelhatu'tun quimpālacata, a'ntza' quit na'ictahui'la na ixlacpu'na'itātca'n —huanli Jesús.

²¹ Palaj tunca Pedro laktalacatzuna'jilh Jesús ē kelhasqui'nīlh:

—Māpa'ksīni', ¿chī maklā't na'icmātza'nkēna'ni' quintā'tin a'cxni' naquintlahuani' tū jā tze? ¿Ē maktojon na'icmātza'nkēna'ni'?

²² Jesús kelhtīlh:

—Quit jā icuaniyān xmān maktojon; quit icuaniyān ā'maklhūhua' maktojon namātza'nkēna'ni'ya'.

Jesús cāhuanilh tū līca'tzīni'can chā'tin scujni' tī jā mātza'nkēna'ni'lh ā'chā'tin

²³ Jesús cāhuanipālh:

—Chuntza' chī Dios nalīmāpa'ksīni'n tzē nalīmālakchā'nī hua'chi chā'tin rey tī cāmātā'jīlh ī'scujnu'nī'n.

²⁴ Ixtzucumā'lhcus a'cxni' līmini'ca chā'tin tī ixmaklāclē'n lhūhua' tumīn.

25 Ī'scujni' jā ixka'lhī tū nalīxoko, ē ū'tza' rey līmāpa'ksīlh cacāstā'maxquī'ca ā'chā'tin ixtēcu'tasācua'. Ē ā'nā cāstā'maxquī'lh ixpuscāt ē ixlacstīn ē ixlīpō'ktu tū ixka'lhī. Chuntza' tzē nalīxoko tū ixlaclē'n.

26 Palaj tunca Ī'scujni' tatzokostani'lh ixpatrón ē squi'ni'lh: “Caquilakalhu'ma'nti, quimpatrón, ē na'icxokonu'ni'kō'yān.”

27 Ixpatrón lakalhu'manli ē mātza'nkēna'ni'lh tū ixlaclē'n ē makxtekli ca'a'lh.

28 'Xmān taxtulh tzamā' tasācua' ē tā'lāpāxtokli ā'chā'tin ixtā'tasācua' tī ixmaklaclē'n xmān macsti'na'j tumīn. Tzuculh pixpi'ta ē huanilh: “¡Caquixokonu'ni' tū quilaclī'pini'ya'!”

29 Palaj tunca tī ixtā'tasācua' tatzokostani'lh ē squi'ni'lh: “Caquilakalhu'ma'nti ē na'icxokonu'ni'kō'yān.”

30 Ā'chā'tin jā lacasqui'nli ē mālacapū'lh ē māmānūnīni'lh nac pūlāchī'n hasta naxokokō' tū laclē'n.

31 Ā'makapitzīn scujnu'nī'n talīmāmakchuyīlh chī tlhualh ixtā'tasācua'ca'n. Ta'a'lh tamāca'tzīnīkō'ixpatronca'n chī a'kspulalh.

32 Palaj tunca ixpatronca'n māta'satīnīni'lh ix-tasācua' ē huanilh: “¡Hui'x quiclhaktzī'na' tasācua'! Quit icmātza'nkēna'ni'kō'n ixlīpō'ktu tzamā' min-cuenta ixpālacata quisqui'ni'.

33 Nā hui'x ixlakalhu'ma'nti mintā'tasācua' chuntza' chī quit iclakalhu'mani'.”

34 Laktza' sītzi'lh ixpatrón ē māpa'ksīni'lh namakapātīnīncan nac pūlāchī'n hasta a'cxni' nax-okokō' ixlīpō'ktu tū ixmaklaclē'n.

35 Jesús ā'xmān huanli:

—Nā chuntza' nacātlahuani'yān quinTāta' xala' nac a'kapūn palh hui'xina'n jā cāmātza'nkēna'ni'yā'tit mintā'tinca'n cā'tapāxuhuān.

19

Jesús māsu'yulh ixpālacata tī makxtekan puscāt
Mr. 10:1-12; Lc. 16:18

¹ A'cxni' Jesús chihuīna'nkō'lh, taxtulh nac Galilea ē a'lh nac ti'ya't jā huanican Judea. Ū'tza' tū hui'lacha' ixtuntacut nac xcān Jordán, a'ntza' na ixquiltūn jā tā'cxtuyachi' chi'chini'.

² Līlhūhua' tastālani'lh ē xla' cāmātzeyīlh ixlīpō'ktuca'n a'ntza'.

³ Palaj tunca makapitzīn fariseos talaktalacatzuna'jīlh Jesús. Ixtalīlaktzī'ncu'tun ē ū'tza' talīkelhasqui'nīlh:

—¿Ē tzē makxtekan quimpuscātca'n ē xapacan ixtacuhuīni'ca'n ixpālacata catūxcuhuālh?

⁴ Jesús cākelhtīlh:

—¿Ē jā kelhtahua'kanī'ta'ntit na ixtachihuīn Dios? Chuntza' huan: “Dios cātlahualh chi'xcu' ē puscāt.” Chuntza' tlahualh a'cxni' tzuculh tzamā' cā'quiltamacuj.

⁵ Nā huan: “Ū'tza' nacālīmakxteka ixtāta' ē ixtzī' chā'tin chi'xcu' ē natā'talacxtimī ixpuscāt. Ix-chā'tu'ca'n hua'chi xmān chā'tin natalītaxtu.”

⁶ Chuntza' jātza' chā'tu' xla'ca'n; xmān chā'tin. Chuntza' jā minī'ni' chi'xcu'huī'n nalāmāmakxtekē tū Dios cātlahualh tzaj chā'tin.

⁷ Palaj tunca takelhasqui'nīlh:

—¿Tū ixpālacata māpa'ksīlh Moisés catzo'kca ca'psnap ē chuntza' tzē namakxtekāuj quimpuscātca'n?

⁸ Jesús cāhuanilh:

—Chuntza' tlhualh Moisés ixpālacata jā tze mintalacapāstacni'ca'n. Jā chuntza' ixuanī't a'cxni' tzuculh cā'quiltamacuj.

⁹ Quit iccāhuaniyān palh chā'tin chi'xcu' namakxteka ixpuscāt tī jā ka'lhī ixtā'lapāxquī'n, ē palh natā'tamakaxtoka ā'chā'tin puscāt, huā'mā' chi'xcu' ka'lhī ixtā'lapāxquī'n. Tī natā'tamakaxtoka chā'tin puscāt tī makxtekanī't, nā xla' ka'lhī ixtā'lapāxquī'n.

¹⁰ Palaj tunca ī'scujnu'nī'n tahuanih:

—Palh jicslihua' makxtekan, jā quincāminī'ni'yān natamakaxtokāuj.

¹¹ Jesús cākelhtilh:

—Ixlīpō'ktuca'n jāla catitakexmatli huā'mā'. Xmān takexmata xlaca'n tī Dios nacāmāsu'yuni'.

¹² Tī jā tamakaxtoka ca'tzī tū ixpālacata jā catilitamakaxtokli. Huī'lh tī ixtamī'ni'ca'n jā catitata-makaxtokli. Tū cātlahuani'ca ixmacni'ca'n, ū'tza' jā catitatakaxtokli ā'makapitzīn, ē ā'makapitzīn tatā'scujcu'tun Dios ē ū'tza' jā catitalitamakaxtokli. Tī tzē nakexmata huā'mā', cakexmatli.

Jesús cāsicua'lanātlhualh lacstīn

Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17

¹³ Palaj tunca cālīmini'ca Jesús makapitzīn lacstīn nacā'a'cpūhui'lī ixmacan ē natlahua oración. Scujnu'nī'n tatzuculh talacaquilhni tī ixtalīmin.

¹⁴ Jesús huanli:

—Cacāmakxtektit caquintalakmilh lacstīn ē jā cacāmāmakchuyī'tit. Tī natā'tapa'ksī Dios jā māpa'ksīni'nkō', xlaca'n tī naquintalīpāhuan chuntza' chī tzamā' lacstīn.

15 Jesús cā'a'cpūhui'līlh ixmacan lacstīn ē ā'līstān a'lh ā'lacatin.

Chā'tin chi'xcu' tī rico tā'chihuīna'lh Jesús

Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30

16 Chā'tin chi'xcu' laka'lh Jesús ē kelhasqui'nīlh:
—Hui'x tzeya Mākelhtahua'kē'ni'. ¿Tūchu xa'ictlahualh tū tze ē ū'tza' na'iclika'lhī quilatamat tū jā catilakspuṭli?

17 Jesús huanilh:

—¿Tū ixpālacata quihuani'ya' tze quit? Xmān chā'tin tī xatze ē ū'tza' Dios. Palh ka'lhīcu'tuna' milatamat tū jā catilakspuṭli, nacākexpa'tni'ya' ixlīmāpa'ksīn Dios.

18 Chi'xcu' kelhasqui'nīlh:

—¿Tuchūyā līmāpa'ksīn?

Jesús kelhtīlh:

—Jā timaknī'ni'na'; jā tika'lhī'ya' mintā'lāpāxquī'n; jā tika'lhāna'na'; jā tilīchihuīna'na' ā'chā'tin tū jā ixlīcāna';

19 cacālakachi'xcuhui' mintāta' ē mintzī'; ē cacāpāxquī' ā'makapitzīn chuntza' chī pāxquī'ca'na' minā'cstu.

20 Chi'xcu' kelhtīni'lh:

—Pō'ktu tzamā' icmākentaxtūkō'nī'ttza' hasta quiliska'ta'. ¿Tūchu quispuṭni'cus?

21 Jesús huanilh:

—Palh tze huancu'tuna', caquīstā'kō'j ixlīpō'ktu tū ka'lhī'ya' ē nacāmāpitzini'ya' tumīn xcamanīnī'n ē chuntza' naka'lhī'ya' chī rico nalīhua'na' nac a'kapūn. Ā'līstān naquīntā'pina'.

22 A'cxni' chi'xcu' kexmatli huā'mā' tachihuīn, līlīpuhuanli ē a'lh ixpālacata rico ixuanī't.

23 Palaj tunca Jesús cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

—Ixlicāna' tū iccāhuaniyān. Jicslīhua' natatā'tapa'ksī Dios xluca'n tī lacricujnu'.

24 Iccāhuanipalayān jicslīhua' nalīpātlekecu'tun lakatin camello na ixtani' līxtokon. Ā'līhua'ca' jicslīhua' natanū chā'tin rico jā māpa'ksīni'nkō' Dios.

25 A'cxni' takexmatli huā'mā' tachihuīn, ī'scujnu'nī'n talī'a'cnīlh ē talākelhasqui'nīlh ixlī'ū'tununca'n:

—¿Tīchu tzē na'a'kapūtaxtu?

26 Jesús cālakalaktzī'lh ē cākelhtīlh:

—Chi'xcu'huī'n jāla tū catitatlualh tū lī'a'kapūtaxtucan; xmān Dios tzē nacāmakapūtaxtū.

27 Palaj tunca Pedro huanilh:

—Māpa'ksīni', quina'n ica'kxtekui'līkō'uj ixlīpō'ktu tū xa'icka'lhīyāuj ē iccāstālani'mā'n. ¿Tūchu na'icka'lhīyāuj?

28 Jesús cākelhtīlh:

—Ixlicāna' tū iccāhuaniyān. Namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' xasāsti' nahuan cā'quilhtamacuj ē a'cxni' quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n na'ictahui'la jā māpa'ksīni'ncan. Quit na'icmāpa'ksīni'n ē hui'xina'n tī quilāstālani'nī'taujtza' nā naquilātā'māpa'ksīni'nāuj. Chā'tunu' natahui'layā'tit jā namāpa'ksīni'nā'tit. Nacātaputzāna'ni'yān xalani'n kelhacāujtu' tribu tī israelitas.

29 Ixlīpō'ktuca'n tī ta'a'kxtekui'līlh ixchicca'n o ixtā'timīnca'n o ixtāta'ca'n o ixtzī'ca'n o ixpuscātca'n o ixcamana'ca'n o ixti'ya'tca'n, ē palh ta'a'kxtekui'līlh quilīpālacata, ā'līhua'ca'lh nataka'lhī. Catūxcu'huālh tū ta'a'kxtekui'līlh quilīpālacata, ā'chulā' nataka'lhī. Hua'chi a'ktin

ciento ixlacata ā'chulā' nataka'lhī ē nataka'lhī xasāsti' ixlamatatca'n tū jā catilakspuṭli.

³⁰ Lhūhua' a'nan tī cālakachi'xcuhuī'can huā'tzā'; a'ntza' jā Dios māpa'ksīni'nkō', jā caticālakachi'xcuhuī'ca. Lhūhua' a'nan tī jā cālakachi'xcuhuī'can huā'tzā'; a'ntza' jā Dios māpa'ksīni'nkō', nacālakachi'xcuhuī'can —huanli Jesús.

20

Jesús māsu'yulh ixpālacata maksucujnī'n

¹ Jesús cāhuanipālh:

—Chī Dios līmāpa'ksīni'n tzē nalīmālakchā'nīcan hua'chi chā'tin ixtēcu' pū'uva. Cā'cuhuīni' taxtulh cāputza tasācua'n tī natapu'xa uvas.

² Cāhuanilh natatlaja ixquilhtamacujca'n ē cāmacā'lh natascuja na ixpū'uva.

³ Ā'līstān taxtupālh hua'chi makna'jāstza' quilhtamacuj. Cālaktzī'lh ā'makapitzīn nac lītamāuj tī jā ixtamaclanī't ixtascujūtca'n.

⁴ Cāhuanilh: “Nā capintit nascujā'tit na quimpū'uva ē na'iccāxokoyān chuntza' chī tlajayā'tit.” Xlaca'n ta'a'lh.

⁵ Taxtupālh hua'chi tastu'nūt ē nā hua'chi maktu'tun kōtanū huampala ē cāmacā'lh tasācua'n nac pū'uva natascuja.

⁶ Chī makquitzis kōtanū a'mpālh nac lītamāuj ē cāmaclalh ā'makapitzīn tī jā ixtascujmā'nalh. Cāhuanilh: “¿Tū ixpālacata xmān tāya'yā'tit pō'ktu quilhtamacuj ē jā scujpā'na'ntit?”

⁷ Takelhtīni'lh: “Jā icka'lhīyāuj quimpatronca'n.” Palaj tunca cāhuanilh: “Capintit nā hui'xina'n ē

nascujā'tit na quimpū'uva ē quit na'iccāxokoyān chuntza' chī tlajacan.”

⁸ A'cxni' tā'cnūlh chi'chini', ixtēcu' huanilh xapuxcu' tasācua'n: “Cacāmāta'satīnīni' tasācua'n ē cacāxoko'. Pūla nacāxoko'ya' tī ā'xmān tatanūlh ē ā'līstān nacāxoko'ya' tī pūla tatanūlh.”

⁹ Palaj tunca tatakextimīlh xlaca'n tī tatzuculh tascuja hua'chi makquitzis ē tatlajalh ixquilhtamacujca'n.

¹⁰ Ā'līstān a'cxni' tatakextimīlh xlaca'n tī tatzuculh tascuja tzi'saj, tapuhuanli palh ā'chulā' ixtatlajca'n. Xmān tatlajalh ixquilhtamacujca'n.

¹¹ Ē a'cxni' tamaktīni'lh ixtumīnca'n, tatzuculh ta'a'ksa'n ixpatronca'n

¹² ē tahuanli: “Tzamā' kōtanūtza' tamilh; xmān tascujli a'ktin hora. Lacxtim cāxokoca chī quina'n icscujui pō'ktu quilhtamacuj nac chi'chini'.”

¹³ Patrón kelhtīlh chā'tin xlaca'n ē huanilh: “Quinamigo, quit jā ictlahuani'n tū jā tze. ¿Ē jā icuanin palh natlajaya' minquilhtamacuj?”

¹⁴ Calī'pi mintumīn ē capit. Quit icxokocu'tun huā'mā' chi'xcu' tī chū'cus scujli chu lacxtim chī icxokoyān hui'x.

¹⁵ ¿Ē jā quila' tumīn? Tzē na'icxoko chuntza' chī quintapāxuhuān. ¿Ē hui'x sītzī'ya' ixpālacata quit jā tampi'lh?”

¹⁶ Chuntza' tī ā'xmān ixtahuanī't, xlaca'n xapūla natahuan. Tī xapūla ixtahuanī't, xlaca'n ā'xmān natahuan —huanli Jesús.

*Ā'maktin Jesús māca'tzīnīni'lh chī nanī
Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34*

17 A'cxni' Jesús ixtā'cxtunu'mā'lh nac Jerusalén, cālē'lh ī'scujnu'nī'n lacatzuna'j ē ixlīmānca'n cāhuanilh:

18 —Ca'tzīyā'tit a'mā'nauj nac Jerusalén. A'ntza' quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n naquintamacamāstā' na ixmacanca'n xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. Xlaca'n natahuan caquimaknīca.

19 Nā xlaca'n naquintamacamaxquī' makatiyātīn. Naquintalakapala, ē naquintakēsnoke ē naquintaxtokohua'ca'. Ixli'a'ktu'tun quilhtamacuj na'iclacastālancuana'n na ixlacpu'na'i'tātca'n nīnī'n —huanli Jesús.

Tū squi'nli ixtzī'ca'n Jacobo ē Juan

Mr. 10:35-45

20 Palaj tunca laktalacatzuna'jilh Jesús ixtzī'ca'n Jacobo ē Juan, ixka'hua'chan Zebedeo. Puscāt cālīmilh ixcamana' na ixlacatīn Jesús ē tatzokostani'lh ē squi'nli a'ktin talakalhu'mān.

21 Jesús kelhasqui'nīlh:

—¿Tūchu lacasqui'na'?

Puscāt huanilh:

—Camāpa'ksi' tzamā' chā'tu' quincamana' natapāxtūtahui'layān jā namāpa'ksī'ni'nkōyā', chā'tin na mimpekxtūcāna'j ē ā'chā'tin na mimpekxtūxui.

22 Jesús cākelhtīlh:

—Hui'xina'n jā ca'tzīyā'tit tū quilāsqui'ni'mā'nauj. ¿Ē tzē natāyani'yā'tit palh napātīni'nā'tit chī quit na'icpātīni'n? Hua'chi chuntza' chī tzē napūko'tnunā'tit quinvaso.

Xlaca'n tahuanli:

—Tzē na'ictāyani'yāuj.

23 Jesús cāhuanilh:

—Masqui napātīni'nā'tit chuntza' chī quit, ū'tza' naquilāpāxtūtahui'layāuj, quit jāla icmāpa'ksīni'n. Xmān quinTāta' ca'tzī tīchu naquimpāxtūtahui'la. Huā'mā' pūtahuī'lh cāxui'līca xmān ixpālacataca'n tī Dios cālacsali.

24 A'cxni' kelhacāuj scujnu'nī'n taca'tzīlh tū kelhasqui'nīca Jesús, xlaca'n talisītzī'ni'lh chā'tu' lītā'timīn ixpālacata pūtahuī'lh.

25 Jesús cāta'sani'lh ixlīpō'ktuca'n ē cāhuanilh:

—Hui'xina'n ca'tzīyā'tit chī ixtāyatca'n tī tamāpa'ksīnī'n nac cā'ti'ya'tna'. Palha' tamāpa'ksīni'n. Nā huī'lh tī cāmāpa'ksī xlaca'n.

26 Jā chuntza' catilalh na milacpu'na'i'tātca'n. Catīxcuhuālh tī ka'tla' huancu'tun na milacpu'na'i'tātca'n, ixlacasqui'nca xla' nala chī ixlacscujnī'ca'n ā'makapitzīn.

27 Catīxcuhuālh tī xapuxcu' huancu'tun na milacpu'na'i'tātca'n, ixlacasqui'nca xla' nalītaxtu hua'chi ixtasācua'ca'n ā'makapitzīn.

28 Ē nacāmaktāya ā'makapitzīn chuntza' chī quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n. Quit jā icmilh hua'chi xatēcu'; quit icmilh na'icscuja ē na'iccāmaktāya ā'makapitzīn. Na'icmacamāstā' quilatamat ē na'iccāmakapūtaxtū līlhūhua' —huanlī Jesús.

Jesús cāmālacahuānīlh chā'tu' lakatzī'nī'n

Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43

29 Jesús ē ī'scujnu'nī'n ixtataxtumā'nalh nac Jericó. Lhūhua' tachi'xcuhuī't ixtastālani'mā'nalh.

30 Ixtahui'lāna'lh lacatzuna'j nac tej chā'tu' lakatzī'nī'n. A'cxni' takexmatli ixtētāxtumā'lh Jesús, xlaca'n tatzuculh tata'sa ē tahuanli:

—Māpa'ksīni', hui'x ī'xū'nātā'nat David tī xa'icka'lhīmā'nauj. ¡Caquilālakalhu'manui!

³¹ Tachi'xcuhuī't talacaquilhnīlh ē tahuanihl cataquilhca'cslalh. Xlaca'n ā'chulā' tata'salh ē tahuampālh:

—Māpa'ksīni', hui'x ī'xū'nātā'nat David tī xa'icka'lhīmā'nauj. ¡Caquilālakalhu'manui!

³² Palaj tunca Jesús tāyalh ē cāmāta'satīnīni'lh lakatzī'nī'n ē cākelhasqui'nīlh:

¿Tūchu lacasqui'nā'tit na'iccātlahuani'yān?

³³ Xlaca'n takelhtīni'lh:

—Māpa'ksīni', iclacahuāna'ncu'tunāuj.

³⁴ Palaj tunca Jesús cālakalhu'manli ē cāxa'mani'lh ixlakastapunca'n. Palaj tunca lakatzī'nī'n talacahuāna'lh ē tastālani'lh Jesús.

21

Jesús tanūlh nac Jerusalén

Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19

¹ A'cxni' ixtatalacatzuna'jīmā'nalhtza' nac Jerusalén, tachā'lh nac cā'lacchicni' jā ixuanican Betfagé. A'ntza' ixlacatzuna'j sipej jā huanican Olivos. Jesús cāmāpūlīlh chā'tu' ī'scujnu'nī'n

² ē cāhuanilh:

—Capintit nac cā'lacchicni' tū tasu'yu na milaclhtza'jca'n. A'ntza' nalaktzī'nā'tit a'ktin burro xatzī' tū chī'yāhuacanī't ē nā yālh ī'ska'ta'. Cacāxcuttit ē caquilālīmini'uj huā'tzā'.

³ Palh catīhuālh nacākelhasqui'nīyān: “¿Tū ixpālacata cāxcutpā'na'ntit?”, nahuaniyā'tit: “Māpa'ksīni' nacāmaclacasqui'n.” Chuntza' nacāmakxteknī'yān.

4 Chuntza' a'kspulalh namākentaxtū ixtachihuīn a'kchihuīna' jā tzo'kcanī't chuntza':

5 Cacāhua'ni' xalanī'n nac cā'lacchicni' jā huanican Sión:

“Calaktzī'ntit. Mimā'lh mimPuxcu'ca'n.

Xla' jā ka'tla' makca'tzī.

Kēhuī'lh burro mimā'lh.

Kēhuī'lh xaska'ta' animalh tū mācu'quī'can.”

6 Palaj tunca scujnu'nī'n ta'a'lh ē tatlahualh tū Jesús cālīmāpa'ksīlh.

7 Talīmini'lh xatzī' burro ē ī'ska'ta' ē talikētlapalh ixlu'xu'ca'n ē Jesús kētahuī'lh.

8 Lhūhua' tachi'xcuhuī't ixa'nan. Xlaca'n tamāpī'lh ixlu'xu'ca'n nac tej. Makapitzīn tacā'lh xalacstīn ixpeken qui'hui' ē tayalh tamāpī'lh nac tej.

9 Tī ixtapūlatēlha ē tī ixtastālatēlha tatzuculh tata'sa ē tahuanli:

—¡Camakapāxuīca ixtā'nat rey David tī ixka'lhīmā'nauj! ¡Dios casicua'lanātlahualh tī līmimā'lh ixlīmāpa'ksīn Māpa'ksīni' quinDiosca'n! ¡Calakachi'xcuhuī'ca Dios!

10 A'cxni' Jesús tanūlh nac Jerusalén, ixlīpō'ktuca'n tī ixtahui'lāna'ncha' tata-makchuyīkō'lh ē takelhasqui'nīni'lh:

—¿Tīchu huā'mā'?

11 Tachi'xcuhuī't cākelhtīlh:

—Huā'mā' ū'tza' a'kchihuīna' Jesús tī xala' nac Nazaret nac estado Galilea.

Jesús cātamacxtukō'lh tū jā tze na ixpūchakān xaka'tla' nac templo

Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22

12 Ā'līstān Jesús a'lh xaka'tla' nac templo ē tanūlh ē cātantlakaxtukō'lh ixlīpō'ktuca'n tī ixtastā'namā'nalh ē tī ixtatamāhuana'mā'nalh na ixtanquilhīn templo. Cāmakpūspi'tni'kō'lh ixmesaca'n tī ixtapakxtumā'nalh ixtumīnca'n tachi'xcuui't. Nā cāmakpūspi'tni'lh ixpūtahuī'lhca'n tī ixtastā'mā'nalh pālumax.

13 Cāhuanilh:

—Tatzō'kni' na ixtachihuīn Dios: “Quinchic namāpācuhiican Chic jā Tlahuacan Oración.” Chī tlahuapā'na'ntit, līmaxtunī'ta'ntit hua'chi ixpūtatze'kni'ca'n ka'lhāna'nī'n.

14 A'ntza' nac templo talaktalacatzuna'jīlh Jesús makapitzīn lakatzī'nī'n ē lū'ntū'nunī'n. Xla' cāmātzeyīlh.

15 Xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn a'cxni' talaktzī'lh lī'a'cnīn tū Jesús cātlahualh, xlaca'n tasītzī'lh. Nā talīsītzī'lh chī lacstīn na ixpūchakān templo tata'salh ē tahuanli: “¡Camakapāxuīca ī'xū'nātā'nat rey David tī ixka'lhīmā'nauj!”

16 Xlaca'n tahuanilh Jesús:

—¿Tū ixpālacata jā cālacaquilhni'ya' tzamā' lacstīn? ¿Ē jā kexpa'ta' tū tahuanimā'nān?

Jesús cākelhtīlh:

—Jē, ickexmata. ¿Ē hui'xina'n jā kelhtahua'kanī'ta'ntit na ixtachihuīn Dios ixpālacata huā'mā'? Chuntza' tatzō'kni': Hui'x cāmāsu'yuni'nī'ta' lacstīn ē tī tatzī'quī'cus chī tzej natamakapāxuīyān.

17 Palaj tunca Jesús cā'a'kxtekui'līlh ē taxtulh nac cā'lacchicni' ē a'lh nac Betania jā tachokolh tzamā'tzī'sa.

Jesús lacaquilhnīlh xaqui'hui' higo

Mr. 11:12-14, 20-26

¹⁸ Ixlilakalī a'cxni' quītaspi'tpālh nac Jerusalén, Jesús ixtzi'ncsa.

¹⁹ Laktzī'lh a'katin xaqui'hui' higo na ixpaxtūn tej ē talacatzuna'jīlh nac qui'hui'. Qui'hui' jā ixka'lhī ixtahua'ca't; xmān ixka'lhī xapa'lhma'. Palaj tunca Jesús huanilh xaqui'hui' higo:

—jātza' ā'maktin catitahua'ca'!

Xamaktin scācli xaqui'hui' higo.

²⁰ A'cxni' ī'scujnu'nī'n talaktzī'lh huā'mā', talī'a'cnīlh ē takelhasqui'nīlh Jesús:

—¿Tū ixpālacata palaj scācli qui'hui'?

²¹ Jesús cākelhtīlh:

—Ixlicāna' tū iccāhuaniyān. Palh tzej na'a'ka'ī'yā'tit ē palh jā napuhua'nā'tit Dios jāla natlahua, nā tzē natlahua'yā'tit lacxtim chī ictlahuani'lh quit qui'hui'. Nā tzē nahuaniyā'tit huā'huī'lh sipej: “Catapānu' huā'tzā' ē catojo' nac xcān”; ē nā chuntza' nala.

²² Ixlīpō'ktu tū nasqui'ni'yā'tit a'cxni' orarlīni'yā'tit Dios, ixlīpō'ktu namaktīni'nā'tit, xmān calīpāhua'ntit Dios.

Ixlīmāpa'ksīn Jesús

Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8

²³ Palaj tunca Jesús tanūlh xaka'tla' nac templo. Līhuan ixmāsu'yumā'lh, talaktalacatzuna'jīlh xanapuxcu'nu' pālejni' ē xanapuxcu'nu' israelitas. Xlaca'n takelhasqui'nīlh:

—¿Tīchu ixlīmāpa'ksīn cālītlahua'pā't tzamā'? ¿Tī maxquī'n līmāpa'ksīn?

²⁴ Jesús cākelhtīlh:

—Nā quit na'iccākelhasqui'nīyān catūhuālh. Palh naquilākelhtīyāuj, nā quit na'iccāhuanīyān tīchu ixlīmāpa'ksīn iccālītlahuamā'lh tzamā'.

²⁵ ¿Tīchu ixlīmāpa'ksīn ixlīmā'kpaxīni'n Juan? ¿Ixlīmāpa'ksīn Dios o ixlīmāpa'ksīnca'n chi'xcuui'n? Caquilākelhtīuj.

Xlaca'n tatzuculh talālītā'chihuīna'n ixlīmānca'n ē talāhuanilh:

—¿Chī nahuanīyāuj? Palh nahuanīyāuj ixlīmāpa'ksīn Dios, naquincākelhasqui'nīyān: “¿Tū ixpālacata jā a'ka'ī'nī'ta'ntit?”

²⁶ Jāla nahuanīyāuj ixlīmāpa'ksīnca'n chi'xcuui'n. Cājicua'ni'yāuj tachi'xcuui't. Ixlīpō'ktuca'n ta'a'ka'ī' Juan ixlīcāna' ixa'kchihuīna' Dios ixuanī't.

²⁷ Ū'tza' talīkelhtīlh Jesús:

—Jā icca'tzīyāuj tīchu ixlīmāpa'ksīn.

Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—Nā chuntza' quit jā icticāhuanin tīchu ixlīmāpa'ksīn iccālītlahuamā'lh huā'mā'.

Jesús māsu'yulh ixpālacata chā'tu' ka'hua'chan

²⁸ Jesús cāhuanilh:

—¿Tū puhua'nā'tit? Ixū'lh chā'tin chi'xcu' ē ixka'lhī chā'tu' ixka'hua'chan. Huanilh xapuxcu': “Quinka'hua'cha, capit scu'ja' na quimpū'uva chuhua'j.”

²⁹ Ixka'hua'cha kelhtīlh: “Jā ica'ncu'tun.” Ā'līstān līlīpuhuanli chī ixkelhtīnī't ixtāta' ē a'lh scuja.

³⁰ Ā'līstān xatāta' laka'lh xastancu ixka'hua'cha ē chuntza' huanipālh. Huā'mā' kelhtīlh: “Tze, tāta', na'ica'n”, ē jā a'lh.

³¹ ¿Chī puhua'nā'tit hui'xina'n? ¿Tichūyā ka'hua'cha tlhualh ixtalacasqui'nīn ixtāta'?

Xlaca'n tahuani:

—Tī pūla chihuīna'nli.

Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—Quit iccāhuaniyān huā'mā'. Mātā'jīni'nī'n ē puscan xalanī'n nac cā'tejen, xlaca'n pūla natatanū jā Dios māpa'ksīni'nkō' ē jā hui'xina'n.

³² Juan Mā'kpaxīni' milh ē cāmāsu'yuni'n chī ixlacasqui'nca nalatā'kchokoyā'tit ē hui'xina'n jā a'ka'ī'nī'ta'ntit. Mātā'jīni'nī'n ē puscan xalanī'n nac cā'tejen ta'a'ka'ī'nī't. Masqui laktzī'nī'ta'ntit chī ta'a'ka'ī'lh xlaca'n, hui'xina'n jā lakpalīnī'ta'ntit mintalacapāstacni'ca'n ē jā a'ka'ī'nī'ta'ntit —huanli Jesús.

Xalacca'tzāna makscujni'

Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19

³³ Jesús cāhuanilh:

—Cakexpa'ttit tzamā' ā'a'ktin tū līca'tzīni'can. Ixui'lh chā'tin ixtēcu' ka'tla' ti'ya't ē cācha'nli mayāc tū māsā' uvas na ixti'ya't. Līculālhui'līlh chihuix ixti'ya't ē cāxtlahualh ixpūlakchi'tcan uvas ē yāhualh a'ktin torre tū napūmaktaka'lha ixpū'uva.

'Ā'līstān cāmāsācua'nīlh ti'ya't tasācua'n natascuja i'tātna'. Xla' a'lh latā'kchoko makat.

³⁴ A'cxni' chilhtza' ixpūlanan uvas, cāmacā'lh ā'makapitzīn ixlacscujnu'nī'n na ixpū'uva. Ta'a'lh tasqui'nī' tasācua'n catamaxqui'lh tū tamakalanī't tū ixla' ixtēcu' ti'ya't.

³⁵ Cāchi'paca ē tucsca chā'tin ē maknīca chā'tin ē ā'chā'tin līcucta'laca chihuix.

³⁶ Ixtēcu' ti'ya't cāmacā'mpālh ā'makapitzīn ixlacscujnu'nī'n ē ā'chulā' lhūhua' cāmacā'lh. Chu lacx-tim chī cātlahuaca.

37 'Ā'xmān macā'lh ixka'hua'cha. Puhuanli: “Natalakachi'xcuhuī' quinka'hua'cha.”

38 A'cxni' chā'lh nac pū'uva ka'hua'cha, tasācua'n talāhuanilh ixlīmānca'n: “Ū'tza' tī ixla' nahuankō' tū ka'lhī ixtāta'. Camaknīuj ē chuntza' quilaca'n nahuan pū'uva.”

39 Chuntza' chi'paca ē māxtuca nac pū'uva ē maknīca.

40 Jesús cākelhasqui'nīlh:

—A'cxni' na'a'nācha' ixtēcu' ti'ya't, ¿tū nacātlahuani' tzamā' tī ixcāmāsācua'nīcanī't? ¿Chī puhua'nā'tit?

41 Tahuanihlh:

—Ixlicāna' nacāmālakspūtūkō' tzamā' tī jā tzeya tasācua'n. Nacāmāsācua'nī pū'uva ā'makapitzīn xtum tasācua'n. Xlaca'n a'cxni' natapu'xa uva, natamaxquī' tū ixla' nahuan ixtēcu'.

42 Palaj tunca Jesús cāhuanihlh:

—¿Ē jā maktin likelhtahua'kanī'ta'ntit na ixtachi-huīn Dios ixpālacata ī'Ska'ta'? Xla' hua'chi chihuix tū lītzo'kcanī't ē chuntza' huan:

Tapācna'nī'n talakmaka'lh chihuix ē tzamā' chihuix tū ā'chulā' ixlacasqui'nca.

Chuntza' tlhualh Māpa'ksīni' ē quina'n iclī'a'cnīyāuj.

43 Chuntza' iccāhuaniyān tū Dios ixcāmaxquī'cu'tunān, ū'tza' nacāmaxquī'can ā'makapitzīn tī natatlahua ixtalacasqui'nīn Dios.

44 Tī jā tzej takexmata quintachihuīn, xlaca'n chuntza' chī tī talī'a'kchekxlal chihuix ē chuntza' tatakāhuī'lh. Tī jā ta'a'ka'ī' quintachihuīn, xlaca'n chuntza' chī tī cā'a'klhta'lal ka'tla' chihuix ē cālakka'nkxli ē tanīlh —huanli Jesús.

⁴⁵ A'cxni' xanapuxcu'nu' pālejni' ē fariseos takexmatli tū līmāsu'yulh Jesús, taca'tzīlh Jesús ixcālīchihuīna'mā'lh xlaca'n.

⁴⁶ Chuntza' masqui titachi'pacu'tunli Jesús, tajicua'ni'lh tachi'xcuhuī't. Tzamā' tachi'xcuhuī't tapuhuanli Jesús ixa'kchihuīna' Dios ixuanī't.

22

Tū līca'tzīni'can chī natamakaxtokcan

¹ Jesús tzucupālh cātā'chihuīna'n tū līca'tzīni'can ē cāhuanilh:

² —A'cxni' Dios nacāmāpa'ksīni'nkō', ū'tza' nala hua'chi a'cxni' chā'tin rey tlahualh cā'tani' a'cxni' tamakaxtokli ixka'hua'cha.

³ Cāmacā'lh ī'scujnu'nī'n ē ta'a'lh cāmāta'satīnīni'lh tī ixcā'invitarlīcanī't; xlaca'n jā ixtamincu'tun.

⁴ Cāmacā'mpālh ā'makapitzīn scujnu'nī'n ē cāhuanilh: “Cacāhua'ni'tit tī iccā'invitarlīnī't tacāxni'jtza' huī'lh līhua'. Iccāmaknīlhtza' huācax ē xako'ntin xaska'ta' huācax ē iccāxui'līkō'lhtza' natamakaxtokcan. Catamilh quinamigos.”

⁵ Tī ixcā'invitarlīcanī't jā cuenta tatlahualh. Chā'tin a'lh na ixcā'tacuxtu ē ā'chā'tin a'lh stā'nan.

⁶ Ā'makapitzīn tachi'palh ī'scujnu'nī'n rey. Tatusli ē tamaknīlh.

⁷ Palaj tunca sītzi'lh rey ē cāmacā'lh soldados nacāmaknī maknīni'nī'n ē mālhcuyunīni'lh ixcā'lacchicni'ca'n.

⁸ Palaj tunca cāhuanilh ixtasācua'n: “Ixlīpō'ktu tzejtza' huī'lh natamakaxtoka quinka'hua'cha; tasu'yu xlaca'n tī iccā'invitarlīnī't jā lactze ē jā minī'ni' iccā'invitarlīnī't.

9 Capintit chuhua'j nac cā'tejen ē cacā'invitarlītīt ixlīpō'ktuca'n tī natā'lāpāxtokā'tit. Catamilh nac cā'tani'; natamakaxtoka quinka'hua'cha.”

10 Scujnu'nī'n tataxtulh ē ta'a'lh nac cā'tejen. Ixlīpō'ktuca'n tī tatā'lāpāxtokli tatakēstokli ē tī tze ē tī jā tze. Chuntza' lītatzumalh chic.

11 'Palaj tunca tanūlh rey ē cālaktzī'lh tī tamilh. Laktzī'lh chā'tin chi'xcu' tī huī'lh ē jā ixlhakā'na'nī't chī minī'ni' jā tamakaxtokmā'ca.

12 Huanilh: “Quinamigo, ¿tū ixpālacata tanū'ni'ta' huā'tzā' ē jā lhakā'ni'ta' milu'xu' tū minī'ni'?” Xla' jā tū huanilh; xmān ca'cs tāyalh.

13 Palaj tunca rey cāhuanilh tī ixta-maktāyamā'nalh: “Camacachī'tit ē catantūchī'tit ē camāxtutit nac kēpūn jā cā'pucsua'. A'ntza' nacalhuan ē nalāxcā ixtatzan.”

14 Jesús chihuīna'mpālh:

—Līlhūhua' tī cāmāta'satīnīni'nca ē jā lhūhua' tī cālacsacca.

Tū mātā'jīni'ncan

Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26

15 Palaj tunca fariseos ta'a'lh ē tachihuīna'nli chī tzē ixtalīmālacsu'yulh Jesús ixpālacata tū huanli.

16 Chuntza' cāmacā'lh makapitzīn ixchi'xcuhuī'n ē tatā'a'lh ixchi'xcuhuī'n Herodes tī rey ixuanī't. Talaka'lh Jesús ē tahuanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni', icca'tzīyāuj hui'x hua'na' tū ixlīcāna' ē nā tzej māsuyu'ya' chī Dios lacasqui'n. Hui'x jā cātlahua'ni'ya' cuenta chī talīchihuīna'nān tachi'xcuhuī't. Lacxtim cālaktzī'na' ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't.

17 ¿Chī puhua'na' ixpālacata tū mātā'jīni'n emperador romano? ¿Inchā tze na'icxokoyāuj o jā ixlacasqui'nca?

18 Jesús ixca'tzī xmān ixtalīlaktzī'ncu'tun ē cāhuanilh:

—Hui'xina'n tlahua'pā'na'ntit a'ktu' milacanca'n. ¿Tū ixpālacata quilālīlaktzī'ncu'tunāuj?

19 Caquilāmāsu'yuni'uj tumīn tū līxokocan tū mātā'jīni'ncan.

Līmini'ca a'ktin denario tū ixtumīnca'n.

20 A'cxni' Jesús laktzī'lh tumīn, cākelhasqui'nīlh:

—¿Tīchu ixlacan tasu'yu huā'tzā' nac tumīn ē tīchu ixtacuhuīni' tatzo'kni'?

21 Takelhtīlh:

—Ixla' emperador.

Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—Camaxquī'tit emperador tū ixla' ē camaxquī'tit Dios tū ixla'.

22 A'cxni' takexmatli huā'mā' tachihuīn, talī'a'cnīlh. Tamakxtekli ē ta'a'lh.

Chī nala a'cxni' natalacastālancuana'n

Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40

23 Huā'mā' quilhtamacuj makapitzīn saduceos talakmilh Jesús. Saduceos ixtahuan jā catilacastālancuana'nca. Ū'tza' talīhuanilh chuntza':

24 —Mākelhtahua'kē'ni', Moisés māsu'yulh palh nanī chā'tin chi'xcu' tī tamakaxtoknī'ttza' ē palh jā ka'lhī ī'ska'ta', ixlacasqui'nca ī'stancu natā'tamakaxtoka tī nīmaka'ncanī'ttza'. Xapūla ska'ta' tī nalacatuncuhuī' ixla' nahuan xapuxcu' tī nīnī'ttza'.

25 Ixūī'lh na quilacpu'na'i'tātca'n kelhatojon lītā'timīn. Xapuxcu' tamakaxtokli ē ā'līstān nīlh. Jā

tī a'nalh ī'ska'ta'; tamakxteknī'lh tī nīmaka'ncanī't ī'stancu.

²⁶ Nā xla' nīlh ē jā tī a'nalh ī'ska'ta'. Chuntza' a'kspulapālh ā'chā'tin xastancu ē nā ā'chā'tin hasta ā'xmān xastancu. Nā xla' nīlh ē jā tī a'nalh ī'ska'ta'.

²⁷ A'cxni' ixtanīkō'nī'ttza' lītā'timīn, ā'xmān nīlh puscāt.

²⁸ A'cxni' nalacastālancuana'ncan, ¿tīchu ixla' nahuan tzamā' puscāt? Ixkelhatojonca'n ixtatā'tamakaxtoknī't.

²⁹ Jesús cākelhtīlh:

—Hui'xina'n tā'kskāhuī'nī'ta'ntit mina'cstuca'n. Jā ca'tziyā'tit tū tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios ē jā ca'tziyā'tit chī ixlītlī'hui'qui.

³⁰ A'cxni' nīnī'n natalacastālancuana'n, jā catitamakaxtokca ē jā catitamāstā'lh ixtzu'ma'janca'n natatamakaxtoka. Xlaca'n natala hua'chi ixángeles Dios xalanī'n nac a'kapūn.

³¹ ¿Ē jā kelhtahua'kanī'ta'ntit tū Dios cāhuanin ixpālacata tī natalacastālancuana'n? Chuntza' huanli:

³² “Quit ixDiosca'n Abraham ē Isaac ē Jacob”, huanli. Dios ū'tza' ixDiosca'n xalakahuan ē jā ixDiosca'n xanīn.

³³ A'cxni' tachi'xcuhuī't takexmatli huā'mā' tachihuīn, ixlīpō'ktuca'n talī'a'cnīlh huā'mā' ixtamāsu'yun Jesús.

Līmāpa'ksīn tū ā'chulā' ixlacasqui'nca

Mr. 12:28-34; Lc. 10:27

³⁴ Fariseos tatalacxtimīlh a'cxni' takexmatli chī Jesús cāmāca'cslīlh saduceos.

³⁵ Chā'tin chī xlaca'n xamākelhtahua'kē'ni' līmāpa'ksīn ixuanī't. Xla' ixca'tzi'cū'tun palh Jesús ixca'tzī ixlīmāpa'ksīn Moisés ē kelhasqui'nīlh:

36 —Mākelhtahua'kē'ni', ¿tuchūyā līmāpa'ksīn ā'chulā' ixlacasqui'nca tū māsuyulh Moisés?

37 Jesús huanilh:

—“Calīpāxqui' Māpa'ksīni' tī minDios ixlīpō'ktu milīstacna' ē ixlīpō'ktu mintalacapāstacni'.”

38 Ū'tza' huā'mā' līmāpa'ksīn tū ā'chulā' xaka'tla' ē tū ā'chulā' ixlacasqui'nca.

39 Ixlī'a'ktu' līmāpa'ksīn chu lacxtim chī ixlacasqui'nca ē huan: “Cacāpāxqui' ā'makapitzīn chuntza' chī pāxquī'ca'na' mīna'cstu.”

40 Chī a'ktu' līmāpa'ksīn hua'chī ixlītzucuni' ixlīmāpa'ksīn Moisés ē ixtamāsu'yunca'n a'kchihuīna'nī'n xalanī'n makāstza'.

Cristo ī'xū'nātā'nat David

Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44

41 Fariseos jāna'j ixta'a'n

42 ē Jesús cākelhasqui'nīlh:

—¿Tūchu līlacapāstacā'tit ixpālacata Cristo tī ka'lhīpā'na'ntit? ¿Tīchu ī'xū'nāpapna'?

Tahuanilh:

—Xla' ī'xū'nātā'nat David.

43 Palaj tunca Jesús cāhuanilh:

—¿Tū ixpālacata David māpācuhuīlh Māpa'ksīni' chuntza' chī māsuyuni'lh Espīritu Santo? David huanli:

44 Māpa'ksīni' Dios huanilh quiMāpa'ksīni':

“Catahui'la' na quimpekxtūcāna'j hasta a'cxni' na'iccāskāhuī' mīntā'lāquiclhaktzi'.”

45 Palh David līchihuīna'lh ī'xū'nātā'nat ē māpācuhuīlh ixMāpa'ksīni', ū'tza' huanicu'tun xla' ā'chulā' xaka'tla' nalītaxtu ē jā David —Jesús cāhuanilh.

46 Jā tī chā'tin tzē kelhtīlh nūn kelhtin tachi-huīn. Huā'mā' quilhtamacuj jā tī chā'tin tzē kelhasqui'nīlh.

23

*Jesús cālīmālacsu'yulh fariseos ē
xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn*

Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47

1 Palaj tunca Jesús cāhuanilh ī'scuju'nī'n ē tachi'xcuhuī't:

2 —Mākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē fariseos taka'lhī līmāpa'ksīn natahuan tū huanicu'tun ixlīmāpa'ksīn Moisés.

3 Chuntza' ixlacasqui'nca natlahua'yā'tit tū tahuan ē nacākepa'tni'yā'tit. Masqui nacākepa'tni'yā'tit, hui'xina'n jā catitlahua'tit chī xlaca'n tatlahua ixpālacata tahuan catūhuālh ē xtum tatlahua.

4 Xlaca'n hua'chi tī tacāxtlahualh xatzi'nca tacu'ca' ē jā tī tī tzē natāyani'. Xlaca'n jā tamaktāyana'ncu'tun.

5 Talacasqui'n tachi'xcuhuī't natalaktzī'n ixlīpō'ktu tū tatlahua. Cāmūhui'lī'canī't ē cāpekemāhua'ca'canī't xalakpīka'tla' cintaj jā tatzo'knī't macsti'na'j ixtachihuīn Dios. Nā ā'chulā' pūlh mā'n taka'lhī ixlū'xu'ca'n ē jā ā'makapitzīn.

6 Talacasqui'n cacālakachi'xcuhuī'ca xlaca'n jā tlahuamā'ca cā'tani'. Na ixtemploca'n israelitas, xlaca'n taquilhpūlatahui'lacu'tun.

7 Talacasqui'n nacātā'chihuīna'ncan ē nacālakachi'xcuhuī'can nac cā'tejen ē nacāmāpācuhi'can mākelhtahua'kē'ni'nī'n.

8 'Hui'xina'n jā calacasqui'ntit nacātāmāpācuhuīyān mākeltahua'kē'ni'nī'n. Lacxtim milīpō'ktuca'n ē lītā'timīn lanī'ta'ntit ē xmān chā'tin miMākelhtahua'kē'ni'ca'n ē ū'tza' ixlīmān Cristo.

9 Huā'tzā' nac cā'ti'ya'tna', jā catihua'ni'tit mintā'chi'xcu'ca'n: “Quintāta'.” Tzaj xmān chā'tin minTāta'ca'n ē ū'tza' tī hui'lacha' nac a'kapūn.

10 Jā catimakxtektit nacātāmāpācuhuīyān māpa'ksīni'nī'n ixpālacata xmān Cristo ixlīmān miMāpa'ksīni'ca'n.

11 Tī cāmaktāya ixlīpō'ktuca'n na mi-lacpu'na'i'tātca'n, ū'tza' ā'chulā' xaka'tla'.

12 Catīxcuhuālh tī ixlīmān putza chī ā'chulā' ka'tla' nahuan, xla' namāmāxani'can. Tī jā ka'tla' makca'tzī, ū'tza' nalakachi'xcuhuī'can.

13 'Nalīpuhuanā'tit hui'xina'n fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ¡Hui'xina'n tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n! Hua'chi mālacchahuanī'ta'ntit jā lactanūcan jā Dios māpa'ksīni'nkō'. Hui'xina'n jā tanū'yā'tit ē nūn cāmakxtekā'tit natatanū ā'makapitzīn.

14 'Nalīpuhuanā'tit hui'xina'n fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ¡Hui'xina'n tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n! Hui'xina'n cā'a'kskāhuī'maktīyā'tit ixchicca'n tī cānīmaka'ncanī't ē ā'līstān na'j tunca orarliyā'tit a'ntza' jā tzē cātalaktzī'nān ē chuntza' li'a'kskāhuī'ninā'tit. Ū'tza' palha' nacātalīmakapātīnīnān.

15 'Nalīpuhuanā'tit hui'xina'n fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ¡Hui'xina'n tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n! Hui'xina'n

tlahua'yā'tit catūxcuhuālh namā'a'ka'ī'nī'yā'tit ā'chā'tin mintamāsu'yunca'n. Nā pinā'tit ixtuntacut nac mar ē lacatin nac ti'ya't. A'cxni' tastālani' tū māsu'yuyā'tit ā'chulā' jā tze natalītaxtu.

16 'Nalīpuhuanā'tit hui'xina'n tī hua'chi lakatzī'nī'n ē cāhuanilīpincu'tunā'tit ā'makapitzīn. Hua'nā'tit: “Palh catīhuālh natlahua ixpromesa ixpālacata xaka'tla' templo, jā tū catilani'lh masqui jā mākentaxtū. Palh natlahua ixpromesa ixpālacata ixoro templo, xla' līcuesa namākentaxtū.”

17 Xalacxumpin hui'xina'n ē jā kexpa'tā'tit. Ā'chulā' ixlacasqui'nca templo. Ū'tza' līsicua'lanātlahuacanī't oro. Chuntza' ixlacasqui'nca līcuesa namākentaxtū promesa tū tlhualh ixpālacata xaka'tla' templo.

18 Nā hua'nā'tit: “Palh catīhuālh natlahua ixpromesa ixpālacata pūmacamāstā'n, jā tū catilani'lh masqui jā mākentaxtū. Palh natlahua ixpromesa ixpālacata tū hui'līlh nac pūmacamāstā'n, xla' līcuesa namākentaxtū.”

19 Hui'xina'n jā kexpa'tā'tit. Ā'chulā' ixlacasqui'nca pūmacamāstā'n. Ū'tza' līsicua'lanātlahuacanī't tū hui'lh a'ntza'.

20 Chuntza' tī natlahua ixpromesa ixpālacata pūmacamāstā'n nā natlahua ixpālacata ixlīpō'ktu tū hui'lh nac pūmacamāstā'n ē ixlacasqui'nca līcuesa namākentaxtū.

21 Chā'tin tī nahuan ixlīcāna' ixpromesa tū huanli ixpālacata templo, xla' jā xmān līchihuīna'n templo. Nā līchihuīna'n Dios tī hui'lh nac templo.

22 Nā chā'tin tī nahuan ixpromesa ixpālacata a'kapūn, xla' jā xmān līchihuīna'n a'kapūn. Nā līchihuīna'n ixpūtahuī'lh Dios jā māpa'ksīni'n ē nā

ixpālacata Dios tī tahui'la nac pūtahuī'lh.

23 'Nalīpuhuanā'tit hui'xina'n fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ¡Hui'xina'n tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n! Cuenta tlahua'yā'tit ē maxquī'yā'tit Dios macsti'na'j milīhua'tca'n hua'chi ā'tuchiyē'lh ē anís ē cominos. Masqui chuntza' ixlacasqui'nca, ā'chulā' ixlacasqui'nca cuenta tlahua'yā'tit ixtamāsu'yun līmāpa'ksīn. Līmāpa'ksīn māsuyū līlacatejtīn nalatā'kchokoyā'tit, ē jā na'a'kskāhuī'ninā'tit. Nā līmāpa'ksīn māsuyū nacālakalhu'ma'nā'tit ā'makapitzīn. Ixlacasqui'nca tzē na'a'ka'ī'ni'yā'tit Dios. Ixlacasqui'nca namāstā'yā'tit macsti'na'j līhua't ē nā ixlacasqui'nca namākentaxtūyā'tit tamāsu'yun.

24 Hui'xina'n hua'chi lakatzī'nī'n tī cāhuanilē'ncu'tun ā'makapitzīn. Hua'chi chuntza' chī mācutuyā'tit na milīhua'ca'n macsti'na'j kosnu' ē jā cuenta tlahua'yā'tit ka'tla' xumpepe.

25 'Nalīpuhuanā'tit hui'xina'n fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ¡Hui'xina'n tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n! Hui'xina'n hua'chi tī xmān makche'kē' vaso ē pulātu. Masqui tasuyū tzeya chī'xcuhuī'n hui'xina'n, jā tze mintalacapāstacni'ca'n. Hui'xina'n tampi'lhīni'nā'tit ē ka'lhāna'nā'tit.

26 Hui'xina'n fariseos lakatzī'nī'n, pūla napūche'kē'yā'tit pulātu ē chuntza' nā namakche'kē'yā'tit ixmacni'.

27 'Nalīpuhuanā'tit hui'xina'n fariseos ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ¡Hui'xina'n tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n! Hui'xina'n hua'chi pūtā'cnūn tū cālītzo'kcanī't kextaj.

Stala'nka' ē tzēhuanī't tatasu'yu ē na
ixpūchakānca'n pō'ktu ixlucutca'n nīnī'n ē tū jā
tzē.

²⁸ Nā chuntza' hui'xina'n. Na ixlucatīnca'n
tachi'xcuui't tasu'yu'yā'tit palh tze hui'xina'n
masqui jā tze mintalacapāstacni'ca'n. Chuntza'
hui'xina'n pō'ktu quilhtamacuj a'kskāhuī'ninā'tit.

²⁹ 'Nalīpuhuanā'tit hui'xina'n fariseos ē
xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. ¡Hui'xina'n
tlahua'yā'tit a'ktu' milacanca'n! Hui'xina'n
cācāxtlahua'yā'tit ixa'cchicca'n a'kchihuīna'nī'n
ē cācāxuiī'yā'tit ixpūta'cnūnca'n nīnī'n tī tze ya
chi'xcuui'n ixtahuanī't.

³⁰ Hua'nā'tit: “Palh quina'n xa'ictahui'lauj
cahuālh a'cxni' ixtahui'lāna'lh quixū'nāpapna'ca'n,
quina'n jā xa'icticāmaktāyauj a'cxni' tamaknīlh
a'kchihuīna'nī'n.”

³¹ Ū'tza' lītasu'yuyā'tit hui'xina'n ixnatā'natna'ca'n
tī tamaknīlh a'kchihuīna'nī'n.

³² Catlahua'tit huā'mā' tū xlaca'n talītzuculh ē
jāla tatlahuakō'lh. Ū'tza' nalītasu'yu tū hui'xina'n
tlahuacu'tunā'tit.

³³ 'Hui'xina'n hua'chi lūhua' tū tzēhuanī't tasu'yu
ē ka'lhī tū laknīcan. ¿Chī nalī'a'kapūtaxtuyā'tit nac
pūpātīn?

³⁴ Chuntza' na'iccāmacamini'yān
a'kchihuīna'nī'n ē chi'xcuui'n tī taca'tzī
ē mākelhtahua'kē'ni'nī'n. Makapitzīn
nacāmaknī'yā'tit ē nacāxtokohua'ca'yā'tit.
Ā'makapitzīn nacākēsno kā'tit na mintemploca'n
ē nacāputzastālani'yā'tit a'katunu' cā'lacchicni'.

³⁵ Nalī'pinā'tit cuenta ixpālacata xlaca'n.
Maknīcanī't Zacarías tī ixka'hua'cha Berequías
ixuanī't. Maknīcanī't na ixtanquilhtīn nac templo

ē na ixlacatzuna'j pūmacamāstā'n. Hui'xina'n nali'pinā'tit cuenta ixpālacata ixlipō'ktuca'n xatze chi'xcuhui'n tī cāmaknīca. Tī pūla maknīca ū'tza' Abel tī jā tlhualh tū jā tze ē hui'xina'n lī'pinā'tit cuenta hasta a'cxni' maknīcanī't Zacarías. Nali'pinā'tit cuenta ixpālacata hui'xina'n tlhualh'yā'tit hua'chi chī tatlhualh xlaca'n tī tamaknīlh.

³⁶ Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Hui'xina'n tī hui'lā'na'ntit chuhua'j nali'pinā'tit cuenta ixpālacata ixlipō'ktuca'n xlaca'n tī cāmaknīcanī't —huanli Jesús.

Jesús cālakcalhuanli xalanī'n nac Jerusalén

Lc. 13:34-35

³⁷ Jesús cāhuanipālh:

—¡Iccālakalhu'manān hui'xina'n xalanī'n nac Jerusalén! Hui'xina'n cāmaknī'yā'tit a'kchihuīna'nī'n ē cācucta'la'yā'tit ixlacscujnī'n Dios tī cāmacamini'yān. Maklhūhua' xa'iccāmākēstokcu'tunān na'iccāmaktaka'lhān hua'chi xatzī' caxli cālīmātzē'ka ixpeken ixlacstīn. Hui'xina'n jā lacasqui'ntit.

³⁸ Calaktzī'ntit hui'xina'n chī Dios makxteklitza' minchicca'n ē ixa'cstuca'n natatāya.

³⁹ Nā iccāhuaniyān jātza' quintilālaktzī'uj hasta a'cxni' namin quīlhtamacuj a'cxni' nahua'nā'tit: “Sicua'lanātlahuacanī't tī mimā'lh ē ka'lhī ixlītlī'hui'qui ē ixlīmāpa'ksīn Dios” —huanli Jesús.

24

Jesús huanli nalactlahuacan xaka'tla' templo

Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6

¹ Jesús taxtulh nac templo. Ixa'mā'lh ā'lacatin a'cxni' talaktalacatzuna'jilh ī'scujnu'nī'n. Xlaca'n tatzuculh tahuani cuenta ixtlahualh chī ixyāhuacani't templo.

² Jesús cāhuanilh:

—Calaktzi'ntit ixlīpō'ktu huā'mā' tū ixla' templo. Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' nūn a'ktin chihuix catilākēlhtahuī'lh. Ixlīpō'ktu nalaclakō'.

*Tū nalīca'tzīcan chī nalaksputa cā'quilhtamacuj
Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24*

³ Jesús ē ī'scujnu'nī'n ta'a'lh nac sipej jā huanican Olivos. A'cxni' Jesús ixui'lacha', talaka'lh ī'scujnu'nī'n ē tzē'k tahuaniilh:

—Quina'n iclacasqui'nāuj naquilāhuaniyāuj jā'cxni' na'a'kspula tzamā'. ¿Chī na'iclicā'tziyāuj palh hui'x palaj nata'mpala'ya' ē nalaksputa cā'quilhtamacuj?

⁴ Jesús cākelhtīlh:

—Cuenta catlahua'tit jā tī chā'tin nacā'a'kskāhuī'yān.

⁵ Lhūhua' chī'xcuhuī'n natahuan taka'lhī quilīmāpa'ksīn. Chā'tunu' natahuan: “Quit Cristo tī Dios lacsacnī't”, ē chuntza' līlhūhua' nacā'a'kskāhuī'can.

⁶ Nakexpa'tā'tit chī sā'nan jā lacatzuna'j lamā'lh guerra ē nacātamāca'tzīnīyān chī lamā'cha' guerra makat. Jā catijicua'ntit; chuntza' pūla na'a'kspula. Jāna'j ixlī'a'kspu'tni'.

⁷ Chā'tin puxcu' ixtā'lāquiclhaktzi' nahuan ā'chā'tin ē chā'tin māpa'ksīni' naskāhuī'cu'tun ā'chā'tin. Na'a'nan tatzī'ncstat ē ta'jatāt ē

natachiqui ti'ya't. Nā calhāxcuhuālh nala nac cā'quilhtamacuj.

⁸ Ixlīpō'ktu huā'mā' xmān ixlītzucuni'cus chī napātīni'ncan.

⁹ 'Nacātamacamaxquī'yān nacātamakapātīnīnān. Nacātamaknīyān ē ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't calhāxcuhuālh nac cā'quilhtamacuj nacātaquiclhaktzī'nān ē xmān quimpālacata.

¹⁰ A'cxni' namin tzamā' cā'quilhtamacuj, lhūhua' natataxtutāya na ixtej Dios ē natalāquiclhaktzī'n ē natalāmacamāstā'.

¹¹ Lhūhua' a'kchihuīna'nī'n natatahui'la tī nata'a'kskāhuī'nin. Natahuan talīchihuīna'n tū ixla' Dios ē nata'a'kskāhuī' lhūhua' tachi'xcuhuī't.

¹² Tū jā tze nata'a'kahuani calhāxcuhuālh ē ū'tza' jātza' catitalālīpāxquī'lh lhūhua' tachi'xcuhuī't.

¹³ Tī jā catitaxtutāyalh na ixtej Dios ē chuntza' natatachoko hasta a'cxni' nalaksputa, xlaca'n nacāmakapūtaxtūcan.

¹⁴ Xatze tachihuīn ixpālacata chī nala jā Dios namāpa'ksīni'nkō', ū'tza' huā'mā' nalī'a'kchihuīna'ncan calhāxcuhuālh nac cā'quilhtamacuj ē ixlīpō'ktuca'n xalanī'n nac cā'quilhtamacuj natakexmata. Ā'līstān a'cxni' nalaksputa.

¹⁵ 'A'kchihuīna' Daniel tzo'kli ixpālacata chī nalactlahuacan jā sicua'lanātlahuacanī't ē chī nayāhuacan a'ntza' tū jā tze. (Quit tī ictzo'kmā'lh huā'mā', quit iccāhuaniyān hui'xina'n tī kelhtahua'kapā'na'ntit cuenta catlahua'tit.)

¹⁶ A'cxni' nalaktzī'nā'tit tzamā', a'cxni' ixlacasqui'nca natatzā'la nata'a'n hasta nac sipej xlaca'n tī tahui'lāna'lh nac estado Judea.

17 Huā'mā' quilhtamacuj a'cxni' natayuja tī tahui'lāna'lh na ixa'kstīn ixchicca'n, jā catitatanūlh nac chic natamāxtu catūhuālh tū ixlaca'n.

18 Tī tascujmā'nalh na ixcā'tacuxtuca'n, jā catitataspi'tli na ixchicca'n natalē'n ixlu'xu'ca'n.

19 Tzamā' quilhtamacuj koxa titala puscan tī taka'lhīni'n o tī tamātzī'quī'nincus.

20 Casqui'ni'tit Dios jā ixlacasqui'nca natzā'la'yā'tit a'cxni' lonknu'n ē nūn quilhtamacuj tū pūjaxcan.

21 Napātīni'ncan a'cxni' nala huā'mā'. Hasta a'cxni' tzuculh cā'quilhtamacuj, jā maktin pātīni'ncanī't chī napātīni'ncan tzamā' quilhtamacuj. Jā maktin catilalh ixtā'chuntza' ā'līstān.

22 Dios cālakalhu'man xlaca'n tī cālacsacnī't ē namāmacsti'na'jī tzamā' quilhtamacuj. Palh Dios jā ixtimāmacsti'na'jīlh, jā ixta'a'kapūtaxtulh nūn chā'tin.

23 'A'cxni' namin tzamā' tapātīn ē palh catīhuālh ixcāhuanin: “Chā cala'ktzī'ntit. Huā'tzā' huī'lh Cristo tī Dios macaminī't”, jā cati'a'ka'ī'tit. Palh catīhuālh ixcāhuanin: “Chā cala'ktzī'ntit. A'ntza' hui'lacha”, jā cati'a'ka'ī'tit.

24 Natamin lhūhua' tī nata'a'kskāhuī'nin ē makapitzīn natahuan: “Quit Cristo.” Ā'makapitzīn natahuan: “Quina'n ixa'kchihuīna'nī'n Dios.” Xlaca'n nā natatlahua lī'a'cnīn nata'a'kskāhuī'cu'tun xlaca'n tī Dios cālacsacli. Jāla catita'a'kskāhuī'lh tī Dios cālacsacli masqui nacā'a'kskāhuī'can ā'makapitzīn.

25 Iccāhuanintza' huā'mā' ixpālacata jā nacāta'a'kskāhuī'yān.

26 Chuntza' palh nacātahuaniyān: “Cala'ktzī'ntit.

A'ntza' huī'lh Cristo nac cā'tzaya'nca ti'ya't", jā cap-intit. Palh nacātahuaniyān: “Cala'ktzī'ntit. Ā'tzā' huī'lh nac cuarto”, jā ca'a'ka'ī'tit.

²⁷ A'cxni' quit na'icmimpala, nala hua'chi makli'pit tū māxkakēkō' nac a'kapūn hasta jā tā'cxtu ē hasta jā tā'cnū chi'chini'. Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n.

²⁸ Calhāxcuahuālh naca'tzīcan a'cxni' na'icmin chuntza' chī chū'ni' taca'tzī jā mā'lh catūhuālh tū nīnī't —huanli Jesús.

Chī namimpala Chi'xcu' xala' Tālmā'n

Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36

²⁹ Jesús cāhuanipālh:

—Xmān ca'a'kspulakō'lh huā'mā' tapātīn, ē chi'chini' ē mālhcuuyu' jā catitamāxkakēni'lh. Sta'cu nataminācha' nac a'kapūn ē hasta a'kapūn natachiqūi.

³⁰ Nalaktzī'ncan nac a'kapūn a'ktin līmāsu'yun tū quila' quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n. Xalanī'n ixlīpō'ktuca'n tzamā' cā'lacchicni' huā'tzā' nac cā'quilhtamacuj, xlaca'n natacalhuan. Ē naquintalaktzī'n quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n chī na'ictaxtu nac a'kapūn ē na'icpūmin poklhnu'. Na'icka'lhī lhūhua' lītli'hui'qui ē tzēhuanī't na'icxkaka.

³¹ A'cxni' namacasā'nan līskoli', na'iccāmacamin quināngeles ē natamākēstoka tī cālacsaccanī't. Natamin tī cālacsaccanī't xalanī'n calhāxcuahuālh nac cā'quilhtamacuj.

³² 'Camaksca'ttit xaqui'hui' higo: A'cxni' tza'la'nka' ixpeken ē a'kapumā'lh xapa'lhma', hui'xina'n ca'tzīyā'tit talacatzuna'jīmā'lhtza' a'cxni' nalhcācnan.

33 Chuntza' a'cxni' na'a'kspula ixlīpō'ktu huā'mā' tū iccāhuaniyān, naca'tziyā'tit talacatzuna'jīmā'ltza' a'cxni' nasputa cā'quilhtamacuj. Talacatzuna'jīmā'ltza' hua'chi a'cxni' chā'tin tī ka'lhīmā'ca ē yālhtza' na ixtanquilhtīn mākelhcha.

34 Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Xlaca'n tī tahui'lāna'lhcus jā catitanīlh hasta a'cxni' na'a'kspula ixlīpō'ktu huā'mā' tū iccāhuanin.

35 Masqui nasputa a'kapūn ē nasputa ti'ya't, jā maktin catisputlī quintachihuīn; nakentaxtukō'.

36 'Nūn tī ca'tzī jā'cxni' namin huā'mā' quilhtamacuj ē huā'mā' hora; nūn ángeles xalanī'n nac a'kapūn jā taca'tzī. Nā ī'Ska'ta' Díos jā ca'tzī. Xmān Díos xaTāta' ca'tzī jā'cxni' ixlīcāna' na'a'kspula.

37 'Chuntza' chī a'kspulalh a'cxni' ixuī'lh Noé, nā chuntza' na'a'kspula a'cxni' namin Chi'xcu' xala' Tālmā'n.

38 A'cxni' jāna'j ixā'min lakua xcān, tachi'xcuhuī't ixtahuā'yamā'nalh ē ixtako'tnumā'nalh. Ixtata-makaxtoka ē ixtamāstā' ixtzu'ma'janca'n natata-makaxtoka hasta a'cxni' Noé tanūlh nac arca. Jā ixtapuhuan palh namin lakua xcān,

39 ē jā cuenta tatlahualh hasta a'cxni' milh xcān ē tamuxtukō'lh. Chuntza' nala a'cxni' namin Chi'xcu' xala' Tālmā'n.

40 A'cxni' namin tzamā' quilhtamacuj, palh talamā'nalh chā'tu' chi'xcuhuī'n nac cā'tacuxtu, nalē'ncan chā'tin ē namakxtekcan ā'chā'tin.

41 Palh tatanūmā'nalh chā'tu' puscan tī tasquitimā'nalh, nalē'ncan chā'tin ē namakxtekcan ā'chā'tin.

42 'Skalalh catahui'la'tit; jā ca'tziyā'tit jā'cxni' namin miMāpa'ksīni'ca'n.

⁴³ Caca'tzītīt huā'mā': Palh ixtēcu' chic ixca'tzīlh cahuālh tūyā hora cā'tzī'sni' ixchā'lh ka'lhāna', ixka'lhītīlh ē jā ixtilhtatalh ē jā ixmakxtekli natanū naka'lhāna'n na ixchic.

⁴⁴ Nā chuntza' hui'xina'n tacāxni'j catahui'la'tit ixpālacata namin Chi'xcu' xala' Tālmā'n a'cxni' jā puhua'nā'tit —huanli Jesús.

Xatze tasācua' ē tī jā tzeya tasācua'

Lc. 12:41-48

⁴⁵ Jesús cāhuanipālh:

—¿Chī huī'lh xatze tasācua' tī tzej kexmata? Xla' ū'tza' tī xatēcu' chic namacamaxquī'tāquī' ē xla' nacāmāhuī' ixtā'tasācua'n a'cxni' nalacchā'n hora.

⁴⁶ Līpāxuhua tasācua' palh mākentaxtūmā'lh ixtas-cujūt a'cxni' nataspi'ta ixpatrón.

⁴⁷ Ixlīcāna' tū iccāhuaniyān. Ixtēcu' chic namaca-maxquī' huā'mā' tasācua' ixlīpō'ktu tū ka'lhī.

⁴⁸ Palh jā tze huā'mā' tasācua', xla' napuhuan natamakapalī ixpatrón.

⁴⁹ Chuntza' natzucu cālactucsa ā'makapitzīn tasācua'n ē nacātā'huā'yan ka'chīnī'n ē nacātā'ko'ta.

⁵⁰ Xamaktin nataspi'ta ixtēcu' chic. Namin a'ktin quilhtamacuj a'cxni' jā tzeya tasācua' jā ka'lhīmā'lh ē jā ca'tzī.

⁵¹ Ixtēcu' chic palha' nacastigarlī tasācua' ē nacātā'pātīni'n xlaca'n tī jā ta'a'ka'ī'. Ē tasācua' nacalhuan ē nalāxca ixtatzen —huanli Jesús.

25

Jesús līmāsu'yulh kelhacāuj tzu'ma'jan

¹ Jesús cāhuanipālh:

—A'cxni' na'icmimpala a'cxni' Dios natzucu namāpa'ksikō' ixlīpō'ktu huā'tzā' nac cā'ti'ya'tna'.

Chuntza' nala hua'chi a'cxni' kelhacāuj tzu'ma'jan ixta'a'mā'nalh jā natamakaxtokcan. Ixtalē'mā'nalh ixpūmāxkakēnca'n ē ta'a'lh taka'lhī squi'nīni'.

² Kelhaquitzis lakskalalhna' ixtahui'lāna'lh ē ā'kelhaquitzis jā chuntza' ixtahui'lāna'lh.

³ Tī jā lakskalalhna' xmān talē'lh ixpūmāxkakēnca'n ē jā talacapāstacli natalē'n macsti'na'j cās natamojō na ixpūmāxkakēnca'n.

⁴ Tī lakskalalhna', xlaca'n talē'lh ixpūmāxkakēnca'n ē nā talē'lh ā'macsti'na'j cās.

⁵ Tanajilh squi'nīni' ē ixlipō'ktuca'n ixtalakalh-tatahui'lāna'lh ē ā'līstān talhtatalh.

⁶ Chī i'tāt tzi'sa takexmatali chī chā'tin ta'salh ē huanli: “iMimā'lh squi'nīni'; capintit lakapāxtokā'tit!”

⁷ Ixlipō'ktuca'n tzu'ma'jan talakahuanli. Tatā'kaquī'lh ē tacāxtlahualh ixpūmāxkakēnca'n.

⁸ Palaj tunca kelhaquitzis tī jā talīmilh cās tahuanih ā'kelhaquitzis: “Caquilāmaxquī'uj macsti'na'j mincāscā'n. Tamixcu'tumā'nalh tzamā'quimpūmāxkakēnca'n.”

⁹ Tī lakskalalhna' takelhtīlh: “E'ē, jā icticāmaxquī'n. Chuntza' jā quinticā'a'cchā'ni'n quina'n ē nūn hui'xina'n. Xatze capintit tamāhua'yā'tit jā stā'can.”

¹⁰ Lihuan kelhaquitzis ixta'a'nī't tatamāhua cās, chilh squi'nīni'. Tzu'ma'jan tī tacāxni'j ixtahui'lāna'lh tatā'tanūlh squi'nīni' nac chic ē mālacchahuaca.

¹¹ Ā'līstān tachā'lh ā'kelhaquitzis tzu'ma'jan ē tahuani: “Māpa'ksīni', caquilāmālaquī'ni'uj.”

¹² Xla' cākelhtīlh: “Quit jā iccālakapasān.”

¹³ Jesús cāhuanilh:

—Skalalh catahui'la'tit ixpālacata jā ca'tziyā'tit tūyā hora ē tūyā quilhtamacuj na'icmimpala quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n.

Jesús līmāsu'yulh tumīn tū māsacua'nīni'lh

¹⁴ Jesús cāhuanipālh:

—Chī nala jā Dios namāpa'ksīni'nkō', ū'tza' hua'chi chā'tin chi'xcu' tī īxa'mā'lh ā'lacatin. Cāmāta'satīnīni'lh ī'scujnu'nī'n ē cāmaxquī'lh ixtumīnca'n.

¹⁵ 'Chuntza' chī ixlīskalalhca'n chā'tunu', chuntza' maxquī'ca. A'kquitzis mil maxquī'ca chā'tin ē a'ktu' mil maxquī'ca ā'chā'tin ē ā'chā'tin a'ktin mil. Palaj tunca a'lh makat.

¹⁶ Tasācua' tī ixmaxquī'canī't a'kquitzis mil, xla' ixtamāhuana'mā'lh ē ī'stā'namā'lh ē chuntza' tlajalh ā'a'kquitzis mil huampala.

¹⁷ Tī maktīni'lh a'ktu' mil, nā tlajapālh ā'a'ktu' mil.

¹⁸ Tī maktīni'lh a'ktin mil, xla' a'lh ē ponknu'lh ē mātze'kli ixtumīn ixpatrón.

¹⁹ 'Makās tamakapalīlh ixtēcu'ca'n. A'cxni' taspi'tli, ixtlahuacu'tun ixcuenta.

²⁰ Pūla lakmilh tī ixmaktīni'nī't a'kquitzis mil ē nā maxquī'lh ixpatrón ā'lakaquitzis mil tū ixtlajanī't. Huanilh: “Quimpatrón, hui'x quimaxquī' a'kquitzis mil ē ā' iclīmimpala ā'a'kquitzis mil tū ictlajalh.”

²¹ Ixtēcu' huanilh: “Tze. Tzeyā tasācua' hui'x. Tzej tla'hua' mintascujūt. Tzej līscujti huā'mā' tumīn, chuhua'j nalītahua'ca'ya' ē ā'chulā' na'icmaxquī'yān. Cata't ē naquintā'pāxuhua'ya'.”

²² 'Ā'līstān lakmilh tasācua' tī ixmaktīni'nī't a'ktu' mil ē huanilh: “Quimpatrón, hui'x quimaxquī' a'ktu' mil ē ā' iclīmimpala ā'a'ktu' mil tū ictlajalh.”

23 Ixtēcu' huanilh: “Tze. Tzeyā tasācua' hui'x. Tzej tla'hua' mintascujūt. Tzej liscujti huā'mā' tumīn, chuhua'j nalitahua'ca'ya' ē ā'chulā' na'icmaxquī'yān. Cata't ē naquintā'pāxuhua'ya'.”

24 'Ā'līstān lakmilh tasācua' tī ixmaktīni'nī't a'ktin mil. Xla' huanilh ixpatrón: “Quimpatrón, xa'icca'tzī hui'x scālājua. Hui'x ī'ya' jā jā hui'x cha'nī'ta ē cā'ya jā jā hui'x mā'kahuanī'nī'ta'.”

25 Ū'tza' iclījicua'ni'n ē quit icponknu'lh nac ti'ya't ē icmā'cnūlh mintumīn. Ā' iclīmin tū mila'ixuanī't.”

26 Ixtēcu' kelhtīl: “Jā tzeyā tasācua' hui'x. Lhqutit hui'x. Hui'x puhua'na' palh quit ic'tī jā jā iccha'nli ē iccā' jā jā quit icmā'kahuanīlh.

27 Ū'tza' ixlīmā'nu' quintumīn nac banco ē a'cxni' xa'ictaspi'tli xa'icmaktīni'lh quintumīn ē ī'ska'ta'.”

28 Cāhuanilh tī ixtayāna'ncha': “Camaktītīt a'ktin mil tū ka'lhī ē camaxquī'tit tī ka'lhī a'kcāuj mil.”

29 Jesús cāhuanipālh:

—Ā'chulā' namaxquī'can tī ka'lhī ē naquītāxtūni'. Tī jā ka'lhī, namaktīcan macsti'na'j tū ixka'lhī.

30 Huā'mā' tasācua' tī jā tze, catamaxtutit ē camacapintit jā cā'pucsua'. A'ntza' nacalhuan ē nalāxca ixtatzan.

*Chi'xcu' xala' Tālmā'n nacāputzāna'nī
ixlīpō'ktuca'n xalanī'n nac cā'quilhtamacuj*

31 Jesús chihuīna'mpālh:

—Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n. A'cxni' na'ictanū quilīpuxcu', quinángeles naquintalītamacsti'li'. Quit na'ictahuī'la na quimpūtahuī'lh jā na'iccāputzāna'nī ē na'icmāpa'ksīni'n.

32 Tachi'xcuui't xalanī'n calhāxcuui'lh nac cā'quilhtamacuj natatalacxtimī na quilacatīn. Quit na'iccāmāpitzi chī pastor cāmāpitzi purecu' ē chivu.

33 Na'iccāhui'lī purecu' na quimpekxtūcāna'j ē na'iccāhui'lī chivu na quimpekxtūxuqui.

34 Quit Puxcu' na'iccāhuani tī tahuilāna'lh na quimpekxtūcāna'j: “Cata'ntit hui'xina'n. QuinTāta' Dios cāsicua'lanātlahuanī'ta'n. Camaktītīt limāpa'ksīn tū milaca'n nahuan. Cāxtlahuacanī'ttza' mimpālacataca'n a'cxni' Dios tlhualh cā'quilhtamacuj.

35 Dios cāsicua'lanātlahuanī'ta'n. Hui'xina'n quilāmāhuī'uj a'cxni' quit xa'ictzi'ncsa. Hui'xina'n quilātā'hua'uj mixcānca'n a'cxni' quit xa'ickelhpūtīmā'lh. Chuntza' chī xamini' quit ē quilāmānūj na minchicca'n.

36 Jātza' tze ixuanī't quilu'xu' ē hui'xina'n quilāmaxquī'uj xasāsti'. Xa'icta'jatatla ē quilāmaktāyauj. Tachī'n xa'icuanī't ē quilālakpaxialhna'uj.” Chuntza' na'iccāhuani.

37 Tī lactze natahuan: “Māpa'ksīni', ¿jā'cxni' iccālaktzī'n a'cxni' ixtzi'ncsa' ē iccāmāhuī'n? ¿jā'cxni' iccātā'hua'n xcān a'cxni' ixkelhpūtīya'?”

38 ¿jā'cxni' iccāmānūn na quinchicca'n a'cxni' ixlatlā'hua'na' hua'chi xamini'? ¿jā'cxni' iccāmaxquī'n milu'xu'?”

39 ¿jā'cxni' iccāmaktāyan a'cxni' ixta'jatatlāya' o tachī'n ixua'nī'ta'?”

40 'Quit tzamā' Puxcu' na'iccākelhtī: “Ixlicāna' tū iccāhuaniyān. Catūhuālh tū tlhua'ni'tit chā'tin quintā'timīn, masqui ā'chulā' xastancu xla', ū'tza' hua'chi quit quilātlahuani'uj.”

41 'Quit tzamā' Puxcu' na'iccāhuani tī

tahui'lāna'lh na quimpekxtūxui: “Catapānū'tit. Hui'xina'n nacātamakapātīnīnān. Capintit jā jā mixa macscut. Capintit jā cāxtlahuacani't ixpālacata skāhuī'ni' ē ixmaktāyana'nī'n.

⁴² Hui'xina'n jā quilāmāhuī'uj a'cxni' quit xa'ictzi'nca. Ē jā quilātā'hua'uj mixcānca'n a'cxni' xa'ickelhpūtī.

⁴³ Quit hua'chi xamini' xa'iclatlā'huan ē hui'xina'n jā quilāmānūj na minchicca'n. Jātza' tze ixuanī't quiluxu' ē jā quilāmaxquī'uj xasāsti'. Xa'icta'jatatla ē tachī'n xa'icuanī't. Hui'xina'n jā quilālaxpaxialhna'uj. Ū'tza' nacātalīmakapātīnīnān.” Chuntza' na'iccāhuani.

⁴⁴ Xlaca'n natahuan: “Māpa'ksīni', ¿jā'cxni' iccālaktzī'n a'cxni' ixtzi'nca', o ixkelhpūtīya', o hua'chi xamini' ē quina'n jā iccāmaktāyan? ¿Jā'cxni' iccālaktzī'n a'cxni' jātza' tze ixuanī't milu'xu' o ixta'jatatlāya' o tachī'n ixua'nī'ta' ē quina'n jā iccāmaktāyan?”

⁴⁵ 'Quit tzamā' Puxcu' na'iccākelhtī: “Ixlicāna' tū iccāhuanīyān. Catūhuālh tū jā tlahua'ni'tit chā'tin quintā'timīn, masqui ā'chulā' xastancu xla', chuntza' hua'chi jā quit quilātlahuani'uj.”

⁴⁶ Jesús cāhuanipālh:

—Palaj tunca tzamā' tī jā lactze nata'a'n nac pūpātīn pō'ktu quilhtamacuj ē tī lactze nataka'lhī ixlatamatca'n tū jā catilaksputi.

26

Talīchihuīna'nli natachi'pa Jesús
Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53

¹ A'cxni' Jesús cāhuanikō'lh huā'mā', cāhuanilh ī'scujnu'nī'n:

² —Hui'xina'n ca'tzīyā'tittza' sputacus a'ktu' quilhtamacuj a'cxni' nala cā'tani' tū huanican pascua. Quit Chi'xcu' xala' Tālh mā'n. Iccāhuaniyān naquimacamāstā'can naquixtokohua'ca'can —huanli Jesús.

³ Xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē xanapuxcu'nu' israelitas, xlaca'n tatakēstokli na ixtanquilhtin ixpalacio Caifás. Xla' ixlīcāna' tī xapuxcu' pālej ixuanī't.

⁴ A'ntza' tachihuīna'nli chī natalī'a'kskāhuī'nin ē natachī'pa Jesús ē chuntza' natalīmaknī.

⁵ Ixtalāhuani:

—Palh natlahuayāuj catūhuālh līhuan lamā'lh cā'tani', tachi'xcu'huī't natatā'kaquī'.

Chā'tin puscāt līcuctlahualh aceite Jesús

Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8

⁶ Jesús ixuī'lh nac Betania na ixchic Simón. Huā'mā' Simón ixmasni'mā'lh ixquinīt ē ixtzeyani'ttza'.

⁷ Chā'tin puscāt laktalacatzuna'jīlh Jesús. Ixlē'mā'lh pātin lameti tū ixlītsuma aceite tū tapalaxla' ē mu'csu ixuanī't. Līhuan Jesús ixuā'yamā'lh, puscāt līcuctlahualh aceite.

⁸ A'cxni' scujnu'nī'n talaktzi'lh tū tlahualh, tasītzī'lh ē tatzuculh talāhuani:

—¿Tū ixpālacata pāxcat līlah huā'mā' aceite?

⁹ Tzē ī'stā'ca ixpālacata tapalaxla' ē tumīn tzē ixcāmaxquī'ca xcamanī'nī'n.

¹⁰ Jesús ixca'tzī tū ixtalīchihuīna'mā'nal ē cāhuanilh:

—¿Tū ixpālacata jicsmāhuī'yā'tit huā'mā' puscāt?
Quintlahuani'lh tū tze.

¹¹ Pō'ktu quilhtamacuj na'a'nan xcamanīnī'n na milacpu'na'ī'tātca'n; quit jā pō'ktu quilhtamacuj na'iccātā'tahui'layān.

¹² Chuntza' chī huā'yālh puscāt quilīcuctlahualh huā'mā' aceite, ū'tza' hua'chi ixquincāxui'līlh naquimā'cnūcan.

¹³ Ixlīcāna' tū iccāhuanīyān. Calhāxcuhuālh nac cā'quilhtamacuj jā namāca'tzīnīnī'ncan xatze tachihuīn ixla' Cristo, a'ntza' nahuancan tū tlahualh huā'mā' puscāt. Ū'tza' ixlīpō'ktuca'n natalīlacapāstaca xla'.

Judas cāhuanilh chī namacamāstā' Jesús

Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6

¹⁴ Chā'tin chī ixlīkelhacāujtu' scujnu'nī'n xla' ixuanican Judas Iscariote. Xla' a'lh cātā'chihuīna'n xanapuxcu'nu' pālejni'

¹⁵ ē cāhuanilh:

—¿Chī huanī't naquilāxokoyāuj palh na'iccāmacamaxquī'yān Jesús?

Xlaca'n talīxokolh pu'xamacāuj xaplata tumīn

¹⁶ ē a'cxni' Judas tzuculh putza chī tzē nacālīmacamaxquī' Jesús.

Jesús cātā'huā'yālh scujnu'nī'n

Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26

¹⁷ Milh quilhtamacuj tū ixlītzucuni' cā'tani' tū huanican pascua a'cxni' hua'can pāntzīn tū jā lītlahuacanī't levadura. Huā'mā' quilhtamacuj scujnu'nī'n talaktalacatzuna'jīlh Jesús ē takelhasqui'nīlh:

—¿Jāchu lacasqui'na' na'iccāxtlahuayāuj tū nahua'can cā'tani'?

¹⁸ Xla' cāhuanilh:

—Capintit nac cā'lacchicni' ē natanū'yā'tit na ixchic chā'tin chi'xcu' ē nahuaniyā'tit: “Mākelhtahua'kē'ni' huaniyān: Talacatzuna'jītza' tū na'icpūnī ē icua'cu'tun tū hua'can cā'tani' pascua na minchic. Na'iccātā'huā'yan quiscujnu'nī'n.”

¹⁹ Scujnu'nī'n ta'alh ē tatlhualh chī Jesús cāmāpa'ksīlh ē tacāxtlahualh līhua' xala' cā'tani'.

²⁰ A'cxni' ixtā'cnūmā'lhtza' chi'chini', Jesús ē kelhacāujtu' i'scujnu'nī'n ixtahuā'yahui'lāna'lh nac mesa.

²¹ Līhuan ixtahuā'yamā'nalh, Jesús cāhuanilh:

—Ixlicāna' iccāhuaniyān, chā'tin chī hui'xina'n naquimacamāstā'.

²² Xlaca'n talīpuhuanli ē tatzuculh takelhasqui'nī chā'tunu':

—¿Ē quit, quiMāpa'ksīni'?

²³ Jesús cākelhtīlh:

—Ū'tza' tī quintā'pūhuā'yan pulātu, ū'tza' naquimacamāstā'.

²⁴ Quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n ē naquina'kspula chuntza' chī tatzo'kni' quimpālacata na ixtachihuīn Dios. Līlakalhu'mānat chi'xcu' tī naquimacamāstā'; nalīlīpuhuan. A'chulā' tze ixpālacata xla' palh jā ixtilacatuncuhui'lh.

²⁵ Judas, ū'tza' tī namacamāstā', ē xla' huanilh:

—Mākelhtahua'kē'ni', ¿palhāsā' quit?

Jesús kelhtīlh:

—Chuntza' chī hua'nti.

²⁶ Līhuan ixtahuā'yamā'nalh, Jesús tayalh pāntzīn ē maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios. A'cxni' che'kelh, cāmaxquī'lh i'scujnu'nī'n ē cāhuanilh:

—Cahua'tit. Ū'tza' huā'mā' quimacni'.

27 Palaj tunca tayalh vaso ē maxquī'lh tapāxcatca'tzīn Dios. Macasti'n cāmaxquī'lh xluca'n ē cāhuanilh:

—Chā'tunu' hui'xina'n cahua'tit macasti'n.

28 Ū'tza' huā'mā' quinka'lhni'. Ū'tza' tū līcāxtlahuaca xasāsti' talacāxtlahuan chī Dios nacālimakapūtāxtū tachi'xcuhuī't. Quinka'lhni' tū na'icmaka'n ū'tza' nacālimātza'nkēna'ni'can ixcentaca'n lhūhua' tachi'xcuhuī't.

29 Iccāhuaniyān jā ictihua'lh xaxcān uva hasta a'cxni' na'iccātā'hua'yān xtumtza' xaxcān uva xasāsti'tza'. Na'iccātā'hua'yān a'ntza' jā namāpa'ksīni'nkō' quinTāta' Dios ē ixlīpō'ktu catūhuālh xasāsti'.

Jesús huanli Pedro nakelhtatzē'ka

Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38

30 A'cxni' ixtapixtlī'nī't a'ktin himno, tataxtulh ē ta'a'lh nac sipej jā huanican Olivos.

31 Jesús cāhuanilh:

—Huā'mā' tzī'sni' milīpō'ktuca'n naquilā'a'kxtekmaka'nāuj ixpālacata tū naquina'kspula. Chuntza' tatzo'kni' na ixtachihuīn Dios: “Na'icmaknī pastor ē nata'a'kahuanikō' purecu’”, tatzo'kni'.

32 A'cxni' naquimālacastālancuanīcan, xapūla na'ica'n quit nac estado Galilea. A'ntza' nalāpāxtokāuj.

33 Pedro huanilh:

—Masqui ixlīpō'ktuca'n ā'makapitzīn nata'a'kxtekmaka'nān, quit jā maktin ictimakxtekni'.

34 Jesús huanilh:

—Ixlicāna' tū icuaniyān. Huā'mā' tzi'sni' a'cxni' jāna'j ta'sa puyux, hui'x naquinkelhtatzē'ka maktu'tun.

³⁵ Pedro huanilh:

—Masqui naquintā'maknīca'na', quit jā ictikelhtatzē'kni'.

Ixlīpō'ktuca'n ā'makapitzīn chuntza' tahuanlı.

Jesús orarlīh jā huanican Getsemaní

Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46

³⁶ Jesús ē ī'scuju'nū'nī'n tachā'lh jā huanican Getsemaní. Xla' cāhuanilh:

—Catahui'la'tit hui'xina'n huā'tzā' līhuan quit na'ica'n na'icorarlīni' Dios a'jnanu'.

³⁷ Cālē'lh lacapunchuna'j Pedro ē chā'tu' ixka'hua'chan Zebedeo ē tzuculh līpuhuan ē ixa'ktuyumā'lh.

³⁸ Cāhuanilh:

—Iclīpuhuan hasta tzē na'iclaknī quintalīpuhuāt. Catachokotit huā'tzā' ē calātā'līpuhuanui. Jā calhtatatit.

³⁹ Jesús a'lh lacapunchuna'j ē tatzokostalh nac ti'ya't ē squi'ni'lh Dios ē huanilh:

—QuinTāta', palh tzē na'ica'kapūtaxtu tzamā' tū na'icpātīni'n, camakxtekti chuntza' nala. Masqui na'icpātīni'n, calalh tū hui'x lacasqui'na' ē jā calalh tū quit iclacasqui'n.

⁴⁰ Mimpālh jā ixcāmakxteknī't ī'scuju'nū'nī'n ē cālākchilh xlaca'n ixtalhtatahui'lāna'lh. Huanilh Pedro:

—¿Ē minkelhatu'tunca'n jāla tāyani'tit mintalhtataca'n nūn a'ktin hora?

⁴¹ Calakahuantahui'la'tit ē casqui'ni'tit Dios jā nacāta'a'kskāhuī'yān a'cxni' nacātalilaktzī'ncu'tunān. Ixlīcāna' milīstacna'ca'n

tatlahuacu'tun xatze ē mimacni'ca'n jā taka'lhī
lītlī'hui'qui —cāhuanilh.

⁴² Ixlīmaktu' Jesús a'lh ē squi'ni'lh Dios chuntza':

—QuinTāta', palh ixlacasqui'nca na'icpātīni'n
ē nakentaxtu chī mintalacasqui'nīn, chuntza'
calalh.

⁴³ Palaj tunca taspi'tpālh jā ixcāmakxteknī't
ī'scujnu'nī'n ē cālakchimpālh ē ixtalh-
tatamā'nampālh. Jāla tatāyani'lh ixtalhtataca'n.

⁴⁴ Cāmakxtekpālh ē ixlīmaktu'tun a'lh ē squi'ni'lh
Dios. Chu chuntza' huanipālh chī ixuanī't xapūla.

⁴⁵ Taspi'tpālh jā cāmakxtekli scujnu'nī'n ē
cāhuanilh:

—¿Ē lhtatapā'na'ntitcus ē jaxpā'na'ntitcus? Chil-
htza' hora tū līlhcānancanī't. Quit Chi'xcu' xala'
Tālmā'n ē naquimacamāstā'can na ixmacanca'n tī
jā tzeya chi'xcuhū'n.

⁴⁶ Catāya'tit ē ca'a'ujtza; mimā'lhtza' tī
naquimacamāstā'.

Chī'lē'nca Jesús

Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11

⁴⁷ Ixcātā'chihuīna'mā'lhcus Jesús a'cxni' chā'lh Ju-
das. Xla' chā'tin ixlīkelhacāujtu' ī'scujnu'nī'n ixu-
anī't. Tatā'chā'lh lhūhua' tachi'xcuhū't ē ixtalē'n
ixmachītaca'n ē qui'hui'. Tamacaminini'lh xana-
puxcu'nu' pālejni' ē xanapuxcu'nu' israelitas.

⁴⁸ Judas ū'tza' tī ixmacamāstā'lh ē xla'
ixcāhuaninī'ttza' chī natalīlakapasa tīchu Jesús.
Ixcāhuaninī't:

—Na'iclacamu'su chā'tin; ē xla' ū'tza' Jesús.
Nachi'payā'tit.

⁴⁹ A'cxni' chilh Judas, laktalacatzuna'jīlh Jesús ē
huanilh:

—Lakatzī'suanti', Mākelhtahua'kē'ni'.

Lacamu'sulh.

⁵⁰ Jesús kelhtīlh:

—Amigo, ¿ē tū ixpālacata ta'mpā't?

Tachi'xcuhuī't tī tatā'milh Judas talaktalacatzuna'jīlh Jesús ē tachi'palh natalē'n.

⁵¹ Palaj tunca chā'tin tī ixtā'minī't Jesús, māxtulh ixmachīta ē mātakāhuī'lh ixtasācua' xapuxcu' pālej ē a'kacā'yujulh ixa'ka'xko'lh.

⁵² Jesús huanilh:

—Camānū'pala mimachīta na ixpūtanū. Tī nalālītucsa ixmachīta, nā ū'tza' nalīmaknīcan xla'.

⁵³ ¿Ē jā ca'tziya' quit tzē na'icsqui'ni' quinTāta' Dios caquimaktāyalh ē xla' xamaktin naquimacamini' a'kcāujtu' mil ángeles?

⁵⁴ Palh xa'ictlahualh cahuālh chuntza', ¿chī nalīmākentaxtūcan tū huan na ixtachihuīn Dios jā tatzo'kni' ixlacasqui'nca na'a'kspula chuntza' chī a'kspulamā'lh?

⁵⁵ Jesús cāhuanilh tachi'xcuhuī't:

—¿Tū ixpālacata līta'ntit mimachītaca'n ē minqui'hui'ca'n? Hua'chi chi'pacu'tunā'tit chā'tin ka'lhāna'. A'cxni' xa'iccātā'latlā'huanān lakaliyān nac templo, ¿tū ixpālacata jāla quilāchi'pauj a'cxni'?

⁵⁶ Ixlīpō'ktu huā'mā' tū a'kspulalh namākentaxtū tū tatzo'kli a'kchihuīna'nī'n na ixtachihuīn Dios —cāhuanilh.

Ixlīpō'ktuca'n ī'scujnu'nī'n tatzā'lalh ē chuntza' talī'a'kxtekmaka'lh Jesús.

Jesús na ixlacatīnca'n māpa'ksīni'nī'n israelitas

Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24

57 Xlaca'n tī tachi'palh Jesús talē'lh na ixchic Caifás tī xapuxcu' pālej ixuanī't. A'ntza' ixtalak-takēstoknī't xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn ē xanapuxcu'nu' israelitas.

58 Pedro lakamakāt stālani'lh ē chā'lh hasta ixtanquiltīn ixchic xapuxcu' pālej. Tanūlh na ixtanquiltīn chic ē cātā'tahuī'lh policías nalaktzī'n chī nalīputzāna'nīcan.

59 Xanapuxcu'nu' pālejni' ē ixlīpō'ktuca'n xalaka'tla' māpa'ksīni'nī'n ixtaputzamā'nalh chī natalīmālacsu'yu Jesús ē natalīmāmaknīnī'n. Ixtaputzamā'nalh catūhuālh masqui jā ixlīcāna' tū nalīmālacsu'yucan.

60 Masqui lhūhua' chi'xcuhuī'n ixtalaka'n ē talīchiuīna'nli tū jā ixlīcāna' ixpālacata Jesús, jāla ixtamaclani' tū natalīmālacsu'yu. Ā'līstān tamilh chā'tu' tī chu lacxtīm chī tachiūna'nli.

61 Xlaca'n tahuanli:

—Huā'mā' chi'xcu' huanli: “Quit tzē na'icmālakspūtūkō' xaka'tla' ixtemplo Dios ē ixlī'a'ktu'tun quilhtamacuj na'icyāhuapala.”

62 Xapuxcu' pālej tāyalh ē huanilh Jesús:

—Huā' tayāna'lh chā'tu' chi'xcuhuī'n tamālacsu'yumā'nān. ¿Ē jā tū caticākelhti'?

63 Jesús ca'cs tāyalh. Xapuxcu' pālej chihuīna'mpālh ē huanilh:

—Dios tī lakahuan, ū'tza' kexmatān. Chuhua'j naquihuani'ya' tū ixlīcāna'. Caquilāhuanij palh hui'x Cristo tī i'Ska'ta' Dios.

64 Jesús kelhtilh:

—Jē, quit ū'tza' chuntza' chī hua'na'. Nā iccāhuaniyān huā'mā'. Chuhua'j hui'xina'n naquilālaktzī'nāuj quit Chi'xcu' xala' Tālmā'n

na'ictahui'la na ixpekxtücāna'j Dios tī māpa'ksīni'mā'lh. Nā na'icminācha' nac a'kapūn ixpu'nan poklhnu'.

⁶⁵ Xapuxcu' pālej ū'tza' lacxtī'tli ixlu'xu' tū ixlhakā'nī't ē chuntza' līmāsu'yulh xla' ixstīzī' ē huanli:

—Huā'mā' chi'xcu' līmālakchā'ni'cu'tun Dios. Jātza' iclacasqui'nāuj ā'chā'tin naquincāhuanipalayān palh jā tze xla'. Hui'xina'n kexpa'tnī'ta'tntit chī mālakchā'ni'cu'tun Dios.

⁶⁶ ¿Chī puhua'nā'tit?

Tahualh:

—Ixlacasqui'nca nanī.

⁶⁷ Palaj tunca talakachojmanīlh Jesús ē tatusli. Ā'makapitzīn talacala'sli

⁶⁸ ē tahuanih:

—Hui'x tī Cristo, calakapasti tīchu lacala'sni'.

Pedro kelhtatzē'kli Jesús

Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Līhuan Pedro ixuī'lh nac tanquilhtīn ē chā'tin tzu'ma'jāt laktalacatzuna'jīlh ē huanilh:

—Nā hui'x ixtā'latlā'hua'na' Jesús xala' nac Galilea.

⁷⁰ Pedro kelhtatzē'kli na ixlaca'tīnca'n ixlīpō'ktuca'n ē huanli:

—Jā icca'tzī tū huanicu'tuna'.

⁷¹ Pedro tatampūxtulh macsti'na'j ē ā'chā'tin huampala tzu'ma'jāt laktzī'lh. Xla' cāhuanilh tī ixtayāna'ncha':

—Huā'mā' chi'xcu' nā ixtā'latlā'huan Jesús xala' nac Nazaret.

⁷² Pedro kelhtatzē'kpālh ē lacatanacs huanli:

—Quit jā iclakapasa huā'mā' chi'xcu'.

⁷³ Ixlīka'tlā'tus xlanca'n tī ixtatā'layāna'lh talakta-lacatzuna'jīlh Pedro ē tahuanihl:

—Ixlicāna' hui'x chā'tin chī xlanca'n. Mintachi-huīn ixtā'chuntza' tī xala' nac Galilea.

⁷⁴ Pedro tzucuca lakapalaca ixa'cstu ē palha' huanli:

—Dios naquimakapātīnīn palh jā ixlicāna' tū iccāhuanimā'n. Jā iclakapasa huā'mā' chi'xcu'.

Palaj tunca ta'salh puyux.

⁷⁵ Ū'tza' līmāpāstaquīlh Pedro chī Jesús ixuaninī't: “A'cxni' jāna'j ta'sa puyux, hui'x naquinkelhtatzē'ka maktu'tun.” Pedro taxtulh a'ntza' ē ixtalīpuhuāt tzuculh calhuan.

27

Macamaxquī'ca Jesús Pilato

Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32

¹ A'cxni' xkakalh, ixlīpō'ktuca'n xanapuxcu'nu' pālejni' ē xanapuxcu'nu' israelitas talālītā'chihuīna'nli chī natalīmaknī Jesús.

² Tapekechī'lh ē talē'lh ē tamacamaxquī'lh Poncio Pilato tī gobernador ixuanī't.

Chī līnīlh Judas

³ Judas ū'tza' tī macamāstā'lh Jesús. A'cxni' Judas laktzī'lh chī māpa'ksīca namāmaknīnīnīncan Jesús, līpuhuanli ē xtum lacapāstacli ē cāmāspi'tni'lh pu'xamacāuj xaplata tumīn xanapuxcu'nu' pālejni' ē xanapuxcu'nu' israelitas,

⁴ ē cāhuanilh:

—Quit ictlahualh tū jā tze ixpālacata icmacamāstā'lh chi'xcu' tī jā tū ixlaclē'n.

Xlanca'n takelhtīni'lh:

—Huā'mā' jā quincuentaca'n. Cuenta catlahua' hui'x.

⁵ Judas a'lh nac templo ē tilhquītamacnūlh na ixpūchakān templo tumīn ē a'lh tā'kpixchī' a'katin nac qui'hui'.

⁶ Xanapuxcu'nu' pālejni' tasacli tumīn ē talāhuanilh:

—Jāla namojōyāuj jā mojócan tumīn tū mālacnūni'can Dios. Huā'mā' tumīn līxokocanī't namāmaknīnīni'ncan chā'tin chī'xcu'.

⁷ Tachihuīna'nli ē taputzalh chī natalītamāhua pītzuna'j ti'ya't. Huā'mā' ti'ya't ixmāpācuhuīcan Ixti'ya't Alfarero ē a'ntza' ixcāmā'cnūcan makatiyātī'n.

⁸ Chuhua'j māpācuhuīcan Ti'ya't tū Ixtapalh Ka'lhni' ixpālacata lītamāhuaca tumīn tū ixlīxokocanī't namāmaknīnīni'ncan chā'tin chī'xcu'.

⁹ Chuntza' mākentaxtūca huā'mā' tū huanli a'kchihuīna' Jeremías jā tzo'kli na ixtachihuīn Dios: “Cātayaca pu'xamacāuj tumīn ixla' plata (ū'tza' ixtapalh chā'tin chī'xcu' chuntza' chī tahualh makapitzīn israelitas).

¹⁰ Huā'mā' tumīn lītamāhuaca ixti'ya't Alfarero chuntza' chī quimāpa'ksīlh Māpa'ksīni' Dios.”

Jesús na ixlacatīn Pilato

Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38

¹¹ A'cxni' Jesús ixyālh na ixlacatīn gobernador Pilato, ē ū'tza' kelhasqui'nīlh Jesús:

—¿Ē hui'x ixPuxcu'ca'n israelitas?

Jesús huanilh:

—Chuntza' chī hua'nī'ta'.

12 A'cxni' xanapuxcu'nu' pālejni' ē xanapuxcu'nu' israelitas ixtalīmālacsu'yu, Jesús jā tū kelhtīni'lh.

13 Pilato kelhasqui'nīpālh Jesús:

—¿Ē jā kexpa'ta' tū talīmālacsu'yuyān tachi'xcuhuī't?

14 Jesús jā tū kelhtīlh. Ū'tza' līlī'a'cnīlh gobernador.

Jesús līchihuīna'nca chī namaknīcan

Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16

15 Ixa'nan a'ktin tahuī'lat ē a'cxni' ixtlamā'lh cā'tani', gobernador ixmakxteka chā'tin tachī'n. Tachi'xcuhuī't ixtalacsaca tachī'n tī namakxtekan.

16 Ixtanūmā'lh chā'tin tachī'n tī ixuanican Barrabás. Calhāxcuhuālh ixlakapascan huā'mā' Barrabás.

17 A'cxni' ixtatalacxtimīnī't tachi'xcuhuī't, Pilato cākelhasqui'nīlh:

—¿Tichūyā tachī'n lacasqui'nā'tit na'icmakxteka? ¿Ē na'icmakxteka Barrabás o na'icmakxteka Jesús tī māpācuhuīcan Cristo?

18 Chuntza' huanli Pilato ixpālacata xla' ca'tzīlh chī xanapuxcu'nu' pālejni' quicīh ixtalaktzi'n Jesús ē ū'tza' talīmacamāstā'lh.

19 Līhuan ixuī'lh Pilato jā ixtlahuacan justicia, ixpuscāt macā'ni'lh tachihuīn ē huanīlh: “Jā timaktanū'ya' ixpālacata huā'mā' tzeya chī'xcu'. Jā tze chī iclakahuālakztī'lh tzamā' chī'xcu' huā' kōtan tzī'sa.”

20 Xanapuxcu'nu' pālejni' ē xanapuxcu'nu' israelitas ixtā'chihuīna'makasītzī'nī't tachi'xcuhuī't ē ū'tza' talīsqi'nli camakxtekca Barrabás ē tahananli camaknīca Jesús.

21 Ā'maktin cātā'chihuīna'nli gobernador ē cākelhasqui'nīlh:

—¿Tichūyā tachī'n lacasqui'nā'tit na'icmakxteka? ¿Jesús o Barrabás?

Xlaca'n tahananli:

—Iclacasqui'nāuj Barrabás.

22 Pilato cākelhasqui'nīlh:

—¿Tūchu lacasqui'nā'tit na'ictlahuani' Jesús tī mǎpācuhuīcan Cristo?

Ixlīpō'ktuca'n takelhtīlh:

—¡Caxtokohua'ca'ca!

23 Pilato cāhuanilh:

—¿Tū ixpālacata? ¿Tūchu tlahuanī't xla' tū jā tze?

Xlaca'n ā'chulā' tata'salh ē palha' tahananilh:

—¡Caxtokohua'ca'ca!

24 A'cxni' Pilato cuenta tlahualh jāla ixcāmāko'xamixī ē ā'chulā' ixtatā'kaquī'mā'nalh ē jāla cāskāhuī'lh, xla' squi'nli xcān. Na ixlaca'tīnca'n tachi'xcuhuī't Pilato makacha'ka'lh ē cāhuanilh:

—Quit jā iclē'n cuenta ixpālacata huā'mā' chi'xcu' ē chī nanī. Jā tū tlahuanī't tū jā tze. Hui'xina'n nali'pinā'tit cuenta.

25 Ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't takelhtīlh:

—¡Quina'n ē quincamana'ca'n na'iclē'nāuj cuenta ixpālacata huā'mā' chi'xcu' ē chī nanī!

26 Chuntza' Pilato mǎxtulh Barrabás ē makxtekli. Palaj tunca mǎpa'ksīlh camaksno'kca Jesús ē macamāstā'lh naxtokohua'ca'can.

27 Ā'līstān ī'soldados gobernador Pilato talē'lh Jesús nac pūchihuīn ē tamākēstokli lhūhua' soldados ē talītamacsti'li'lh.

28 Palaj tunca tamāmakxtulh ixlu'xu' ē tamālhekē'lh xasmanta'jua' lu'xu'.

29 Tatlahualh a'ktin corona ixla' lhtucu' ē tamā'knūlh. Tamaxquī'lh qui'hui' tū chi'palh na ixmacapekcāna'j. Tatatzokostani'lh ē talīlītī'nli ē tahuanih:

—¡Calakachi'xcuhuī'ca ixPuxcu'ca'n israelitas!

30 Nā talakachojmanīh ē tachi'palh ixqui'hui' ē talīcucni'cli.

31 A'cxni' talīlītī'nkō'lh chuntza', tamāmakxtulh ixlu'xu' xasmanta'jua' ē tamālhekē'pālh ixlu'xu' tū ixla' ixuanī't. Palaj tunca talē'lh naxtoko-hua'ca'can.

Xtokohua'ca'ca Jesús

Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27

32 Līhuan ixta'a'mā'nalh, tapāxtokli chā'tin chi'xcu' xala' nac Cirene ē ixtacuhuīni' Simón. Sāmācu'quī'ca ixcruz Jesús.

33 Chuntza' ta'a'lh ē tachā'lh jā huanican Gólgota tū huanicu'tun Ixa'kxāk Nīn.

34 A'ntza' maxquī'ca Jesús xaxcān vinagre tū ixmojōni'canī't catūhuālh tū xū'ni' hua'chi xī'cxi'. Palh ixua'lh, jā ixtimakca'tzī'lh chī napātīni'n. A'cxni' xla' kelhuanalh, jā hua'lh.

35 A'cxni' ixtaxtokohua'ca'nī'ttza', soldados tamāpitzilh ixlu'xu' Jesús na ixpu'na'i'tātca'n ē talīmāxtulh suerte nataca'tzī tūchu nacālakhā'n chā'tunu' xlaca'n. Chuntza' mākentaxtūca tū huanli a'kchihuīna' jā tzo'kli: “Tamāpitzilh quilu'xu' na ixpu'na'i'tātca'n; tatlahualh suerte tū talīmāxtulh.”

36 Palaj tunca tatahui'lalh natamaktaka'lha.

37 Hui'līca nac cruz a'ktin letrero na ixa'cpūn Jesús. A'ntza' ixtzo'kcanī't tū ixpālacata līxtokohua'ca'ca. Ixtzo'kcanī't: Ū'tza' huā'mā' ixPuxcu'ca'n israelitas.

38 Nā cātā'xtokohua'ca'ca chā'tu' ka'lhāna'nī'n; chā'tin na ixpekxtūcāna'j ē ā'chā'tin na ixpekxtūxuqui.

39 Tī ixtatētaxtumā'nalh tasakā'lilh ixa'kxākca'n ē talakapalalh

40 ē tahuanih:

—Hui'x ixlactlahuacu'tuna' xaka'tla' templo ē ixyāhuapala'cu'tuna' ixlī'a'ktu'tun quilhtamacuj. Chuhua'j ca'a'kapūtaxtu hui'x milīmān. Palh hui'x ī'ska'ta' Dios, cayujti nac cruz.

41 Nā chuntza' ixtalīlītzi'n xanapuxcu'nu' pālejni' ē xamākelhtahua'kē'ni'nī'n līmāpa'ksīn. Fariseos ē xanapuxcu'nu' israelitas lacxtim ixtalīlītzi'mā'nalh ē ixtalāhuanimā'nalh:

42 —Xla' cāmakapūtaxtūlh ā'makapitzīn ē jāla a'kapūtaxtu ixlīmān. Palh ixlīcāna' xla' ixPuxcu'ca'n israelitas, cayujli nac cruz chuhua'j ē chuntza' na'a'ka'ī'ni'yāuj xla'.

43 Xla' līpāhuan Dios; chuhua'j Dios camakapūtaxtūlh palh ixlīcāna' pāxquī'. Quincāhuanin xla' ī'ska'ta' Dios —tahuah.

44 Nā ka'lhāna'nī'n tī ixcātā'xtokohua'ca'canī't, nā xlaca'n talakapalalh Jesús.

Jesús nīh

Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30

45 Xlītza'la cā'pucsua' huanli calhāxcuahuālh nac cā'ti'ya'tna'. Tzuculh hua'chi tastu'nūt ē tanajilh a'ktu'tun hora.

46 Chī maktu'tun kōtanū, Jesús palha' ta'salh ē huanli:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? (Ē ū'tza' huanicu'tun: QuinDios, quinDios, ¿tū ixpālacata quina'kxtekui'līnī'ta' quina'cstu?)

47 Takexmatli huā'mā' makapitzīn tī ixtayāna'ncha' ē xlaca'n talāhuanilh:

—Huā'mā' chi'xcu' ta'sani'mā'lh a'kchihuīna' Elías.

48 Xamaktin chā'tin tatu'jnu quītayalh catūhuālh hua'chi panamāc. Līmāchū'huī'lh xaxcān vinagre ē cucchi'hua'ca'lh a'ktin qui'hui' ē quilhyāhualh Jesús nahua'.

49 Ā'makapitzīn tahananli:

—Camakxtekti. Nalaktzī'nāuj palh Elías namin namakapūtaxtū.

50 Ā'maktin Jesús ta'salh palha' ē palaj tunca nīlh.

51 Huā'mā' puntzuna' taxtī'tpitzilh ka'tla' līlakamīlīn xaka'tla' nac templo. Ū'tza' huā'mā' līlakamīlīn tū ixmāpitzi templo. Tzuculh na ixquilhtūn xala' tālhmā'n ē tapūpitzilh hasta na ixtampān. Tī'ya't tachiquilh ē chihuix tatapūpitzilh.

52 Tatalaquī'lh pūtā'cnūn ē talacastālancuana'nli lhūhua' tī ixta'a'ka'ī'ni'nī't Dios ē ixtanīnī'ttza'.

53 Xlaca'n tataxtulh nac pūtā'cnūn ē a'cxni' ixlacastālancuana'nī'ttza' Jesús, tatanūlh nac cā'lacchicni' xataxicua'lanātlahuanī't jā huanican Jerusalén. A'ntza' cātasu'yuni'lh lhūhua' tachi'xcuhuī't.

54 Capitán romano ē soldados tī ixtamak-taka'lh mā'nalh Jesús tajicua'nli a'cxni' tachiquilh tī'ya't ē a'cxni' talaktzī'lh tū a'kspulalh. Xlaca'n tahananli:

—Ixlicāna' huā'mā' chi'xcu' ī'Ska'ta' Dios ixuanī't.

55 Lhūhua' puscan ixtalaktzī'mā'nalh makat. Ix-tastālani'tlā'huan Jesús a'cxni' taxtulh nac estado Galilea ē ixtamaktāya.

56 Na ixpu'na'i'tātca'n puscan nā ixtayāna'lh María Magdalena ē María tī ixtzī'ca'n Jacobo ē José ē nā ixuī'lh ixtzī'ca'n ixka'hua'chan Zebedeo.

Mā'cnūca Jesús

Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42

57 A'cxni' ī'smalanka'namā'lh'tza', milh chā'tin chi'xcu' tī ixuanican José ē xala' nac cā'lacchicni' Arimatea. Rico ixuanī't ē nā ixa'ka'ī'ni' Jesús.

58 Xla' laka'lh Pilato ē squi'ni'lh ixmacni' Jesús. Pilato māpa'ksīni'lh camaxquī'ca.

59 José lē'lh ixmacni' Jesús ē līmaksuitli xat-ache'ke'n lu'xu'.

60 Mā'cnūca a'ktin nac xasāsti' lhu'cu' tū ixcāxtlahuacani'ttza' nac ka'tla' chihuix. Lhu'cu' ixa' José ixuanī't. A'cxni' līmālacchahualh a'ktin ka'tla' chihuix nac lhu'cu', xla' a'lh.

61 Na ixlacapūn lhu'cu' ixtahui'lāna'lh María Magdalena ē ā'chā'tin María.

Soldados tamaktaka'lhli jā ixmā'cnūcanī't Jesús

62 A'cxni' ixa'kspulanī'ttza' quilhtamacuj tū pūcāxui'likō'can tū maclacasqui'ncan quilhtamacuj tū pūjaxcan, xanapuxcu'nu' pālejni' ē fariseos talaka'lh Pilato.

63 Tahuanih:

—Señor gobernador, quina'n iclacapāstacāuj tū huanli tzamā' chi'xcu' tī a'kskāhuī'nilh a'cxni' lakahuancus ixuanī't. Chuntza' huanli: “Ixli'a'ktu'tun quilhtamacuj na'iclacastālancuana'n na ixpu'na'i'tātca'n nīnī'n”, huanli.

64 Chuntza' camāpa'ksi'ni' tzej camaktaka'lhca pūtā'cnūn hasta nati'a'cchā'n a'ktu'tun quilhtamacuj. Palhāsā' ī'scujnu'nī'n natamin nataka'lhlan ixmacni'. Tzē nacāhuanican

tachi'xcuhuī't palh lacastālancuana'nī't na
ixpu'na'i'tātca'n nīnī'n. Chuntza' ā'chulā'
nacālī'a'kskāhuī'can tachi'xcuhuī't ē jā xapūla.

⁶⁵ Pilato cāhuanilh:

—Ā' tayāna'lh soldados. Cacālī'pintit ē calak-
tzī'ntit hui'xina'n chuntza' chī natamaktaka'lha.

⁶⁶ Xlaca'n ta'a'lh ē tzej tacāxtlahualh pūtā'cnūn
ē hui'līca sello nac chihuix tū kelhui'līca.
Cāmakxtekanca' soldados tī natamaktaka'lha.

28

Jesús lacastālancuana'nli

Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10

¹ Ī'sputnī'ttza' quilhtamacuj tū pūjaxcan ē
ī'xkakamā'lh'tza' domingo a'cxni' María Magdalena
ē ā'chā'tin María ta'a'lh nac pūtā'cnūn.

² Xamaktin palha' tachiquilh ti'ya't. Chā'tin
ixángel Māpa'ksīni' Dios ixyujnī'ta'nchi nac a'kapūn.
A'cxni' chilh nac pūtā'cnūn, māpānūlh chihuix tū
ixkelhui'līcanī't ē pūtahuī'lh.

³ Ángel xkakalh hua'chi makli'pit ē ixlu'xu'
stala'nka' ixuanī't hua'chi panamāc.

⁴ A'cxni' soldados talaktzī'lh, taxpipilh ē
tajicua'xnīlh.

⁵ Ángel cāhuanilh puscan:

—Jā cajicua'ntit. Quit icca'tzī hui'xina'n
putzapā'na'ntit Jesús tī xtokohua'ca'ca.

⁶ Xla' jātza' tihuī'lh huā'tzā'. La-
castālancuana'nī'ttza' chuntza' chī huanli.
Catanū'tit ē calaktzī'ntit jā ixmāpī'canī't.

⁷ Palaj capintit ē cacāhua'ni'tit ī'scuju'nūn
lacastālancuana'nī'ttza' na ixpu'na'i'tātca'n nīnī'n.
Chuhua'j xla' nacāpūlani'yān nac estado Galilea.

A'ntza' natā'lāpāxtokā'tit. Cuenta catlahua'tit tū iccāhuaniyān.

⁸ Palaj tunca puscan tatapānūlh nac pūtā'cnūn. Ixtajicua'n ē nā tapāxuhualh. Tatu'jnu'n ta'a'lh cāhuani scujnu'nī'n.

⁹ Xamaktin Jesús cātasu'yuni'lh ē cātā'chihuīna'lh. Xlaca'n talaktalacatzuna'jīlh Jesús. Tachi'palh ixtujan ē talaktaquilhpūtalh ē tamakapāxuīlh.

¹⁰ Xla' cāhuanilh:

—Jā cajicua'ntit. Capintit cacāmāca'tzīnī'tit quintā'timīn ixlacasqui'nca cata'a'lh nac estado Galilea ē a'ntza' naquintalakchā'n ē naquintalaktzī'n.

Tū tahuanli soldados

¹¹ Līhuan ixta'a'mā'nalh puscan, makapitzīn soldados tī ixtamaktaka'lh mā'nalh pūtā'cnūn ē xlaca'n ta'a'lh nac cā'lacchicni' jā huanican Jerusalén. Tahuanilh xanapuxcu'nu' pālejni' ixlīpō'ktu tū ixa'kspulanī't.

¹² Tzamā' pālejni' talaka'lh xanapuxcu'nu' israelitas ē talīchihuīna'lh. Lhūhua' tumīn cāmaxquī'ca soldados

¹³ ē cāhuanica:

—Hui'xina'n nahua'nā'tit palh cā'tzī'sni' tamilh ī'scujnu'nī'n Jesús līhuan ī'lhtatapā'na'ntit ē xlaca'n taka'ghanli ixmacni'.

¹⁴ Palh namāca'tzīnīcan gobernador ī'lhtatapā'na'ntit, quina'n na'iclacāxlayāuj chī jā caticātalīmahnīn.

¹⁵ Soldados tamaktīni'lh tumīn ē ta'a'lh ē tahuanli chuntza' chī ixcāhuanicanī't. Chuntza' israelitas tahuan hasta chuhua'j.

*Jesús cāmacamaxquī'lh ixtascujūtca'n ī'scujnu'nī'n
Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23*

¹⁶ Kelhacāujtin ī'scujnu'nī'n ta'a'lh nac estado Galilea a'ktin nac sipej tū Jesús lacsacli.

¹⁷ A'cxni' talaktzī'lh Jesús, talaktaquilhpūtalh masqui makapitzīn jā ixta'a'ka'ī'cu'tun.

¹⁸ Jesús cālaktalacatzuna'jīlh xlaca'n ē cāhuanilh:

—Quit quimaxquī'canī't ixlīpō'ktu līmāpa'ksīn ē na'iccāmāpa'ksī ixlīpō'ktuca'n tī tahuilāna'lh nac cā'ti'ya'tna' ē nac a'kapūn.

¹⁹ Chuntza' capintit calhāxcuhuālh nac cā'quilhtamacuj ē cacāmāsu'yuni'tit ixlīpō'ktuca'n tachi'xcuhuī't chī tzē quiscujnu'nī'n natahuan. Nacālīmā'kpaxī'yā'tit ixlītlī'hui'qui xaTāta' Dios ē ī'Ska'ta' ē Espiritu Santo.

²⁰ Nacāmāsu'yuni'yā'tit chī natalatā'kchoko ē chī natakexmatni' ixlīpō'ktu tū quit iccālīmāpa'ksīni'nī'ta'n hui'xina'n. Caca'tzītit quit pō'ktu quilhtamacuj iccātā'lamā'n hasta a'cxni' nasputa cā'quilhtamacuj. Amén.

**Xasāsti' testamento (Xatze tachihiuīn
ixpālacata Jesucristo)
New Testament in Totonac, Upper Necaxa
(MX:tku:Totonac, Upper Necaxa)**

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Totonac, Upper Necaxa

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Totonaco, Patla y Chicontla [tku], Mexico

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Totonac, Upper Necaxa

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

b40e03ec-1023-5d81-b8c2-7e6838bd9354